

Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΙΟΥΝΙΟΣ 1872.—ΤΕΥΧΟΣ ΑΔ΄.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΡΥΟΣ.

(Ἐκκλησιαστικῶς τε καὶ φιλολογικῶς).

Ἡ κοιλὰς Μωυσεῖ ἐκεῖτο ἐν τινὶ ὠραίᾳ ἐξοχῇ τῆς φυλῆς Ἰούδα παρὰ τῇ πόλει Χερμβρών. Ἐν τῇ κοιλᾷ ταύτῃ ὁ Ἀβραάμ προσεδέξατο τὴν ἐπίσκεψιν τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν ἀναγγελιάντων αὐτῷ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰσαάκ. Δρῦς τις τῆς κοιλάδος ταύτης περίφημος κατέστη, καθότι συνήθως ὁ Ἀβραάμ, ὡς λέγεται, ἀνεπαύετο ὑπὸ τὴν σκιὰν καὶ τὴν δρόσον αὐτῆς.

«Καὶ ἀποστεινύσας Ἀβραμ, ἐλθὼν κατώκησε παρὰ τὴν δρῦν τὴν Μωυσεῖν, ἣ ἦν ἐν Χερμβρών, καὶ ὠλοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον Κυρίου.» (Γενεσ. ΙΓ΄. 18). Καὶ πάλιν:

«Ὁρθὴ δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς πρὸς τὴν δρῦν τὴν Μωυσεῖν, καλοῦμένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ μεσημέριας. Ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἶδε, καὶ ἰδὼν τρεῖς ἄνδρας εἰστήκεισαν ἐπὶ αὐτοῦ· καὶ ἰδὼν προσέδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν.» (Γενεσ. ΙΗ΄. 1 καὶ 2).

Ὁ Φλάβιος Ἰώσηπος ὀνομάζει τὴν ρηθεῖσαν δρῦν Ὁγύγην. Ὁ Ἀβραάμ δὲ κατῴκει μὲν περὶ τὴν Ὁγύγην δρῦν, ἔστι δὲ τῆς Χαναανίαις τῆς χωρίου, οὐ πόρου τῆς Ἑβραίων πύλεως.» (Ἀρχαιολ. Βιβλ. Α΄. Κεφ. 10, 4).

(ΜΕΝΤΩΡΟΣ Τόμ. Γ΄. Τεύχ. ΑΔ΄.)

ὑπὸ δρῦν τινα κειμένην ἐν Ἑρρά, ἐκάθισεν ὁ ἀγγελος Κυρίου, ὁ ἐμφανισθεὶς τῷ Γεδεών.

«Καὶ ἦλθεν ἀγγελος Κυρίου καὶ ἐκάθισεν ὑπὸ τὴν δρῦν τὴν οὖσαν ἐν Ἑρρά, τὴν τοῦ Ἰωὰς πατρὸς Ἰεζρά.» (Κριταὶ ΣΤ΄. 11).

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ἀναφέρεται ἐπίσης περὶ τῆς δρυὸς τοῦ Θαβώρ, παρὰ τῇ ὁποῖα ὁ Σαούλ ἀπήνησε τοὺς τρεῖς ἄνδρας, εὖς προσεκύνησεν αὐτῷ ὁ προφήτης Σαμουὴλ καὶ οἵτινες ἐμελλον μετὰ καὶ ἄλλων συναντήσεων, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προφήτου προφηθειῶν, καὶ τῷ χρησιμεύσασιν ὡς διαγνωστικὰ σημεῖα τοῦ ὅτι μετ' οὐ πολὺ ἦθελεν ἀναγορευθῆ βασιλεὺς.

«Καὶ ἀπελεύσῃ ἐκεῖθεν καὶ ἐπέκεινα ἤξει εἰς τὴν δρῦν Θαβώρ καὶ εὐρήσεις ἐκεῖ τρεῖς ἄνδρας ἀναβαίνοντας πρὸς τὸν Θεὸν εἰς Βαιθλήλ.» (Βασιλ. Γ΄. 3).

Ὁ προφήτης Δαυὶδ ἔνα κατελέγη καὶ καταδείξῃ τοὺς δύο παρανόμους γέροντας ὡς ψευδομαρτυρήσαντας κατὰ τῆς ὠραιότητος συζύγου τοῦ Ἰωακείμ, τῆς ἀγνῆς καὶ σώφρονος Σουσάννης, ἠρώτησεν αὐτοὺς καθ' ἕνα ἕκαστον καὶ ἐνώπιον μαρτύρων: ὑπὸ τί δένδρον κατέλαβον τὴν Σουσάνναν μετὰ τοῦ νέου ἐμιλοῦσαν ἀπεκρίθησαν δὲ ὁ μὲν ἀπὸ σκίνου, ὁ δὲ ἀπὸ δρῦνι.»

«Ἵπὸ τί δένδρον εἶδες αὐτοὺς ἐμιλοῦντας ἀλλήλοις; Ὁ δὲ εἶπεν, ὑπὸ σκίνου· εἶπε δὲ Δαυὶδ ὁρθῶς εἰπύσας εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλὴν ἤδη γὰρ ἀγγελος τοῦ Θεοῦ λαβὼν φάσιν (ἦτοι διαταγὴν) παρὰ τοῦ Θεοῦ σκίσει σε μέσον. Καὶ μεταστῆσας αὐ-

» τόν, ἐκέλευσε προσαγαγεῖν τὸν ἕτερον· καὶ εἶπεν αὐτῷ
» ὑπὸ τί δένδρον κατέλαβες αὐτοὺς ἐμιλοῦντας ἀλλήλοις; ὁ δὲ εἶπεν ὑπὸ πρίνον.» κ.τ.λ. (Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι κατὰ τὸν λεξικογράφον Ἡσύχιον « πρίνος » σημαίνει τὴν παντοτεινὰ πρᾶσινον δρῦν).

Φαίνεται ὅτι τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὑπῆρχον δένδρα ἐν τῷ ναῶ τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ τῶν Ἑβραίων· διότι ἡ ἀγ. Γραφή λέγει ὅτι ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ κατέγραψε τὰς ἐντολάς καὶ τὰς ρήσεις τοῦ Κυρίου εἰς τὸ βιβλίον τοῦ νόμου· εἶτα δὲ λαβὼν λίθον μέγαν ἔστησεν αὐτὸν ὑπὸ μίαν δρῦν οὕσαν ἐν τῷ ἁγιοτάτῳ τοῦ ναοῦ ὅπου καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ μαρτυρίου, ἦτοι ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν ἁγίων, ὅπως ὁ λίθος οὗτος ἔσται εἰς μαρτύριον τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου λεχθέντων.

« Καὶ ἔγραψεν Ἰησοῦς τὰ ρήματα ταῦτα εἰς βιβλίον, νόμον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἔλαβε λίθον μέγαν καὶ ἔστησεν αὐτὸν Ἰησοῦς ἐκεῖ ὑπὸ τὴν τερέβινθον (ἀλλ' εἰς τὰς ἄλλας ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ μεταφράσεις ἀναγινώσκωμεν ἐνταῦθα δρῦν) τὴν ἀπέναντι Κυρίου. Καὶ εἶπεν Ἰησοῦς πρὸς πάντα τὸν λαόν· ἰδοὺ ὁ λίθος οὗτος ἔσται ἐν ὑμῖν εἰς μαρτύριον, ὅτι οὗτος ἀκήκοε πάντα τὰ λεχθέντα ὑπὸ Κυρίου, ὅσα ἐλάλησε πρὸς ὑμᾶς σήμερον.» (Ἰησοῦς Ναυῆ ΚΔ'. 26, 27).

Ἐκ τῆς τῶν Ἑβραίων συνήθειας ταύτης, καὶ οἱ ἔθνη αὐτοὺς ἀπομιμούμενοι εἶχον δένδρα πεφυτευμένα ἐν τοῖς ναοῖς αὐτῶν. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἀντὶ τῶν φυσικῶν, κατασκευάζον δένδρα ἐκ χρυσοῦ καὶ διαφόρων ἄλλων μετάλλων. Καὶ οὐδὲν τοῦτο παράδοξον, καθόσον τὰ καθαρτήρια αὐτῶν ὕδατα, οἱ ἐκ ῥόδων στέφανοι μεθ' ὧν οἱ ἱεροφάνται περιεκόσμουσαν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, αἱ τῶν ἱερῶν θυσιάαι, αἱ τῶν καρπῶν προσφοραὶ καὶ πλείστα ἄλλα ἔθιμα, ἑβραϊκῆν ἔσχον τὴν καταγωγήν.

Ἡ τροφὸς τῆς Ρεβέκκας ἐτάφη ὑπὸ δρῦν, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεδόθη αὐτῇ τὸ θλιβερόν ἐπώνυμον « δρῦς τῶν δακρύων.»

Οἱ ἀρχαῖοι ἐδόξαζον ὅτι ἐξ ἀπάντων τῶν φυτῶν ἡ δρῦς τὸ πρῶτον ἀνεβλάστησε, καὶ ὅτι οἱ Ἀρκάδες πρῶτοι ἀνθρώπων ἐκ τῆς γῆς ἐγεννήθησαν· ὅθεν ἔλεγον ὅτι συγγενεοῦσιν οὗτοι πρὸς τὴν δρῦν. Τοῦθ' ὅπερ μαρτυρεῖ ὁ Πλούταρχος ἐν τοῖς Ρωμαϊκοῖς αὐτοῦ, λέγων οὕτω:

« Διατὶ τῷ σώσαντι πολίτην ἐν πολέμῳ δρῦνιν διδάσκει στέφανον; Πότερον, ὅτι πανταχοῦ καὶ ραδίως ἐστὶν εὐπορῆσαι δρυὸς ἐπὶ στρατείαις; ἢ ὅτι Διὸς καὶ Ἡραὸς ἱερὸς ὁ στέφανος ὁ δρυῖνος ἐστίν, οὗς πολιούχους νομίζουσιν; ἢ παλαιὸν ἀπ' Ἀρκάδων τὸ ἔθος, οἷς ἐστὶ τις συγγένεια πρὸς τὴν δρῦν; πρῶτοι γὰρ ἀνθρώπων γεγονέναι δοκοῦσιν ἐκ γῆς, ὡσπερ ἡ δρῦς τῶν φυτῶν.» (Ρωμ. Ἀριθ. 92).

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τοῦ Πλουτάρχου παρατηροῦμεν πρὸς τούτοις ὅτι εἰς τὸν σώσαντα πολίτην ἐν καιρῷ πολέμου ἐδίδοτο δρυῖνος στέφανος, καὶ ὅτι τὸ δένδρον τοῦτο ἦτο ἀφιερωμένον τῷ Διὶ καὶ τῇ Ἡρᾷ· ὅθεν καὶ ὁ συνήθης τοῦ Σικελώτου ἔρκος « Νῆ τὴν δρῦν.»

Οὐ μακρὰν τῆς Ἰωνικῆς πόλεως Πριήνης, ὑπῆρχε δρῦς, παρὰ τῆ ὁποῖα χίλιοι Σάμιοι ἐφρονεῦθον ἐν μεγάλῃ μάχῃ ὑπὸ τῶν Πριηνέων. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ αἱ γυναῖκες τῶν Πριηνέων ἐν ἑτέρᾳ αὐτόθι συγκροτηθεῖσά μάχῃ ἀπώλεσαν ἐπίσης παῖδας καὶ πατέρας

καὶ ἄνδρας, «ὁ παρὰ δρυὶ σκότος» κατέστη ὁ περὶ τῶν μεγίστων συνήθης ἔρκος τούτων τῶν γυναικῶν.

«Τίς ὁ λεγόμενος ἐν Πριήνῃ παρὰ δρυὶ σκότος; Σάμιοι καὶ Πριηνεῖς πολεμοῦντες ἀλλήλοις, τὰ μὲν ἄλλα μετρίως ἐβλάπτοντο καὶ ἐβλαπτόντο μάχης δὲ μεγάλης γενομένης, χιλίους Σαμίων οἱ Πριηνεῖς ἀπέκτειναν, ἐβδόμῳ τὸ ὕστερον ἔτει Μιλησίους συμπαρόντες παρὰ τὴν καλουμένην δρῦν, τοὺς ἀρίστους καὶ πρῶτους ἀπέβαλον τῶν πολτῶν. . . . Ταῖς δὲ Πριηνέων γυναῖξιν ὁμοῦ τοῦ πάθους τούτου καὶ τῆς συμφορᾶς ἐλεεινῆς γενομένης, ἀρὰ κατέστη καὶ ὁ περὶ τῶν μεγίστων ἔρκος, «ὁ παρὰ δρυὶ σκότος» διὰ τὸ παῖδας αὐτῶν καὶ πατέρας καὶ ἄνδρας ἐκεῖ φρονεῦθῆναι.» (Πλουτάρχ. Ἑλληνικ. Ἀρ. 20).

Παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς ὑπῆρχον καὶ πλείστα ἱερὰ ἄλση· οὐδεὶς σχεδὸν ναὸς μὴ συμπερικλειῶν καὶ δάσος τι ἀφιερωμένον τῇ ὑπ' αὐτῶν λατρευομένη θεότητι. Οἱ ἔθνη οὐκ ἀπένομον ἐν γένει μέγαν πρὸς τὰ δάση σεβασμὸν φυσικὸν ἀληθῶς τὸ αἰσθημα, καθότι ἐθεώρουσαν αὐτὰ, ὡς τὸ ἐνδιαίτημα πλήθους θεοτήτων. Ἡ ποίησις ἐδιδαινόμην τὴν δεισιδαιμονίαν ταύτην, ἡ μᾶλλον εἶπειν ἐκκληροδότησεν ἡμῖν τὰς ἀρχαίας ἐκείνας χιμαιρικὰς προλήψεις καὶ προαισθήσεις, τὰς ὁποίας ὁ ὀρθὸς λόγος ἔλονεν ἐξαλείφει. Οὕτω δὴ καὶ τὴν σήμερον, εἰσχωροῦντες εἰς τὸν μυθὸν βαθυσκίου καὶ ζοφεροῦ δάσους, αἰσθανόμεθα τὴν θρησκευτικὴν ἐκείνην φρίκην, ἣτις τὸ πάλαι ἐνεπνεύσθη τοῖς ἀνθρώποις ὑπὸ τῆς ορατοῦς ἰδέας περὶ τῆς ὑπάρξεως φαύλων, συλθανῶν καὶ ἀμαδραδῶν.

Τὸ περιφημότερον δὲ τῶν δασῶν ἦτο τὸ ἐν Δωδώνῃ τῆς Ἠπείρου καταπεφυτευμένον ἐκ δρυῶν τῷ Διὶ ἀφιερωμένον. Ἐκ δὲ μίας αὐτῆθι ἱερᾶς δρυὸς ὑπ' ἀνέμου σαλευομένης ἀνεδίδοντο χρησμοὶ ὡς ἐκ τοῦ προξενουμένου ἤχου, μεθερμηνεούμενοι ὑπὸ τῶν ἱερέων τοῦ ἐκεῖσε μεγαλοπροπεοῦς ναοῦ τοῦ Διός. Ἄλλὰ, κατὰ τὴν μυθολογίαν, τρεῖς γράβιαι Δωδωνίδες ἐξήγγελλον τοὺς χρησμούς τούτους· ἡ, κατ' ἄλλους, αἱ αὐτῆθι ἱέρειαι, αἱ Δωδωναῖαι Νύμφαι καλοῦμεναι.

Ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης διηγεῖται ὅτι ἐν τοῖς Ἡραίοις δρεσι τῆς Σικελίας ὑπῆρχε πλῆθος μεγάλων δρυῶν φερουσῶν καρπὸν διπλασίου μεγέθους τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις:

«Ἡραῖα γὰρ ὄρη κατὰ τὴν Σικελίαν ἐστὶν Ἔιναι δὲ καὶ «δρυῶν μεγάλων πλῆθος, φερουσῶν καρπὸν τῷ μεγέθει διαλάττοντα, διπλασιάζοντα τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις φαινομένων.» (Βιβλ. IV κεφ. 84).

Ὁ αὐτὸς Διόδωρος ἀναφέρει ὅτι ἐν Ἰρκαλίᾳ ὑπάρχει καὶ δένδρον τι ὅμοιον τῇ δρυὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἀπὸ τῶν φύλλων τοῦ ὁποῖου κατασταλάζει μέλι:

«Ἔστι δὲ καὶ δένδρον παρὰ τοῖς ἐγγυωρίοις παραπλήσιον δρυὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἀπὸ δὲ τῶν φύλλων ἀπολείβον μέλι.» (Βιβλ. XVII κεφ. 75).

Δρῦς ἐνεποίησε τὸν θάνατον τῷ διασήμῳ τῆς Ἑλλάδος ἀθλητῆ Μίλωνι τῷ Κροτωνιάτῃ, τῷ ἑπτάκις ἐν τοῖς Ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσι θριαμβεύσαντι. Τερατώδης ἡ δύναμις αὐτοῦ. Διηγούνται ὅτι ἐκράτει ῥόδιον διὰ μόνης τῆς ἐπαφῆς τῶν δακτύλων, χωρὶς οὐδὲν νὰ συνθλίβῃ αὐτό, καὶ δημοὺς οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ τὸ ἀποσπᾷ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ. Ἔθετε γυμνὸν τὸν πόδα ἐπὶ δίσκου ἐλαίῳ ἀηλιμ-

μένου, καὶ εἰς μάτην προσεπάθουν ἵνα μετακινήσωσιν αὐτόν. Βοῦν μετέφερον ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ δι' ἐνὸς γρονθοκοπήματος ἐφόνευεν αὐτόν, καὶ πλείστα ἄλλα. Ἄλλ' ἡ πεποιθήσις αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ὑπερφυσικῇ οὕτως εἶπειν αὐτῇ δυνάμει, ἀπέβη τέλος βλεθρία δι' αὐτόν. Ἀπαντήσας καθ' ὅδον γηραιὰν τινα δρῦν, ὑπηρεωγμένην ἦδη διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ πελέκεως καὶ τῶν σφυροκοπημάτων ἐμπεπηγμένων ἐν αὐτῇ σφηνῶν, ἠθέλησε νὰ τὴν διασχίσῃ ὄλως διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ. Ἄλλ' ἄμα αἱ σφῆνες ἀρηθρήσαν, αἱ χεῖρες του συνεκλείσθησαν ὑπὸ τῶν τείως διεστώτων μερῶν τοῦ δένδρου, ἄπερ δυνάμει τῆς ἐλαστικότητος συνηνώθησαν πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ μὴ δυνάμενος πλέον ν' ἀπαλλαχθῇ τῆς παχίδος ταύτης διασπαράχθη ὑπὸ τῶν ἐκεῖ λύκων.

Ἐπῆρχε καὶ παροιμία ἐπὶ τῆς δρυὸς ἡ ἐξῆς:
«οὐκ ἀπὸ δρυὸς ἐσσι, οὐδ' ἀπὸ πέτρης.»

ἦτοι: «Σὺ δὲν κατάγεται ἀπὸ ξύλου ἢ πέτρας» ἔχεις βέβαια γονεῖς καὶ πατρίδα· ἴσως διότι τὸ πάλαι ἐξέθετον συνήθως τὰ νόθα ἐν τοῖς σπηλαίοις ἢ ἐν ταῖς κοιλότησι τῶν δένδρων.

Ὁ Λατίνος ποιητὴς Λευκανὸς συγκρίνει τὸν Πομπηίου πρὸς γηραιὰν δρῦν ὑπὸ λαμπρῶν φορτωμένην τροπαίων.

Ὁ ἁγ. Βερνάρδος, πρῶτος Ἀββάς τοῦ ἐν Clairvaux μοναστηρίου, ὅπερ ἔκειτο ἐντὸς κοιλάδος περιτοχιζομένης ὑπὸ ὠραίων δασῶν, ἐξῆ τείως ἀγνωστὸς ἐν τῇ ἐρημίᾳ, μεχρισσοῦ προσκληθεὶς ἵνα κηρύξῃ τὴν δευτέραν σταυροφορίαν, ἐξῆλθε τῶν δασῶν καὶ διὰ τῆς δεινότητος αὐτοῦ εὐγλωττίας ἠδυνήθη νὰ προσελκύσῃ περὶ αὐτὸν λαοὺς τε καὶ βασιλεῖς, καὶ νὰ μετενέγκῃ εἰς Ἀσίαν ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν Εὐρώπην· ὁ δαιμόνιος οὗτος ἀνὴρ ἀπεκάλει ἑαυτὸν μαθητὴν τῶν δρυῶν καὶ τῶν φηγῶν. Οὐδὲν ὅθεν παραδόξον ὅτι τοιοῦτος μαθητὴς διεβίωσε σκεπτόμενος καὶ μεγάλας συλλαμβάνων ἰδέας.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν τῷ εἰς τὰ πέριξ τῶν Παρισίων δάσει τῶν Βηκεννῶν εἰδεικνύετο δρῦς ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος ὁ Θ'. ἐκάθητο διὰ ν' ἀκροάζηται τὰς αἰτιάσεις καὶ ἀντεργλήσεις τῶν ὑπηκόων του καὶ νὰ δικάζῃ αὐτοὺς κατὰ τὸ δίκαιον. Ἀγροτικὸς οὗτος καὶ δημοτικὸς θρόνος, ὅπερ ἡ βασιλικὴ εὐπροσηγορία καθίσταται τοῖς πᾶσι προσίτον, ὅπερ ἀθρόον τὸ πλῆθος περιετοχιζε καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ ἀρετὴ, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη ἐξησφάλιζον τὸ ἀκλόνητον τῆς εὐσταθείας αὐτοῦ.

Ἡ δρῦς ἐν τῇ σηματογραφίᾳ εἶνε τὸ σύμβολον τῆς ἰσχύος καὶ τῆς καρτερίας.

Οἱ εἰδημόνες τῆς Γαλλικῆς οὐκ ἀγνωστοὶ βεδαιῶς καὶ τὸν χαριέστατον καὶ φιλοσοφικώτατον φερ' εἶπειν μῦθον τοῦ Λαπονταίνου, τὸν ἐπιγραφόμενον Le Chêne et le Roseau «Ἡ δρῦς καὶ ὁ κάλαμος» ἐνθα τὸ ἀγέρωχον καὶ ὑπερωπτικὸν τῆς δρυὸς πληρέστατα ἤπασται ὑπὸ τῆς ταπεινοροσύνης τοῦ παντὶ ἀνέμου σαλευομένου καλάμου.

Οἱ Δρυῖται, λειτουργοὶ τῆς θρησκείας τῶν ἀρχαίων Γαλατῶν ἢ Κελτῶν, οἱ τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην προσλαβόντες ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μᾶλλον λέξεως «δρῦς» ἢ τῆς Ἰρλανδικῆς «ghoydd», ἐδόξαζον τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν μετεμψύχωσιν. Ἀντικείμενον δὲ τῆς λατρείας αὐτῶν, παρεκτός τῶν παρ' αὐτοῖς θεοτήτων, Ἔσσοι, Τεφταεῖς, καὶ πλείστων ἄλλων, ἦτο κυρίως αὐτῇ

ἡ φύσις. Ναοὺς οὐκ εἶχον, ἀλλ' ἐν μεγάλῃ πομπῇ, συνήρχοντο ἀθροοὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους ἐντὸς πυκνοτάτων καὶ βαθυσκίων δασῶν, ἐνθα ἀνήγειρον βωμῶν χορτοπλινθωτῶν παρὰ τῇ γηραιότητι δρυὶ, ἐνεχάρασσον ἐπὶ τοῦ κορμοῦ αὐτῆς τὰ ὀνόματα τῶν μεγάλων θεῶν, εἶτα εἰς τῶν Δρυϊδῶν, χιτῶνα ποδήρη λευκὸν περιβεβλημένους, ἀνέβαινον ἐπὶ τῆς δρυὸς, δένδρου ὅπερ ἰδίως ἐσέβοντο, καὶ ἀπέκοπτε τὸν παράφυτον αὐτῇ ἱξὸν (Gui de chêne) διὰ χρυσοῦ δρεπάνου, οἱ δὲ περιεστάμενοι δρυῖται, ἐναποθέτοντες αὐτὸν ἐντὸς λευκῆς σινδόνης καὶ ἐγκαταβρέχοντες ὕδατι, διένεμον τῷ λαῶ ὡς ἀλεξιτήριον δῆθεν κατὰ τῆς μαγγανείας καὶ τῶν ἀσθενειῶν.

Ἐν τῷ Ἰταλικῷ μελοδράματι Norma Πράξ. α. Σκην. δ'. παριστάται ἡ ἡρώϊς τοῦ μελοδράματος Νόρμα ἐπιλέγουσα τάδε:

« l'ora aspettate
l'ora fatal, che compia il gran decreto
Pace v' intimo . . . e il sacro vischio io mieto.

ἦτοι Τὴν ὥραν περιμένετε, τὴν φοβεράν στιγμὴν, ἣτις θὰ ἐκπληρώσῃ μεγάλῃ ἐντολήν.

Τὴν εἰρήνην ὑμῖν ἐπιβάλλω . . . ἐγὼ δὲ περικόπτω τὸν ἱερὸν ἱξόν.»

Περαιόντες τὴν περὶ Δρυὸς πραγματείαν ταύτην, ἀναφέρομεν καὶ τὸ ἐπόμενον περὶ αὐτῆς ἱστορικόν.

Ἐν Ἀγγλίᾳ, μίαν λεύγαν μακρὰν τοῦ Shrewsbury, εἰς τὰ ἐνδοτέρα ἐνὸς δάσους, κεῖται τὸ Boscobel house, οἰκία ἐν ἣ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Κάρολος Β'. φυγὰς καὶ ἐξόριστος, γενναίως ἐφιλοξενήθη. Ἐκεῖ πλησίον ὑπάρχει ἡ βασιλικὴ καλουμένη δρῦς (the royal Oak), ἐνθα ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἐκρύβη διὰ ν' ἀποφύγῃ τὸν καταδιωγμὸν τῶν ἐχθρῶν του. Μετὰ δὲ τὸ γεγονός τοῦτο ἡ δρῦς αὕτη περιεφράχθη ὑπὸ πλινθίνου τείχους καὶ περιεκυκλώθη ὑπὸ δακρῶν ἀκολούθως φυτευθειῶν. Ἀφοῦ δ' ὁ Κάρολος ἐπανεβὴ ἀσφαλῶς εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ, ἀπῆρχετο πολλὰκις πρὸς ἐπισκεψιν τοῦ τε οἴκου τούτου τοῦ φιλοξενήσαντος αὐτὸν καὶ τῆς δρυὸς. Λέγεται δ' ὅτι καὶ βαλάνους συνάξας ἐκ τοῦ δένδρου τούτου μετεφύτευσε ἐν τῷ περιέβλῳ τοῦ St. James, οὗςπερ ἰδίαις χερσὶν ἐπότιζε καθ' ἑκάστην πρωΐαν.

Ἐτέρα δ' ἀφήγησις τοῦ ἱστορικοῦ τούτου γεγονότος ἔχει οὕτω πως:

Ὁ Κάρολος Β'. υἱὸς τοῦ ἀτυχοῦς Καρόλου τοῦ Α' βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, τοῦ κατ' ἀπόρασιν τοῦ Κοινοβουλίου καρτομηθέντος ἐπὶ τῆς λαϊμητόμου περὶ τὸ 1649, ἀπεπειρήθη πολλὰκις ὅπως ἀνακτήσῃ διὰ τῶν ὄπλων τὸν προγονικόν του θρόνον· ἀλλ' ἀφοῦ ἀπώλεσε πολλὰς μάχας, τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἠττήθησαν ὀλοσχερῶς ἐν Worcester. Μετὰ τὴν τελευταίαν ταύτην μάχην, πλείστους κινδύνους διατρέξας εὔρεν ἐπὶ τέλους ἄσυλον καὶ φίλου πιστοῦ παρὰ τέσσαρσιν ἀδελφοῖς γεωργοῖς ὀνόματι Pendrell. Οὗτοι, ὅπως μεταγχεματίσωσιν αὐτόν, τῷ ἐβαψαν τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, ἔκειραν τὴν κόμην του, ἐνεῦσαν αὐτὸν φορέματα ξυλοκόπου καὶ τῷ ἐνεγείρισαν πέλεκυν. Οὕτω μετασχηματισθεὶς περιήρχετο τὰ δάση καὶ ἐκοιμᾶτο παρὰ ταῖς ρίζαις τῶν δένδρων. Οἱ στρατιῶται τοῦ κοινοβουλίου ἤρχοντο πολλὰκις πρὸς ἀναζήτησιν αὐτοῦ, ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς ἀποφυγὴν ἀνέβαινε ἐπὶ τινος δρυὸς ὅθεν ἀσφαλῶς ἐθεώρει τοὺς ἀναζητούντας αὐτό

διαβαίνοντας. Μετά την αποκατάστασιν του βασιλέως τούτου εις τον θρόνον ή σεβαστή αυτή δρῦς επωνομάθη βασιλική και εκτοτε, την 29 Μαΐου, επέτειον ημέραν της διαώτωσης του βασιλέως, οι οπαροπόλαι στολίζουσι τα έργαστήριά των με φύλλα δρυός κεχυτωμένα, και τινες μάλιστα την ημέραν εκείνην φοροῦσιν ἐξ αὐτῶν ἐν τῇ κομμοιοδύχη αὐτῶν.

Ἐν τῷ Κομητάτῳ τοῦ Kent καίτοι ή κομμοιοδύχη τῶν ἐπτὰ δρυῶν (Seven Oaks), οὕτω κληθεῖται ἐκ τῶν παρ' αὐτῇ ἐπιτὰ ἀρχαίων δρυῶν.

Ἐμ. Γιαννακόπουλος.

Τὸ περιοδικὸν L' AMERICANO καὶ οἱ Ἕλληνες.

Ἐν Γερμανίᾳ ὁ φιλελληνισμὸς ἔχει καὶ τοὺς ὑπερπαντίους καὶ τοὺς ὑπερκαπιταίους του. Ἐν γένει ὁ γερμανικὸς τύπος τῆς Βιέννης καὶ τῆς Αὐγούστης διατελεῖ ἡμῖν ἤτιον εὐνοϊκὸς ἢ ὁ τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς Κολωνίας. Οὕτως ἐφ' πολλὰ βιενναικὰ φύλλα ἐξοκολουθοῦσι δευνοῦμενα λίαν δυσμενῆ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ὁ τελευταῖος τόμος τοῦ Salon δημοσιευμένου παρὰ τοῦ Δόκτορος Ἰουλίου Bollenberg ἐκ Βερολίνου ἐμιλεῖ περὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ μετ' ἀναμφισβήτητου συμπαθείας (Ε'. ἔτος, 10ος τόμος, 8ον τεύχ. —Βιογραφία τῆς Κ. Δόρας Ἰστριάδας).

Ἐν τῇ Ἰσπανικῇ Ἀμερικῇ τὰ πνεύματα δὲν φαίνονται οὕτω διηρημένα. Το παρῆρημον ἐβδομαδικὸν περιοδικόν, τὸ πρό τινας παρ' ἱκανοῦ συγγραφέως, τοῦ κ. Ἐκτορος Varela, ἐκδοόμενον, ἐξερράζεται ἐσχάτως εὐμενέστατα περὶ αὐτοῦ ἐνδοξοτέρου λαοῦ τῆς γῆς καὶ περὶ τῶν ὑπερκαπιτωμένων τὰ ἀπαρῆραπτα αὐτοῦ δικαιοῦματα (17 Ἀπριλίου, ἐν ἀριθμῷ ἐπισημομένου Η' ἡμεροῦς Δόρα Ἰστριάς). Τὴν τοῦ φύλλου τούτου, οὗ ὁ τίτλος L'Americano, πρὸς τοὺς Ἕλληνας εὐμένειαν θεωροῦμεν οὐχὶ μικροῦ λόγου ἀξίαν, καθότι τὸ περιοδικόν τοῦτο ἀναγνωστικαί ἐν τε τῇ Βορείῳ καὶ τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ ἐν Μεξικῷ καὶ ἐν Περουβίᾳ, ἐν Κολομβία ὡς καὶ ἐν Χιλιῇ, ἐν Βολιβίᾳ ὡς καὶ ἐν Οὐρουγουά κτλ. καὶ καθότι μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν συντακτῶν αὐτοῦ, ὡς ἀναφέρει Ἰταλικὸν τι περιοδικόν, la Rivista Europea (Μαῖο 1872), ἀριθμῷ μὲν μέγαν ἀριθμὸν διακεκριμένων καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῆς παιδείας συγγραφέων, ὡς λ. γ. τοὺς κ.κ. Victor Hugo, Michel Chevalier, Michelet, Laboulaye, Louis Blanc, Emile de Girardin, Renan, Jules Janin, Charles de Mazade, Madame George Sand, ἐκ τῶν Γάλλων—τὸν ῥήτορα Castellar, τὸν Δούκα De Rivas, τὰς κυρίας Fernand Caballero καὶ Gomez Avellaneda ἐκ τῶν Ἰσπανῶν—τὸν καθοδηγητὴν Paul Mantegazza ἐκ τῶν Ἰταλῶν κτλ. ὥστε δύναται τις εἰπεῖν ὅτι τὸ παρὰ τοῦ κ. Varela διευλοόμενον περιοδικόν ἀριθμεῖ μεταξὺ τῶν συντακτῶν αὐτοῦ τοὺς πρωτίστους ἐν τε τῷ παλαιῷ καὶ τῷ νέῳ κόσμῳ συγγραφεῖς τῆς Λατινικῆς γῆς.

Ο ΠΡΟΠΡΩΗΝ ΕΦΕΣΟΥ ΑΝΘΙΜΟΣ

Θεσσαλονικεύς.

Γεννηθεὶς ἐν Θεσσαλονικῇ ὑπὸ γονέων εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων κατὰ τὸ 1804 ἄγει ἡδὴ τὸ ἐξηκοστὸν ὄγδρον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Παιδιόθεν ἐπέδωθη εἰς τὰ γράμματα, φοιτήσας παρὰ τῷ τότε περιρῆμφ διδασκάλῳ τῆς ἐκεῖ Ἑλληνικῆς σχολῆς Ἀστερίῳ τῷ ἐκ Γαλατίας. Ἀποπερτώσας δὲ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ εἰσήχθη ἐν τῇ Μητροπόλει ἐκπληρῶν χάρι γραμματικῆς ἐπὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τοῦ ἀειμνήστου Θεσσαλονικῆς Ἰωσήφ, ὁπότε, ἐπραγείσθη τῆς Ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὑπέστη μετὰ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν τῆς πόλεως τούτης τὴν δεινὴν καὶ φοδερὰν ἐκείνην δοκιμασίαν, ἐπὶ τρεῖς ὅλους μῆνας περιορισθεὶς μετ' αὐτῶν ἐν τῇ Μητροπόλει ὑπὸ αὐστηροτάτην καὶ ἀγρυπνον στρατιωτικὴν φύλαξιν. Μετὰ δὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν, διὰ τὴν ἐκ τῶν καιρικῶν περιστάσεων μεταλλαγὴν τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν τῆς ἐπαρχίας τούτης, μεταξὺ εἰς τὰ παραλείμενα Ἀμπελάκια χειροτονήθη ἱεροδιάκονος παρὰ τοῦ εἰς ἐπίσκοπον Πλατῆμῶνος προδιδοσθέντος πρωτοσυγκέλλου τοῦ αὐθιμοῦ Θεσσαλονικῆς, ὃν εἶχε τότε διαδεχθῆ ὁ ἀπὸ Αἴνου Μιχαῖλος. Ἀλλὰ καὶ πάλιν διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, ἐπνευθῶν εἰς τὴν πατριδα αὐτοῦ κατ' ἡ ἐποχὴν ἐγένετο Θεσσαλονικῆς ὁ Αἰμῶνος Μιχαῖλος, ὑπηρέτησε καὶ παρ' αὐτῷ πλείω τῶν ἐπιτὰ ἐτῶν ὡς γραμματεὺς, δευτερεύων, καὶ κντόπιν Ἀρχιδιάκονος, ὃν καὶ πρυθῆτα καὶ εἰς Ἄγιον ὄρος ἀπελθόντα συνηκολούθησεν ἐκείσε, παρκαμίνας δύο ἔτη μῆνας. Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1831 ἐλθὼν εἰς Κων[σταντι]νὴν συστήνεται παρὰ τῷ τότε Χαλκηδόνης Ζηχαρίας, εἶτα δὲ κατ' ἐπίμονον αἴτησιν τοῦ εἰς τὸν θρόνον τῆς Κυζικίου προδιδοσθέντος Ἀρχιερέως Ἀνθίμου παραλαμβάνεται παρ' αὐτοῦ καὶ ἀποστέλλεται ὡς ἀρχιερατικὸς αὐτοῦ ἐπίτροπος εἰς Κυζικίον, ἐπιτροπεύσας ἐν αὐτῇ πέντε περίου μῆνας. Μετὰ ὀκταετίης δὲ πρὸς αὐτὸν ἐκδουλεύσας ὡς ἀρχιδιάκονος, γραμματεῦς καὶ ἀκολούθως ἐνεργῶς τῶν ἐφορικῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων ἐν Κων[σταντι]νῇ, κτησάμενος πείραν οὐ τὴν τυχερὰν καὶ τὴν ἐξιδιαιρισμένην ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν τοῦ σεβασιμῶ Γέροντος αὐτοῦ, αὐθρομήτῳ καὶ ὁμορῶνῳ προτάσει καὶ ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ τῆς Ἀ' πατριαρχείας τοῦ κυρίου Γρηγορίου τοῦ ΣΤ'. χειροτονεῖται Μητροπολίτης Μαρωνείας. Ἐπὶ ἐπιτὰ δὲ ὅλα ἔτη θεαρέστως καὶ λίαν εὐδοκίμως διοικήσας τὴν ἐπαρχίαν ταύτην καὶ μεγάλας ὑπηρεσίας διὰ τῆς ἀόκνου καὶ συντόνου προστασίας καὶ ἐνεργείας του παρκασχῶν αὐτῇ, ἐφειλικύσαστο τὴν γενικὴν πάντων τῶν κατοίκων ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν. Μαρωνεὶς δὲ ἔτι ὦν προσκαλεῖται ἐν Κων[σταντι]νῇ ὡς μέλος συνοδικῶν ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Κυζικίου (τοῦ καὶ Γέροντος αὐτοῦ) καὶ κατόπιν διορίζεται ταμίης τοῦ Κοινοῦ, εἰς ὃ ἐπὶ πολὺ εἰργάσθη μετὰ τῆς γνωστῆς αὐτοῦ φιλοπονίας καὶ ἀκεραιότητος ἐπὶ τε τῆς πατριαρχείας τοῦ ἀπὸ Δέρκων Γερμανοῦ καὶ τοῦ ἀπὸ Κυζικίου Μελετίου, καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τούτου Τοποτηρητῆς τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου μέχρι τῆς ἀναβάσεως τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου κ. Ἀνθίμου τοῦ ΣΤ'. τοῦ καὶ νῦν εὐκλεῶς πατριαρχεύοντος, ἔτε προβιβάζεται εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἐφέσου περὶ τὰ

τέλη τοῦ 1844. Ἐπὶ ἐπιταίειαν δὲ ὄλην εὐαγγελικῶς καὶ πάνυ εὐδοκίμως ποιμάνιας καὶ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, ἄτε ἐν μὲν τῇ ἐκκλησίᾳ διδάσκων τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην καὶ ὁμοίωσιν, ἐν δὲ τοῖς τοπικοῖς δικαστηρίοις ὑπερκαπιτωόμενος δραστηρίως τὰς διαφόρους ὑποθέσεις τῶν χριστιανῶν καὶ ὑπερμαχῶν τῶν δικαίων αὐτῶν ἐκτήρατο ἀγαθὴν φήμην καὶ τὴν ἐγκάρδιον ἀγάπην τῶν Ἐφεσίων. Μετακληθεὶς δὲ εἰς Κων[σταντι]νούπολιν καὶ συνοδικῶν μέλος διατελῶν ἐπὶ τε τῆς Πατριαρχείας τοῦ κ. Ἀνθίμου τοῦ ΣΤ' καὶ κ. Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου παρέσχε τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ ἔθνῳ πολυτίμους ἐκδουλεύσεις γενόμενος ἕνεκα τῶν φώτων, τῆς μακράς του πείρας, τῆς ἀκεραιότητος καὶ ἀμεροληψίας τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ἕρρος πολλῶν ἐθνικῶν καταστημάτων, οἷον τοῦ Κοινοῦ, τοῦ Ἐθνικοῦ Νοσοκομείου, τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, μέλος τῆς ἐκκλ. κεντρικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἕρρος πολλῶν ἀποδημοῦντων Ἀρχιερέων, ὧν τὰς ἐμπιποῦσας ὑποθέσεις διεξήγε πάνυ φιλοτίμως, ὡς ζηλωτῆς ὦν τῶν καθεστῶτων καὶ τοῦ δικαίου προσταίης. Ἀλλὰ ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου τὸ ἐξῆς περιστατικὸν διέκαψε τὸν ἄνδρα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σταδίου αὐτοῦ, ὄμμα γενόμενον τῆς αὐταπαρήσεως αὐτοῦ. Αποβιώσαστος τοῦ Μητροπολίτου Δράμας Ἀθανασίου, συζητήσας ἐγένετο συνοδικῶς περὶ τοῦ καταλήλου διαδόχου αὐτοῦ. Γενομένης δὲ ὑπεροχικῆς ἀξιόσεως πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ πρεσβ. Λορτζοῦ (τοῦ ἡδὴ γνωστοῦ Ἀπόδραμας), δυσάρεστοι ὡς ἐκ τούτου διενέσεις συνέβησαν ἐν τῇ Συνόδῳ, μὴ πειθομένης τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος νὰ γνωμοδοτήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ ἕνεκα πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἰσχυρῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἐκκλησία δὲν ἔπρεπε νὰ ἐνδίδῃ εἰς ἐξωτερικὰς ἐπεμβάσεις, προκειμένου ἰδίως περὶ τῆς πνευματικῆς διοικήσεως αὐτῆς. Τούτου ἕνεκα ὁ τότε πατριάρχης Ἀ.Θ. ὁ Βυζαντίου ἐνήργησε τὴν ἀποπομπὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν του ὡς καὶ τοῦ Γέροντος Ἡρακλείας, ἐνθα καὶ ἀπῆλθε τὸ δεύτερον περιελθὼν αὐθὺς πολλὰ μέρη αὐτῆς, μετ' ὃ ἐπανέκαμψεν εἰς Βασιλεύουσταν χάριν τῆς πασχούσης υγείας του, διότι δυστυχῶς ἡ ἐκ τούτου προσελευσῆ ἡθικὴ ταρχὴ εἰς καρδίαν φιλότιμον καὶ εὐαίσθητον προσκάλεσεν ἀδιαθεσίαν, ἣν ἐδείνωσε κακῇ διάγνωσις καὶ κακῇ Θεραπείᾳ καὶ τῆς ὁποίας ἐπωφεληθέντες κατόπιν οἱ ἐπορθαλιμῶνες τὴν ἐπίσημον ταύτην ἐπαρχίαν κατώρθωσαν, μυρία ὅσα μέσα δόλια διενεργήσαντες νὰ παραπέσωσι καὶ τὸν τότε πατριάρχην Γερμανὸν ἵνα προβῇ εἰς τὴν πύσιν αὐτοῦ παρατύπως καὶ πρηνόμως ἄνευ λόγου δικαίου καὶ μηδεμιᾶς ὑπαρχούσης ἀνάγκης,

καὶ τοι ἀμέσως διαμαρτυρηθέντος ἐγγράφως τε καὶ προφορικῶς. Ἐκτοτε διατελεῖ διαθέσιμος μηδεμίαν ποτε θελήσας νὰ δεχθῆ ἄλλην ἐπαρχίαν, θεωρῶν ὡς μόνην ἱκανοποίησιν αὐτοῦ τὴν εἰς τὴν νόμιμον καὶ κανονικὴν ταύτην ἐπαρχίαν ἀποκατάστασιν του.

Ἰδιάζουσιν ἀγάπην καὶ φιλοστοργίαν τῷ ὄντι πατρικὴν ἐδειξε πάντοτε πρὸς τοὺς ἔσοι συνεργάσθησαν μετ' αὐτοῦ ὡς ὑπέλληλοι καὶ μετὰ προθυμίας τὴν προαγωγήν αὐτῶν διενήργησεν.

Ὁ ἐπαξίως κοσμῶν τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον τῆς Ἡλιουπόλεως μυστοτραφῆς καὶ εὐπαιδευτος κ. Διονύσιος, ὁ ἀγ. Βελιγράδων κ. Ἀνθίμος, ὁ ἀγ. Αυτίσης κ. Ἰγνάτιος καὶ ὁ ἐν Καίρῳ τὸ ζῆν ἐκμετρήσας ἀγ. Ἐλαίας — πάντες οὗτοι ὑπὸ τοῦ πρώην Ἐφέσου κ. Ἀνθίμου ἐπαιδαγωγῆθησαν καὶ εἰς τὰς ἐποίας κατέχουν θέσεις τῆ προστασίας αὐτοῦ προήχθησαν.

Ἀπορούμεν διατὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἡ Σεβαστὴ ἡμῶν Μητήρ, δὲν ἀποδίδει τὸ ποῖμνον εἰς τὸν ποιμένα καὶ τὸν ποιμένα εἰς τὸ ποῖμνιον, ἀφοῦ μεγάλη ἀμφοτέρωθεν ὑπάρχει ἡ τάσις καὶ ἀμοιβαία ἡ εὐχαρίστησις. Λόγος τῆς ἀπὸ τῆς Ἐπαρχίας ἀπεμακρύνσεως τοῦ κ. Ἀνθίμου ὑπῆρξεν ἡ ἀσθένεια, ἀλλὰ μήπως ὁ Κύρ Παῖσιος χαίρει υγείαν; εἶνε πλέον εἰς θέσιν νὰ ποιμαίνῃ ἐπαρχίαν, οἷα ἡ Ἐφεσος; Τούτο εἶνε πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἔσον καὶ ἂν ἐσάρθη δὲν ἡδυνάθηον εἰσέτι νὰ λύσω.

Οἱ Χριστιανοί, καὶ μάλιστα οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολῆς ἔχουσιν ἀνάγκην Ἀρχιερέων καὶ Ἀρχιερέων πράγμα καὶ ὄνομα. Πρὸς τί ἡ τῆς Σεβαστῆς ἡμῶν Μητῆρος ἀσύγνωστος αὕτη ὀλιγωρία καθ' ἔσον ἀφῆρα τὴν ἐπίσημον τῆς Ἐφέσου ἐπαρχίαν; Δὲν ἡξέρω ἂν ἀπατώμαι, ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ὅτι ὁ διευθύνων τοὺς οἴκας τῆς Ἐκκλησίας μεγίστην ἀναλαμβάνει εὐθύνην διὰ ταύτην τὴν ἀσύγνωστον ἀδικίαν.

Εἰς Ἐφέσιος (1).

Ὁ προπρωὴν Ἐφέσου Ἀνθίμος, Θεσσαλονικεύς.

(1) Σ. Δ. τὴν ἀνωθι βιογραφίαν εἶχομεν λάθει πρὸς δημοσίευσιν πρό τινας καιροῦ, ἀλλὰ διὰ τὴν πληθύν τῆς ἐπισσεωρευμένης ὕλης εἶχεν ἀναβληθῆ μέχρι σήμερον, ἔτε μετὰ τὴν ἐν τῷ τυπογραφείῳ σύνθεσιν τῆς ἀνέγνωμεν ἐν ταῖς ἐφημερίαις ἐπι, παρρητηθέντος τοῦ Σ. τῶς Ἀγ. Ἐφέσου κ. Παῖσιου, Συνοδικῆ ἐγκρίσει, προήχθη ἐπὶ τὴν περιόλεπτον πῆς Ἐφέσου Μητροπόλιν ἡ Α. Σ. ὁ τῶς Ἀγ. Δράμας κ. Ἀγαθαγγελος, εἰς δὲ τὴν τῆς Δράμας ἡ Α. Π. ὁ τῶς Ἀγ. Ἀγκύρας κ. Ἰωαννίκιος. Ἐν τούτοις μέλοι ἀναγνώστες τὰ ἀνωθι εἶδομεν εἰς τὰς μετὰ ταῦτα ἐφημερίδας διαμαρτύρησιν τοῦ κ. Παῖσιου κατὰ τῆς συνοδικῆς πράξεως, ἣν ἀποκαλεῖ ἀντικανονικὴν καὶ ἀδικον.

ΠΕΡΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.

(Συνέχεια από σελ. 83 και τέλος).

Ἄλλ' ὅτε οἱ ἀρμόδιοι τοῦ ἔθνους ἡμῶν καλῶς γινώσκουσιν ὅτι ὡς ἀρχηγοὶ τοῦ νέου περιουσίου τούτου λαοῦ, ἐρ' ὦ καὶ καυχῶνται, πρὸς τοῦτο ἐληλύθασι εἰς τὸν κόσμον ἵνα τὴν ἀλήθειαν διδάξωσιν εἰς αὐτὸν ἀπέναντι τῆς τοῦ Πλάστου βουλήσεως ἴστανται, εἶνε δυνατὸν νὰ φρονῶσιν ὅτι, χάριν τῆς τῶν ὑλικῶν παθῶν θεραπείας αὐτῶν, θέλει μηδενισθῆ ἢ προαιώνιος βουλή τοῦ Ἰφίστου; τὸ κατ' ἐμέ, ὡς ἐκ τῆς ἱστορίας διδασκόμεθα, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν πάντες ὅτι οἱ στρεβλῶς βαδίζοντες ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἀείποτε νηπιζόντες, ἀρχόμενοι τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν ἀναγινώσκουσι τὸ «πάτερ ἡμῶν», ὃ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὡς μόνον προσευχὴν ἐσύνησε καὶ ὅπερ οὗτοι οὐδ' ἦτο δυνατόν νὰ κατανοήσωσιν ἄνευ τῶν διὰ μόνου τοῦ χρόνου ἀποδεικνυομένων γεγονότων, ἐπίστευσαν πάντοτε διὰ τῶν ἐν αὐτῷ λέξεων «ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς» ὅτι μέγας τις ἠθσαυρὸς ἀπ' οὐρανοῦ καταβάς ἔστι πού ἐν τῇ Γῆ, δι' ὃ καὶ μετὰ ζήλου πρὸς ἀναζήτησιν αὐτοῦ ἔσπευσαν. Τὴν εὐθείαν δὲ ὁδὸν οὐδέποτε ἀκολούθησαντες ἔπως ἐκ τοῦ «πάτερ ἡμῶν» μεταδῶσιν εἰς τὸ «ἡ ἐλπίς μου ὁ πατήρ» κτλ., ἐν τῷ ὀπίω ἤθελον διδάχθῃ τὴν πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ζητούμενου πλοῦτου ὁδόν, καὶ μετ' ἐλπίδος ριθῶσιν εἰς τὸ «πιστεύω κτλ.», ἐν τῷ ὀπίω ἤθελον πεισθῆ ὅτι ὁ ζητούμενος ἠθσαυρὸς, πνευματικὸς ὢν, ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἀοράτως διέμενε, λοξοδρομούντες δυσχερῶς κατὰ συνήθειαν πρὸς τὸ *Μῆτιν ἀεὶδε* διατέλουν ζητούντες αὐτὸν ἐν τῇ ὕλῃ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας. Περιελθόντες δὲ πᾶσαν τὴν γῆν καὶ διὰ μυρίων κακουχιῶν μὴ εὐρόντες αὐτὸν, ἐκ τῆς λάμπσεως τῶν φωτοδοτικῶν σωμάτων ἐπίστευσαν ὅτι ἐν αὐτοῖς ἔστιν οὗτος, δι' ὃ καὶ πέραν τοῦ πλανήτου ἔσπευδον πάντοτε ζητούντες αὐτὸν διὰ τῆς ἐπιστήμης, διὰ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, ἐν ταῖς τῶν ἀπείρων κόσμων ἀποστάσεσι. Καταμετρήσαντες δ' αὐτὰς ὡς ἠδυνήθησαν, ἔγνωσαν ἐκ τῆς ἀκρίβεστάτης τῶν ἐν αὐταῖς ἀπειρῶν κόσμων κινήσεως ὅτι ἔστιν ὁ κινῶν καὶ συντηρῶν ταῦτα πάντα καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ζητούμενος ἠθσαυρὸς, ὃν, ὡς μὴ θεωρούμενον, παντοδύναμον μὲν καὶ αἰώνιον ἀλλ' ἄγνωστον θεόν, ὡς οἱ ἀρχαῖοι σοφοί, καλοῦσι τούτον δὲ τοῦ λοιποῦ ὡς τὸν μόνον ζητούμενον ἐκζητούντες ἵνα ψηλαφησαντες αὐτὸν πεισθῶσι, μετὰ μυρίας ὄσας ἐπὶ τῶν δυσβάτων ὁρέων καὶ κοιλάδων τῆς φιλοσοφίας ἀποπλανήσεις, καθ' ἃς οὐδὲν παρ' οὐδενὸς οὐδέποτε ἤκουσαν πού ἔστιν οὗτος, οἵκαδε ἐπιστρέψαντες μετ' ἐκπλήξεως ἐκ μόνης τῆς θεοφρονήτου Γραφῆς πληροφοροῦνται σήμερον ὅτι ἡ γνώσις τοῦ ζητούμενου ἠθσαυροῦ ἐν μόνῳ τῷ ὑπ' αὐτῶν περιφρονηθέντι φυλάξιμῳ ἔστιν ὅπερ οἱ διεληθόντες ἐπισταμένως καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ἠθσαυρὸν ψηλαφησαντες ἐβόησαν, ὅχι ὡς οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ καὶ οἱ ἀκόλουθοι ἐκείνων, ἄγνωστον θεόν, ἀλλὰ ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου! Τούτου νῦν οἱ πλείστοι ὡς τοιοῦτον συνομολογοῦσι. Τούτου ἄρα τὴν διδασκαλίαν ἀνάγκη νὰ ἐπαναλάβωμεν, ἐὰν ὡς περιούσιος τοῦ Θεοῦ λαὸς θελωμεν νὰ διακριθῶμεν, ὅπως διδάξωμεν αὐτὴν κατὰ καθῆκον εἰς τὰ ἔθνη, καὶ ἰδοὺ τὸ σημεῖον, εἰς ὃ νῦν εὐρισκόμεθα. Ἐκ δὲ τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας ταύτης οἱ

πλησιέστεροι πρὸς αὐτήν, ὡς βλέπομεν, ὡς ὁ Μαυρογορδάτος καὶ διάφοροι, ἐκ ταύτης ἐρμώμενοι τὰ βέλτεστα γράφουσι καὶ ἀπαγγέλλουσιν, ὡς ὁ Παῦλος φωνεῖ, ὅτι ἀνάγκη καὶ μεγίστη ἀνάγκη ἐστὶν ἡ ἐκ τῆς κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου διδασκαλίας πρὸς τὴν κατὰ Χριστὸν διδασκαλίαν μεταβάσις. Καὶ τοῦτο οὐδεὶς τῶν ἀρμόδιων, ἐκ τῶν πραγμάτων ὀδηγούμενος, ν' ἀρνηθῆ δύναται: ἀλλὰ πῶς νὰ ἐπιστρέψωσιν οἱ ἀρμόδιοι πρὸς τὴν ἄχρι τοῦδε ὑπ' αὐτῶν χλευαζομένην διδασκαλίαν; πῶς νὰ ἐπιστρέψωσιν αἰσχυνόμενοι νὰ κηρύξωσιν ὡς ἀληθῆ, ὡς τὴν μᾶλλον ἀναγκαίαν διδασκαλίαν, ἣν ἕως τὴν χθὲς ἡμέραν ἐπησχύνοντο νὰ ὀνομάσωσιν ὡς τοιαύτην; καὶ ἰδοὺ τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας.

Ἄλλ' ὡ ἀδελφοί, διατί ἐπαισχύνεσθε χωροῦντες πρὸς τὴν κατὰ Χριστὸν διδασκαλίαν; οὐκ οἴδατε ὅτι τὴν διαγωγὴν ὑμῶν ταύτην προηνώσκων ὁ Σωτὴρ εἶπεν ἅδς γὰρ ἂν ἐπαίτησθῃ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἐπαίτησθῆσθε καὶ γὰρ αὐτὸν ἐμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς; διατί ἐπαισχύνεσθε διὰ τὴν ἐπιστροφὴν ὑμῶν; ἰδοὺ οὗτος πάντας πρὸς ἐπιστροφὴν προσκαλῶν λέγει «ἐπιστρέφῃτε πρὸς με καὶ γὰρ ἴστω ὑμᾶς.» Ἐὰν θέλετε ἵνα ἡ μωρὰ ὑμῶν αἰσχυνῆ αὐτὴ ἐξ ὀλοκλήρου μηδενισθῆ, ἀνετίσθε πρὸς τοὺς τρομερωτάτους τοῦ 19ου αἰῶνος ἐμπαίκτης τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ θέλετε πεισθῆ ὅτι ἐξεμείσαντες οὗτοι τὰ μυρία κατὰ τῆς θεϊότητος τοῦ Ἰησοῦ, ἐπὶ τέλους χωρὶς νὰ ἐπαισχυνθῶσιν, αὐτοὶ ἀρ' ἑαυτῶν εἰς τὰ ἴδια ἐμέσματα ἐπέστρεψαν, ἐκ τῶν *πραγμάτων* τῆς ἀληθείας ἀναγκασθέντες. ἴδε σελ: 126 τοῦ Θεανδρ. πρ. τοῦ Ι. Χ. Ἐκτός τούτων καὶ πλείστοι ἄλλοι ὅμοιοι τούτοις ὁμοίως ἐποίησαν, ὧν τὰ λεγόμενα ἐπιλείπει με ὁ χρόνος ἵνα ἀναγρῶ ἐνταῦθα.

Ἐπιστρέφῃτε ὅθεν πρὸς τὴν ἀλήθειαν, διότι οὐδεὶς ἔστι φόβος ἵνα μὴ αἰχυνθῆτε, ἐνδύμενοι τὴν βασιλικὴν τῆς ἀληθοῦς διδασκαλίας χλαμύδα, γυμνοὶ ὄντες. Φορέσατε αὐτὴν διὰ τῆς διδασκαλίας ὑμῶν πρὸς τὰ τέκνα ἡμῶν καὶ πρὸς πάντα τὰ ἔθνη, ὅτι τοῦτο ἔστι τὸ καθῆκον ὑμῶν. ἴδετε τοὺς λαοὺς πρὸς τὴν ἔνωσιν ὀριμάσαντας, ὅτι πρὸς τοῦτο ἐν Εὐρώπῃ κυμαίνονται καὶ συνταράσσονται. Τί ἄνευ ὑμῶν οὗτοι, ὅπως ὕγιους προφῆς ἐσπερημένοι, δύναται νὰ προσφέρωσι πρὸς τὰ ἀλληλοπολεμώμενα κατὰ τὰς δοξασίας πλήθη; πῶς εἶνε δυνατόν οὗτοι νὰ συμψήξωσιν ἐν ὅλῳ συμπαγῆς καὶ σκόπιμον ἐνόητος σύστημα, ὑπὸ ἀνομοίων σφοδρῶν ἀλληλομαχουμένων καὶ ὅλων ἐναντίων πρὸς τὴν ἀλήθειαν δογμάτων ἐμφορούμενοι πάντες; δὲν ἔχετε καρδίαν ἀνθρώπου βλέποντες τὸν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως διακατῆ ἔρωτα αὐτῶν, ἵνα, οἰκτεῖραντες αὐτούς, σπεύσαντες προσφέρῃτε πρὸς αὐτούς τὸ πρὸς ἐποικοδόμησιν τῆς ἐνώσεως ἀναγκαῖον ὑλικόν, ὅπερ εἰς μνάστας χεῖρας ὑμῶν ὡς ἀρμόδιων τοῦ περιουσίου λαοῦ ὑπὸ τοῦ πανσόφου Θεοῦ ἐνεπιστεύθη; δὲν κηρύττετε εἰς αὐτούς τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἅτινα ὑπὸ τοῦ ἰδίου Θεοῦ διὰ τοσούτων γεγονότων μαρτυροῦνται, ἵνα ἀνανήψαντες οὗτοι ραδίως καὶ εὐχερῶς ἐνσπερνῶσιν τὴν καθαρὰν καὶ ἁμωμον ἀλήθειαν καὶ δι' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐνόητην προσέλθωσι; «Τίς ἀναγγελεῖ ταῦτα; ἡ τὰ ἐξ ἀρχῆς τίς ἀκουστὰ πηγήσει;» ἀναβοᾷ ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου. Τίς, λέγει, θέλει ἀναγγελεῖ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἐξ ἀρχῆς ἔργα τοῦ Θεοῦ, ὅπως κατανοήσωσιν αὐτὰ οὗτοι καὶ σω-

θῶσι; τίς θέλει διδάξῃ τὴν ἀνθρωπότητα περὶ τῆς ἀληθείας εἰμῆ οἱ διδάσκαλοι τοῦ περιουσίου λαοῦ μου, οἵτινες πρὸς τοῦτο ἐκλήθησαν; Γίνεσθέ μοι, λέγει, μάρτυρες μαρτυρήσατε ταῦτα πάντα πρὸς πάντας ὅτι καὶ ἐγὼ ὁ Θεὸς διὰ τῶν ὑπερανθρωπίνων ἔργων μου μάρτυς εἰμὶ, καὶ ὁ παῖς ἐν ἐξελεξάμην, ἐν ᾧ εὐδόκησα, διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, διὰ τῶν παθημάτων καὶ τῆς θυσίας αὐτοῦ, πρὸς τὴν διὰ τὴν ἀπειρον πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην ὡς ἀμύνης ἄμωμος εἰς ἐκούσιον σφαγῆν ἐπὶ σταυροῦ ἀνέβη, διὰ τῶν προφητειῶν αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς ἀκρίβεστάτης ἐκπληρώσεως αὐτῶν, μάρτυς ἐστίν. Τίς, παρακαλῶ, ἐξ ὑμῶν ἀγνοεῖ ὅτι, ὡς εἶπε ἀγεννηθῆσονται ψευδοχριστοὶ κτλ. καὶ πλανήσουσι πολλοὺς ἢ δυνατόν καὶ τοὺς ἐκλεκτούς», δὲν ἐπλανήθη ἀπὸ χιλιετηρίδος ἤδη σύμπασα ἡ Εὐρώπη, συμφώνως τῶν ρημάτων αὐτοῦ καὶ συμφώνως τῆς προαιωνίου Γραφῆς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Δὰν ἐκείνου τοῦ ὄψεως; Ὁ Ἰακώβ, προφητεύων περὶ ἐκάστου τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἰδοὺ τί εἶπε περὶ τοῦ Δὰν «ὁ Δὰν θέλει ποιμαίνει τὸν λαὸν αὐτοῦ» δὲν ἐποιμανε ὄντως εἰς τὸν Α'. τοῦ χριστιανισμοῦ αἰῶνα μέχρι τοῦ Γ', ὅτε ὁ Κωνσταντῖνος μετέφερε τὴν αυτοκρατορίαν εἰς τὸ Βυζάντιον, ὡς τοιοῦτος, τὸν λαὸν αὐτοῦ; Ἐἶτα λέγει ὁ Ἰακώβ «γεννηθῆτω ὁ Δὰν ὅπως ἐγκαθήμενος ἐπὶ τρίβου δάκνων πτέρναν ἵππου καὶ πεσεῖται ὁ ἵππευς εἰς τὰ ὀπίσω, τὴν σωτηρίαν ἀναμμένων Κυρίων» μετὰ τρεῖς αἰῶνας δὲν μετεποιήθη ὁ ἀρχηγὸς οὗτος τῆς Ρώμης εἰς ὄριον; δὲν ἔδρακεν ἄχρι τῆς χθὲς τὴν πτέρναν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας; δὲν ἔπεσεν ὁ ἵππευς εἰς τὰ ὀπίσω, ἦτοι ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ θεοῦ δὲν ἠχμαλωτίσθη; ἀπεπισθεὶς πανταχόθεν δὲν ἀνέμενε εἰς μόνην τὴν τοῦ Κυρίου βοήθειαν; δὲν ἐζήτησε νὰ πλανήσῃ τοὺς ἐκλεκτούς; πρὸς τί ἄλλο συνέστη ἡ Φλωρεντινὴ σύνοδος ἢ πρὸς τοῦτο; ἀλλὰ δὲν ἐπλανήθησαν διὰ τῆς ἐπίσης ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶπεν ὅτι θὰ πλανηθῶσιν, ἀλλ' ἡ δυνατόν. Ὁ δὲ ἀπόστολος Πέτρος, οὗτινος τὸ ὄνομα ἐμελλε νὰ σφετερισθῆ ὁ Δὰν ἐκεῖνος ὅπως ἐμπροσθῆ δι' αὐτοῦ τὴν θεῖαν χάριν, ἰδοὺ τί λέγει: «Γεννηθῆσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες ἐμπορεύονται ὑμᾶς πλαστοῖς λόγοις, οὓς τηρήσει Κύριος ἐν ἡμέραις ἀπωλείας αὐτῶν.» Κατὰ πόσον δὲν ἐμπορεύσαντο τούτων, ὡς αὐτὸς εἶπε, πλαστοῖς λόγοις; ὅποια ποσότητος χρυσοῦ δὲν ἐθησαύρισεν εἰς Ρώμην ἀπὸ ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν κόσμων, διὰ τῶν ἀφείσεων τῶν ἀμαρτιῶν; κατὰ πόσον δὲν ἐγύμνωσε πάντας ὁ Δὰν ἐκεῖνος; ἀλλ' ὁ Πέτρος εἶπεν ἐπὶ τέλους, τὸ «οὓς τηρήσει Κύριος ἐν ἡμέραις ἀπωλείας αὐτῶν.» ὦ! ὅποια συμφωνία τῆς παλαιότητας τοῦ Δαβὶδ μαρτυρίας μετὰ τῆς τοῦ Πέτρου νεωτέρας περὶ τῆς ἀπωλείας τῶν ἐκβακχευτῶν τούτων τῆς ἀληθείας! Τὰ ἄνωθι περὶ τούτων εἶπεν ὁ Πέτρος: ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ὁ Δαβὶδ πρὸ 3 χιλ. ἔτων περὶ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ τί προεῖπεν: «Εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερφυόμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου καὶ ἐπαρόμενον καὶ ἀπῆλθον ἐπιστρέψας δὲ οὐκ εὗρον αὐτόν καὶ ζητήσας αὐτὸν οὐκ εὗρον ἐζήτησα τὸν τόπον αὐτοῦ καὶ οὐκ εὕρηθ' ὁ τόπος αὐτοῦ!» Ποῖος δὲν βλέπει πεπληρωμένος τὰς προφητείας ἀμφοτέρων ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τούτου προσώπου τοῦ Δὰν; ἰδοὺ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν, ἐμπροσθεν παντὸς τοῦ κόσμου, κατέπεσεν εἰς συντριμματα καὶ συντριβῆ ὁ ὑπερήφανος ἐκεῖνος τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης κολοσφός, ὁ μαῦρος ἐκεῖνος τῶν ἱερεζεταστῶν τοῦ μεσαιῶνος ἄδης, ἡ

αἰσχρὰ αὐτὴ καὶ τελευταία τῆς ἀνθρωπότητος μάστιξ; πού εἶνε νῦν ὁ τόπος αὐτοῦ; καὶ οὐκ εὕρηθ' ὁ τόπος αὐτοῦ. Τίς, παρακαλῶ, χωρὶς ν' ἀπαρνηθῆ τὴν λογικότητα αὐτοῦ, δύναται νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς Γραφῆς ἀμφοτέρων τῶν ἀποκαλύψεων, ὅτε ἐπὶ Ἀδάμ ἄχρις ἡμῶν αὐτὰ τὰ πράγματα, τὰ γεγονότα μαρτυροῦσιν αὐτὴν ὡς μίσθιοι ἐκτελεστοὶ τῶν ρημάτων αὐτῆς; ὅτε, λέγω, ἡ γεωλογικὴ ἐπιστήμη τὴν θεοπνευστίαν αὐτῆς στεντορείως διακηρύττει; Τὸ κατ' ἐμὲ τὴν δλην ἱστορίαν ἐξετάζων καὶ θεωρῶν τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τοῦ νῦν θεῖαν χειραγωγίαν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐξάγω ὅτι οἱ ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας ἐτέθησαν νῦν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς, ὅτι ἀληθῶς ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ κρίσις τις τοῦ κόσμου τούτου ἐπίκειται, ὁμοία τῇ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ἐμφανίσεως τοῦ Σωτῆρος καὶ ὅτι ἡ κρίσις αὕτη εἶνε τελειότερα τις πρόδος τοῦ γένους ἡμῶν, ἣν ἡθεῖα Πρόνοια ἐν μέσῳ τῆς γῆς πρὸ αἰώνων κατεργάζεται, ἡ δὲ πρόδος αὕτη, ὡς ἐκ τῶν πρώτων τῆς δλης ἀνθρωπίνου ζωῆς περιόδων διὰ ψηλαφητῶν ἀποδείξεων δυνάμεθα νὰ βεβαιωθῶμεν, ἔσσεται ἡ διὰ τῆς κατὰ Χριστὸν διδασκαλίας ἐκ τῆς ὑλικῆς καταστάσεως ἡμῶν πρὸς τὴν πνευματικὴν μετάβασις. Ὡς δὲ ὁ κρίσις ἐπὶ οὐραῖς ἐστὶ, μὴ ἀνεχθῆτε, ὦ τοῦ περιουσίου λαοῦ ἀρμόδιοι, ἵνα οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρνοι καὶ πᾶς ὄχλος προάξωσιν ὑμᾶς πρὸς τὸ καθῆκον ὑμῶν, ἀλλὰ συνετισθέντες κράξате: ὦ φυλαί, ὦ λαοί, ὦ γλώσσαι, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς Γινώτε ἔθνη καὶ ἡττάσθε. Ἐπακούσατε ἕως ἰσχύτους τῆς Γῆς. . . Ἰσχυρότες ἡττάσθε . . .

Ἐὰν γὰρ πάλιν ἰσχύσητε, καὶ πάλιν ἡττηθήσεσθε. Καὶ ἦν ἂν βουλήν βουλεύσητε, διασκεδάση Κύριος. Καὶ λόγον ὃν ἔαν λαλήσητε, οὐ μὴ ἐμμενῆ ἐν ὑμῖν. Τὸν δὲ φόβον ὑμῶν οὐμὴ φοβηθῶμεν οὐδ' οὐμὴ παραχθῶμεν. Κύριον δὲ τὸν Θεὸν ἡμῶν ΑΥΤΟΝ ἀγιάσωμεν καὶ ΑΥΤΟΣ ἔσται ἡμῖν φόβος.

Καὶ ἔαν ἐπ' αὐτῷ πεποιωθῶς ὦ, ἔσται μοι εἰς ἀγιασμόν, Καὶ πεποιωθῶς ἔσομαι ἐπ' αὐτῷ, καὶ σωθήσομαι δι' αὐτοῦ.

Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά. Ἄ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός.

Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα.

Οἱ κατοικοῦντες ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς λάμψει ἐφ' ὑμᾶς.

Ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγεννήθη ἐπὶ τοῦ ὄμου αὐτοῦ.

Καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ὄριον.

Καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, Θανμαστός σύμβουλος, ΘΕΟΣ ἰσχυρός, ἐξουσιαστής, ἀρχων εἰρήνης, ΠΑΤΗΡ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΑΙΩΝΟΣ.

Οὐδεὶς ὑμῶν, φίλοι, ἄς μὴ ἐπαίτησθῃ ταῦτα πρὸς πάντα τὰ ἔθνη κηρύττων. Ταῦτα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ διὰ μὲν τοῦ θεοπάτορος Δαβὶδ (ὃς, ἐξάλλος ἐκ τῆς ἐνθέου χαρᾶς γενόμενος πρὸ τῆς σκιδῶδους κίβωτου ἤλατο σκιρτῶν) ἐκατήθησαν, ὑπὸ δὲ τοῦ ἐκ τῆς ἐνοίας αὐτῶν καταφυγέντος μελωδοῦ ὡς εἰς μυρίπνον ἀνοδοσην συνετάχθησαν καὶ ὑπὸ τοῦ περιουσίου λαοῦ μέχρι σήμερον ἐπ' ἐκκλησίας ἄδονται κατασκευητάτα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΗΛΙΑΔΗΣ ΡΑΔΟΥΛΕΣΚΟΣ.

Τὴν Θὴν Μάϊου ἐτελεύτησεν ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκεῖνος ὃν ὁ Μ. Michelet ὠνόμαξε μέγαν ποιητὴν καὶ φιλόλογον ἐπίσημον. Γεννηθεὶς ἐν Τουργίᾳ τῆς Βλαχίας κατ' ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ὁ Ἰωάννης Ραδουλέσκος, γνωστότερος ὑπὸ τὸ φιλολογικὸν ὄνομα Ἡλιάδης, ληρθὲν ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς, ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἀρρενωπὴν ἐκείνην γενεάν τοῦ 1830, ἣτις παρήγαγε πλῆθον ἐνδοξῶν ἀνδρῶν κα- θ' ὅλα τὰ εἶδη καὶ ἦτις τοσοῦτον συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἀρτυρήσῃ τὸ τοῦ πατριωτισμοῦ αἶθρομα παρὰ τοῖς λαοῖς τῆς μεσημβρίας.

Κατὰ τὰς συνεχεῖς παραχρᾶς τὰς ἐν ἀρχῇ τοῦ αἰῶνος, ὁ φιλο- λογικὸς βίος εἶχεν ἐντελῶς παρακμάσει. Τότε ὁ Λάκκος ἀποκα- τέστη ἐν τοῖς ἐρεῖσι τῆς μοιῆς τοῦ ἀγ. Γάβρ. ἐν Βουκουρεστίῳ, ἡγεμονεύσας Ἰωάννου Β'. τοῦ Καρατζά. Μεταξὺ ἐκείνων, οἵ- τινας συνωλοῦντο περὶ τὴν ἔδραν αὐτοῦ, ἔβλεπε τις καὶ τὸν νέον Ἡλιάδην, ὅστις ἔμελλε νὰ συνεχίσῃ μετὰ τοσαύτης λάμπειας τὸ ἔργον τοῦ σοφοῦ Τρανσιλβανίου. Τῷ 1822, ὅτε διεδέχθη τὸν Λά- κκον, ἡ εἰς τὸν θρόνον ἀνάστασις τοῦ Γρηγορίου Δ'. Γκίκα συνε- τέλει τὰ μέγιστα πρὸς εὐδωσίαν τῆς διδασκαλίας τοῦ Ραδουλέ- σκου. Ὁ νέος ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας, ὅστις ἐδείχθη σφόδρα ζη- λωτὴς πῶν συμπεριόντων τοῦ τόπου, λέγει Γάλλος τις συγγρα- φεὺς, ἔδωκε ζωηρὰν ὠρίτην εἰς τὰ γράμματα (Ubiqum Rouma- nicae Ἠγεμονίαι). Ὁ Γρηγόριος ἐμόρφωσεν εἰς σχολὴν τὰ ἐρεί- πια τοῦ ἀγίου Γάβρ. Εἰς τῶν μαθητῶν τοῦ Ἡλιάδου ἔδρασε τὴν σχολὴν τῆς Κραϊόδας ἐν τῇ Μικρᾷ Βλαχίᾳ. Ὁ αὐτὸς συνέταξε μετὰ δύο φίλων του τὸν κανονισμὸν τῆς Ἐταιρείας τῆς Προόδου (société de progrès) καὶ ἐδημοσίευσεν τὸν Ρουμανικὸν ταχυ- δρόμον (Courrier Roumain).

Μετὰ τὴν μεσοδοκιεῖαν (1828 — 1834) ὁ Ἡλιάδης ἠδυνήθη ν' ἀναλάβῃ ἐπὶ τῆς διοικήσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου Γ., ἀδελφοῦ τοῦ Γρηγορίου, τὴν παρακματοποιήσιν τῶν σχεδίων του. Ἡ Φιλαρמו- νικὴ ἔταιρεία, ὀργανισθεῖσα τῷ 1833, ἐσύστησε θέατρον ἐθνικόν. Τῆς εὐκαιρίας δὲ ταύτης δραζόμενος ὁ ἔμπειρος συγγραφεὺς, ὅστις ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ εἶχε δεῖξει ἀξιώλογον ἐπιστημονι- κὴν ἱκανότητα ἠνωμένην μετὰ φυσικῆς πρὸς τὴν ποίησιν δεξιό- τητος, μετέφρασε τὸν Μωάμεθ τοῦ Βολταίρου. Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν, ὁ μέγας πρίγκιψ (Bano) Μιχαὴλ Γκίκας, ἐνόησε τὰς ἐλθουλεύσεις, τὰς ὁποίας πνεῦμα τοσοῦτον εὐρὸ καὶ τοσοῦτον ἐνεργητικὸν ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν δημοσίαν ἐκπαιδεύσιν, καὶ διώρισε αὐτὸν μέλος τῆς ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Ἐ- πιτροπίας καὶ γενικὸν ἐπιθεωρητὴν τῶν σχολείων. Ὑποστηρίξά- μενος παρὰ τῆς κυβερνήσεως ὁ Ἡλιάδης ἔδρασε πλείονα τῶν 4, 000 σχολείων. Εἰς τοὺς πίνακας τῆς ἀναγνώσεως, τοὺς ὁποίους ἐτύπωσε διὰ τ' ἀλληλοδιδασκατικὰ σχολεῖα, ἀντικατέστησεν (ὡς καὶ εἰς τὸν Ταχιθόμιον τῶν δύο φύλων) τοὺς λατινικοὺς (I) χαρακτήρας διὰ τῶν κυριλλικῶν (σλαβικῶν) γραμμάτων ἐδημο- σίευσεν ἐπίσης περὶ ἀλλοτρίων μεταξὺ τῆς Ρουμανικῆς καὶ τῆς

(I) Τα Λατινικὰ γράμματα εἶχον ἀρεθῆ μετὰ τὴν Φλωρεν- τινὴν συνδὸν ἕνεκα τῆς ἀποτροπῆς, ἣτις ὑπῆρχε τότε ἐναντίον παντὸς ὅτι ἠδύνατο ν' ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην τὴν Ρώμην.

Ἱταλικῆς γλώσσης, ἔργον τοῦ ὁποίου κυριώτατος σκοπὸς εἶνε ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὑπάρχει περισσοτέρα διαφορά μεταξὺ τῶν τεσσάρων δικλῆκτων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, τῶν διδασκόμενων διὰ μιᾶς καὶ μόνῃ γραμματικῆς, παρὰ μεταξὺ τῆς Ἱταλικῆς, τῆς Ἰσπα- νικῆς, τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Ρουμανικῆς. Αἱ τέσσαρες αὗται γλώσσαι, ἔλεγε, πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς διαλέκτοι τῆς Λατινι- κῆς, τὰς ὁποίας θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκμάθῃ τις εὐκόλως τῇ βοήθειᾳ μιᾶς καὶ μόνῃς γραμματικῆς.

Ἠγεμονεύσας τοῦ Γεωργίου Β'. Βιθέσκου, ὁ Ἡλιάδης δὲν ἐβράδυνε νὰ συγκαταλεχθῇ μετὰ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἣτις ἐπὶ τέλους καὶ ἐθιχάμυσεν. Ἀπετέλεσε λοιπὸν μέλος τῆς κυβερνή- σεως, ἡ ὁποία τῷ 1848 ἀντικατέστησεν τὸν πεπρωκτῆ Ἠγεμόνα (Domnu) καὶ τῆς ὁποίας πρόεδρος ἦτον ὁ μητροπολίτης Νεόφυ- τος. Αὐτὸς οὗτος ἐξέθεσε γαλλιστὶ τὰ γεγονότα τῆς ἀνωμάλου ἐκείνης ἐποχῆς ἐν συγγράμματι ὑπὸ τὸν τίτλον α' Ἀπονηγεμονεύ- ματα περὶ τῆς Ἀναγεννήσεως τῆς Ρουμανίας, ἐν Παρισίοις, 1851. «Ἀναγκασθεὶς ν' ἀπομακρυνθῇ τῆς πατρίδος, ὅτε ἡ Τουρκο-Ρωσ- σικὴ κατοχὴ εἶχεν ἀποκαταστήσει καὶ αὐθις τὴν διπλὴν προστα- σίαν τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Πύλλης, ἤρχισε τὴν πονθαλίαν Ὀδύσ- σειν, ἀρρηγθεῖσεν ἐν τῷ συγγράμματι του α' Ἀνανησεις καὶ ἐν- τυπώσεως τινὸς προγεγραμμένου» (ἐν Παρισίοις 1850). Δὲν ἐ- πανήλθεν εἰς Βουκουρεστίον εἰμὴ ὅτε ἐπεστράφη εἰς τοὺς προγε- γραμμένους ἢ καθέδρας.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἠγχολήθη περὶ τὴν δημοσίευ- σιν πλήρους συλλογῆς τῶν ποιησῶν του, ποιήσεων αἰτινας δι- δουσι τὴν καλλιτέραν ἰδέαν τῆς ποιητικῆς τῶν ἐμπνευστῶν του. Τῷ ὄντι (ὡς ὁ Λαμαρτίνος, ὁ συγγραφεὺς τοῦ Βοναπάρτου καὶ τῆς Μιωνης, πρὸς ὃν πλεονάκις παρεβλήθη ὁ ψάλτης τῶν Χε- ρουβείμ καὶ τῶν Σεραφεῖμ) αἱ καὶ φύσει ἦτο δεξιώτερος περὶ τὴν ἔκφρασιν τρυφερῶν αἰσθημάτων, ἐντούτοις ἐγίνωσκεν ἐνίστα- νὰ ἐκλιεῖσθαι τὰς ἀρρενωπὰς ἀποράσεις τῶν ἡρώων καὶ τῶν μιν- τῶν τῆς πατρίδος, ὧν ἐπικαλεῖται τὰς μεγαλοφύχους σκιάς εἰς τὸ σύγγραμμά του «Τὰ ἐρείπια τῆς Τουργίας».

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ Μιρκά καὶ Μιχαὴλ τοῦ Γενναίου ἦτο παλαιὸς φιλέλληνας. Ὁ χρόνος δὲν εἶχε μεταβάλει οὐσιωδῶς τὰς πρώτας αὐτοῦ κλίσεις. Διετέλεσε φρονῶν ὅτι πάντες οἱ λαοὶ εἰ ἐξελθόντες ἀπὸ τοῦ παναρχαίου καὶ σεβασμοῦ πελασγικοῦ στε- λέχους, ὅτι ὅλα τὰ γροικιο-ρουμανικὰ ἔθνη, οἱ Ἑλληνες, οἱ Ρουμανοὶ, οἱ Ἀλβανοὶ, ὠρεῖλον πρὸς διατήρησιν τῆς θέσεως των ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολυπληθῶν σλαβῶν καὶ τῶν μετ' αὐτῶν μειγ- μένων φύλων νὰ ζῶσιν εἰς σχέσεις ἀληθῶς φιλικῆς, καὶ ὅτι οἱ προσπαθούντες ν' ἀρτυρήσῃ ἀρχαίως ἔριδας μηδεμίαν ἐχούσας σήμερον σημεσίαν διακβεύουσι σπουδαίως τὴν ὑπόθεσιν, τὴν ὁ- ποίαν φρονέουσιν ὅτι ὑπερασπίζονται.

Ὁ Ἡλιάδης Ραδουλέσκος ἀπέβισε τὴν 28 Ἀπριλίου (9 Μα- ίου ἐν Βουκουρεστίῳ) ἡ δὲ κηδεῖα του ἐγένετο τὴν 30 Ἀπριλίου (12 Μαΐου) ἐν τῷ μέσῳ τοσοῦτον πλῆθους ὅσον οὐδέποτε ἐνου- μόνεται νὰ εἶδον ἐκεῖ ἐν παρομῇ περιπτώσει, ἀκόμη οὔτε κατὰ τὰς κηδεῖας αὐτῶν τῶν ἡγεμόνων. Πᾶσα αἰ ἀρχαί, αἱ σχολαὶ πάντες οἱ ἔφοροι νόμοι, πᾶσις ἀνήκουσα εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας ἀπετέλει τὴν νεκροπομπήν.

Δόρα Ἰστρίας.

Ἀπὸ δὲ τοῦ 1014 ἀρ. τοῦ Νεολόγου ἀποσπώμεν τὰ ἐπόμενα, ὅστις ἔχοντα πρὸς τὸν ἀνωθι βιογραφηθέντα.

(Γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Βουκουρεστίου :

Τὴν 27/9 Μαΐου ἐτελεύτησεν ὁ μέγας φιλόλογος τῆς Ῥου- μανίας καὶ φιλέλλην Ἰωάννης Ἡλιάδης Ῥαδουλέσκος, ὅστις θε- ωρεῖται ὡς ὁ Κοραῖς τῆς Ῥουμανίας, διότι πρώτος αὐτὸς συνέγρα- φεν ἐν τῇ ἐκλατινισθείσῃ διαλέκτῳ τοῦ τόπου, πρώτος μετέφρασε, συνέταξεν, ἐξέδωκε συγγράμματα κλασικὰ, περὶ αὐτῶν καὶ ποιητι- κὰ, περιοδικὰ καὶ ἐβδομαδιαῖα ἐν Βουκουρεστίῳ, καὶ πρώτος ἐξῆρε τὸ ρουμανικὸν φρόνημα, μάστιγα κα- τὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ 1848, καθ' ἣν εἶ- χεν ἐκλεγθῆ καὶ πρό- εδρος τῆς προσωρι- νῆς κυβερνήσεως. Ἡ κηδεῖα αὐτοῦ ἐγένετο μεγαλοπρεπεστάτη καὶ σπανιωτάτη ἐν δημοταῖς περιστάσεσιν.

Ὅλη ἡ πόλις ἐ- πενήθησεν, ὅλοι οἱ διδάσκαλοι, ἐφημε- ριστογράφοι, πολιταί- πάσης χροιάς καὶ κλάσεως. Ὅλοι οἱ φοιτηταὶ συνώδυσαν τὸ φέρετρον μέχρι τοῦ κοιμητηρίου Μαυ- ρογιάννην, κειμένου ἐκτὸς τῆς πόλεως Βουκουρεστίου, οἱ ὑπουργοὶ Κωσταφό- ρος, Χριστ. Τέλλ, Καταρτζῆς Λάσκα- ρις ὡς καὶ ὁ κύριος Ν. Γολέσκος στρα- τηγός, Δ. Γκίκας, Β. Χιώτου ἀστυνό- μος, ἡ ἐθνοφυλακὴ, ὁ δήμαρχος, οἱ ἀ- δελφοὶ Βρατσάνοι καὶ πλείους ὅσοι ἐπιση- μότητες καὶ ἀτο- μικότητες. Τέσσα- ρες λόγοι ἐξεφωνή- θησαν ὑπὸ τῶν κ.κ. Ἐξάρχου, Β. Χασ- δαίου, Β. Ουρέκια καὶ Θ. Α. Πασχίδου διευθυντοῦ τοῦ ἐνταῦθα ἐλ- ληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου.

Ὁ Ἡλιάδης ἦτον εἰδημονέστατος τῆς Ἑλληνικῆς, λατινι- κῆς καὶ πολλῶν ἄλλων γλωσσῶν. Ἐν τῇ τελευτῇ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἐπτανήσου μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἐξεφώνησε φι- λαλληλικώτατον λογιῶρον εἰς τὴν αἴθυσαν τοῦ Σλατινιάνου, ἐν ἣ παρήσαν τριγυλίοι περίπου συνδαιτυμόνες. Ὁ Ἡλιάδης ἐπε- σκέψατο καὶ ὑπεδέξατο λιαν εὐγενῶς τὸν ἐκ μέρους τῆς μεγάλης Ἑλληκίτης ἐλθόντα κ. Εὐσταθίου Κλεόβουλον ἐν τῇ τρομοκρα- (ΜΕΝΤΩΡΟΣ Τομ. Γ'. Τεύχ. ΑΔ')

τῆς ἐκείνης τοῦ Κούζα. Ἐπιστέλλω ὧδε ἐπισυννημμένον τὸν ἐπι- κήδειον λόγον τοῦ κ. Πασχίδου, ὃν κατεχώρισαν γαλλιστὶ μὲν ἡ ἐφημερίς Ἱ Alliance Latino Russe, ρουμανιστὶ δὲ ἡ ἐφη- μερίς Romanul.

Τὸ λογιῶριον τοῦ κ. Πασχίδου ἀπαγγελλθὲν ρουμανιστὶ ἔ- χει οὕτω:

Α'.

Ἄσατε θρηνοῦδιαν, ὦ μουσαί Καρπαθίων, ἐπὶ τῇ θαντῇ τοῦ μουσολήπτου Ἀπόλλωνος τῆς Ρουμανίας, ὅστις διὰ τῶν ἀ- κτινῶν αὐτοῦ ἐσελά- γισεν ὄλην γενεάν, καὶ ἦς οἱ ἀντιπρό- σωποι συνηθροίσθη- σαν σήμερον ἀπὸ τῶν τεσσάρων τοῦ ἄστεος τοῦ Βουκου- ρεστίου ἄκρων.

Β'.

Κλαύσατε, ἄνδρες φιλόλογοι τῆς Δα- κίας, τὸν κορυφαῖον τῆς ἀρχαίας τε καὶ νεωτέρας φιλολογί- ας, οὗ ὁ ἀνδριάς κα- θέξει τὴν προεδρίαν ἐν τῷ Παναθηναίῳ τοῦ Βουκουρεστίου, ὡς ὁ τοῦ Ἡσιόδου τῆς ἀρχαίας Ἑλλά-δος ἐν κύκλῳ τῶν Κλασικῶν [συγγρα- φῶν.

Γ'.

Κλαύσατε, ρήτο- ρες διὰ τοῦτον τὸν κο- σμηθέντα τὸσάκις τὸ ρουμανικὸν βῆμα κεραυνόβόλος ἔπεσε πατάσων τὸν δόλον, τὰς καταχρήσεις, τὴν ἀθείαν καὶ τὴν κακίαν παντοῦ, ὅτι αἱ ἐριννύες αὗται τῆς κοινωνίας εἶχον ἐμφωλευταί.

Δ'.

Δακρύσατε, ἄν- δρες δημοκράται, δι-

ὅτι εἰς ἀσπὴρ τῆς παγκοσμίου δημοκρατίας ἔδυσεν ἤδη, οὗ τὰ φῶτα διεγύθησαν ἐν ἰουβιλαίῳ διαστήματι ἐπὶ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Βασιγκάνωος, τοὺς οἰκοῦντας παρὰ τὸν Ἴστρον. Ε'.

Λεῖψετε δάκρυ θαλερὸν, ὦ φιλόσοφο Δάκιες, διότι ὁ φιλόσοφος Ἡλιάδης, ὁ μυηθεὶς εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ἡλιουπόλεως καὶ ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ Ζαμόλξιδος ἐκείνου, φημί, τοῦ πυθαγορικοῦ, καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους τοῦ Σωκρατικοῦ βαδίσας θάπτεται σήμερον ἐν τῇ τῆς ἀθανασίας λάρνακι.

38.

ΣΤ'.

Ῥήξατε φωνὴν θρηνώδη, ᾧ λεύεται τῆς Ῥουμανίας, διότι ὁ μεταρραστής τῆς ἱερᾶς Γραφῆς καὶ μεθερμηνευτῆς τοῦ Εὐαγγελίου τῆς χάριτος, ὁ ὑπερσπιστής τῶν δικαίων καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ κλήρου, ἐκλείπει σήμερον ἀνεπιστρεπταί.

Ζ'.

Λείβετε σπονδὰς ἱερὰς, ᾧ διδάσκαλοι καὶ φοιτηταί Ῥουμῶνοι, διότι ὁ πατήρ τῆς φιλολογίας τοῦ τόπου, ὁ καλλιπιστής τῆς ἰθαγενοῦς ποιήσεως, ὁ πλουτιστής τῆς Ῥουμανικῆς γλώσσης, καταλείπει σήμερον μέγα κενὸν δυσαναπλήρωτον.

Η'.

Δεῦρο δὴ, Σολομῶν πάνσοφς προφήτης, ἐπίθετος ἀπκαμῶν ἐπὶ τοῦ ἀκτινοβόλου μετώπου τοῦ εἰδότος τὴν γλώσσαν σου, οὕτω δὲ πως δυνηθέντος μεθερμηνεύσει ἐν Ῥουμανίᾳ διελκτω τὰς ἀπκαμῖλλους καὶ ὑφιπετεῖς καλλογάς τοῦ ἁσματος τῶν ἁσμάτων, ἔπεισέ, ᾧ προφήτης, συνθέσις πρὸς λατρείαν τῆς ἀνυμνεύτου νύμφης καὶ τοῦ νυμφίου Θεοῦ Ἰησοῦ.

Θ'.

Πεπάσθητε, Μούσαι, ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν Καρπαθίων καὶ τοῦ Ἑλικῶνος, καὶ δεῦτε καὶ πλέξτε στεράνους ἀμαράντους περὶ τὴν ἐβδομηκοντούτιδα κεφαλήν τοῦ σεπτοῦ ὕμνῳ λάτρου, ὅστις τὸν ἅπαντα αὐτοῦ βίον ἠγάλασε πρὸς φωτισμὸν τῶν ἁμαρτωλῶν αὐτοῦ.

Ι'.

Ἄλλ' ἰδοὺ διακρίνω τὴν θεὰν τῶν Καρπαθίων μετὰ σπουδῆς καταπτάσαν ἀπὸ τοῦ χιονώδους αὐτῆς ἄντρου καὶ χέουσαν τὸ ἀρωματικὸν νῆμα τῆς κρυσταλλοτεύκτου φιάλης, ἣν φέρει ἀνὰ χεῖρα, ἐπὶ τοῦ λειψάνου τούτου τῆς ἀρχαίας Δακίας.

Ἰδοὺ δὲ καὶ νηρηῖς παρίστριος κρατοῦσα ἐν δεξιᾷ μυριανθῆ ἀνοδῆσσην καταθέτει· ὡς τι κειμήλιον ἱερὸν ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ριλοπάτριδος τούτου καὶ ἡμιθέου ἀνδρός.

Ἐτέρα δὲ τις νύμφη μελανείμων πετάνυσιν ἀπὸ νότου καὶ τὰς πτέρυγας αὐτῆς ὁροσοφούρας ὑπὸ τοῦ θαλασίου διάπλου αἰνῶντα περιπίπτει ἐν τοῖς πέριξ δρυμῶσι τοῦ Βουκουρεστίου. Εἶν' ἢ Ἑλλάς ἢ γλυκεῖα καὶ ἀνεξίκακος, ᾧ Ἠλιάδῃ, ἣν ἐξῆς μνησας πλειστάκις, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν αἰσίαν τῆς ἐπίστρου Ἐπιανήσου μετὰ τοῦ βασιλείου αὐτῆς ἔνωσιν. Θαλλὸν τῆς ἱερᾶς ἀθηναϊκῆς ἐλαίας κομίζει σοι, ὡς ποτε ὁ νομοθέτης λαὸς τῆς Παλλάδος τῷ φιλοσόφῳ Κρητί Ἐπιμενίδῃ προσήνεγκεν.

Ἡ δ' ἀρωματοφόρος Σιών, ἢ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτήρος Χριστοῦ, ἀναμνησκομένη τῆς ὑποδεξιώσεως, ἣν ἔδειξας τῷ καλλιβούλῳ ἐν Ῥουμανίᾳ ἀπεσταλμένῳ αὐτῆς, τῷ ἐπαθίῳ τανῦν κατέχοντι τὸν θρόνον τῆς Καισαρείας, προσφέρει σοι κλάδον φοίνικος, σύμβολον εὐθαλείας καὶ ἱερᾶς ἀθανασίας.

Αἰώνια ἢ σὴ μνήμη, μεγαλοπολίτα τῆς Δαχορουμανίας!

Η ΒΡΕΤΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ.

Ρωμαῖός τις ἱστορικὸς περιέγραψε τὴν Βρετανίαν ὡς χώραν «κεχωρισμένην ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου». Ὁ λόγος οὗτος τόσῳ ἀ-

ληθεύει σήμερον ὅσῳ ὅτε πρώτον ἐλέγχθη, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι, καίτοι ἡ Βρετανία κεχωρίζεται τοῦ λοιποῦ κόσμου, ὁ λοιπὸς κόσμος δὲν διαχωρίζεται ἀπὸ τῆς Βρετανίας.

Ἀποστελλοῦσα κατὰ καιροῦς μεγάλους στόλους καὶ στρατούς, κατὰ τὴν χρεῖαν τῶν συμφερόντων τῆς, καὶ οὕσα πάντοτε ἔτοιμος νὰ πράξῃ τὸ ἴδιον κατέκτησε καὶ κρατεῖ εἰς ὑποταγὴν τὰς ἐρεξῆς ἐπικρατείας, γῶρας καὶ νήσους.

Ἐν Ἑυρώπῃ: τὴν μεγάλην νῆσον Ἰρλανδίαν μετὰ μικρῶν ἄλλων νήσων, καὶ προσέτι τὰς νήσους τοῦ πορθμοῦ τὰς περὶ τὴν γαλλικὴν παραλίαν κειμένας— Γκερνεσέτην, Ἰερσέτην, Ἀλδερνέτην καὶ Σάραν. Ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσσει ἀγγλικὴ φρουρὰ κατακρατεῖ τὴν νῆσον Μελίτην, ἀπόρθητόν τι φρούριον, ἐνθα οἱ ἰππῶται τοῦ ἁγίου Ἰωάννου διετήρησαν πάσαι ποτὲ ἔμβροτον δολοκλήρον τὴν δύναμιν τῆς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ ἐπὶ τέλους ἐθροῖσάν τὰ ὅπλα των. Ἐπίσης ἐκυρίευσεν καὶ κατεχεῖ πρὸ χροῶν τὴν Γιβραλτάρην (Ἡράκλειος στήλαι, τὸ πάλαι), ἰσχυρότατον φρούριον ἀπόρθητον, ὡς οἱ εἰδότες διαβεβαίωσι, κείμενον ἐπὶ νοτίου βράχου τῆς Ἰσπανίας, ἣτις δεικνύει τὴν ἀγγλικὴν σημαίαν κυματιζομένην ἐν τῷ ἀέρι ἐπὶ τῆς ὑψίστης ἄκρας τοῦ βράχου, καὶ περιτρονεῖ τὰς μεγίστας προπαθείας τῶν Ἰσπανῶν ὅπως μετακινήσωσιν αὐτὴν ἐκεῖθεν, ἅτε ὑπερασπιζομένη ὑπὸ χιλιῶν τηλεβόλων, οἱ δὲ πυροβολοῦσιν οἱ μεταχειριζόμενοι ταύτας τὰς φοβεράς κανονιστοῦχίας εἰσι Βρετανοί.

Ἐν τῇ δυτικῇ Ἀφρικῇ, ἐνθα ὁ λέων πλανᾷται εἰς ἀναζήτησιν τῆς λείας του, ἐνθα ὁ ρινόκερος δὲν ἀναγνωρίζει ὑπέρτερον, ἐνθα ἀγγελαὶ χιλιῶν δορκάδων καλύπτουσι τὰς πεδιάδας καὶ ἐνθα ὁ ἰπποπόταμος κολυμβᾷ ἐν τοῖς ποταμοῖς καὶ καταπατεῖ τὰς βρυώδεις ὄχλους των, ἐκεῖ ἡ Βρετανία κατέξουσιάζει περίπου τὸ ἕν τρίτον τῆς Ἡπειροῦ ἐκείνης. Ἐπὶ τῶν λοιμῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ἡ ἀτμοσφαῖρα μιγνύεται ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ, ἡ Βρετανικὴ σημαία θριαμβεύει ἐπὶ τῶν ὄχρωματῶν ἐν τῷ στομίῳ τοῦ Γαμβία καὶ τῆς Σιέρας Λεόνης. — Ἡ Ἁγία Ἐλένη καὶ ἡ τελευταία διαμονὴ τοῦ δοξομανοῦ πορθητοῦ Ναπολέοντος, ἐπίσης ἐξουσιάζεται ὑπὸ τῆς Βρετανίας καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἄλυσιν τῶν κατακτησῶν τῆς ἐν τῷ μέρει ἐκείνῳ τῆς σφίρας.

Ἡ Αὐστράλια, μία δολοκλήρος Ἡπειρος, εἰς τῆς ὁποίας τὰς χορταρώδεις πεδιάδας καὶ τὰ ὄμαλά χρυσοφόρα ὄρη ἢ καρχαροῦ (δίδαλφισ) πηδᾷ μὲν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους εὕρισκει τὴν χεῖρα τοῦ κατατροφέως ἐνησχολημένην μεταξὺ τῶν κλάδων τῆς, μεθ' ὑπερηφανίας ἀνερτᾷ τὸν πολυτίμον ἀδάμντᾶ τῆς ἐν τῷ βρετανικῷ στέμματι. Ἡ Βὰν Διεμένη γῆ, ἐν τῇ αὐτῇ περιοχῇ, εἶνε ὡς τις μικρὰ κόμητος ἔπαυλις προσκεκολλημένη ἐν τινι ἀπεράντῳ φυτείᾳ.

Ἡ νέα Ζηλανδία ἄθροισμα νήσων κειμένων ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ, τόσῳ μεγάλη τὴν ἔκτασιν ὅσῳ αὐτὴ ἡ μεγάλη Βρετανία, πρὸ ὀλίγων ἐτῶν προσηρτήθη ἐν ταῖς κτήσεις τῆς Βρετανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς Ἰνδίας κατέκτησε πάντα τὰ κράτη τὰ μεταξὺ τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ κείμενα· καὶ ἐν τοῖς στομίαις τούτων τῶν ποταμῶν αἱ κατακτήσεις αὐτῆς ἐκτείνονται πέραν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς διευθύνσεσιν. Αἱ νῆσοι Κεϋλάνη, Σιγγαπόρη, Ἁγιος Μαυρίκιος, Ἄδεν καὶ Χόγγ Κόγγ ἀποτελοῦσι

τὰς ἀσιατικὰς κτήσεις τὰς προστεθείσας ἐν τῷ βρετανικῷ στέμματι.

Ἡ Βρετανικὴ κυριαρχία ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ ἐκτείνεται πέραν τοῦ ἐνὸς ἡμισίου τῆς ὅλης Ἡπειροῦ.

Ἐν τῇ βορειοτάτῃ ἄκρᾳ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἡπειροῦ ἐν τῷ Βαρφινίῳ κόλπῳ, ὅθεν τὰ πτηνὰ ἀναχωροῦσιν ἐν κερῷ χειμῶνος ἐκ τῆς θριμύτητος τοῦ ψύχους καὶ ὅπου ὁ ὑδράργυρος ἐν τῷ θερμομέτρῳ παγώνει, ἐκεῖ ὁ ἀγγλος διαμένει ὅπως περιτρονή τὴν σημαίαν τῆς πατρίδος του ἠσύχως κυμανομένην. Ὁ ἄνω καὶ κάτω Καναδάς, ἡ νέα Σκωτία, ἡ νέα Βρουσδισία ἢ νεωστὶ ἐυρημένη χώρα, ἡ νήσος τοῦ πρίγκιπος Ἐδουάρδου, ἡ Ἀντικόστη καὶ πλείστα ἄλλα νῆσοι ὑπὸ τὴν βρετανικὴν κυριαρχίαν ὑπάγονται.

Ἐν ταῖς δυτικαῖς Ἰνδίας ἡ βρετανικὴ αὐτοκρατορία ἐξουσιάζει τοσαύτας νήσους ὥστε ἀποδίδει δυσκολωτάτη ἢ λεπτομερῆς σημείωσις των.

Εἰς βρετανικὸς ἴστος ἀναστουλοῦται στερεῶς ἐπὶ τοῦ Βαρβάδου.

Μία ἀγγλικὴ σημαία ἐπιβάλλει τὴν ἀξίωσιν τῆς κυριαρχίας τῆς ἐπὶ τῆς Βερμούδης. — Ἐτέρα σημαία κωλύει δολοκλήρον τὸν κόσμον νὰ πλησιάσῃ τὴν Βαχάμην.

Δύο μόνες νήσους ἡ μεγάλη Βρετανία ἀρῆκε νὰ κατέχωνται ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας οὕτως τὸ πάλαι θαλασσοκράτορος τοῦ κόσμου. Καὶ δύο μόνον ἐπέτρεψε νὰ κατέχωνται οἱ Γάλλοι· εἰς δὲ τοὺς Μαύρους ἀρῆκε μίαν μόνην. Ἐκτός των νήσων τούτων ἡ βρετανικὴ αὐτοκρατορία ἐξουσιάζει ἑλας σχεδὸν τὰς νήσους τῆς Καραϊβικῆς θαλάσσης. Αἱ ἀπὸ τῆς Ἰκαμικῆς μέχρι τῆς Τριαδος νῆσοι ἅπασαι ἐξουσιάζονται παρ' αὐτῆς.

Ἐν τῷ τροπικῷ κλίματι τῆς δυτικῆς Ἀμερικῆς ἔνθα ἡ θερμότης εἶνε τόσον σφοδρὰ, ὥστε ἀκόμη καὶ τὰ ἄγρια ζῶα ζητοῦσι καταφύγιον ἐν τοῖς σκοτεινοτάτοις καὶ κεχυμένοις σπηλαίοις ἢ ἐν τοῖς πυνοτάτοις φυλλώμασι τῶν δασῶν ἐπὶ τῆς περιοχῆς τῆς Γουιάνης, ἐκεῖ ἐπίσης κυματίζει ἡ σημαία αὐτῆς.

Ἡ Βρετανικὴ αὐτοκρατορία ὁμολογουμένως ἐξουσιάζει μᾶλλον ἐκτεταμένας χώρας τῶν ὅσων περιηγήθη ὁ μυθολογούμενος ναύτης Σίνδατ (Σαβχθ θαλασσινός) καὶ νήσους καρποφορώτερας ἐκείνης, ἔφ' ἧς ὁ Ροδιντὸν Κροίσκος ἐβατίλευσεν.

Πῶς δὲ ἡ Βρετανικὴ αὐτοκρατορία κατέστη τοσοῦτον μεγάλη, κλουσία καὶ ἰσχυρὰ;

Τὸ ἐρεξῆς ἱστορικὸν γεγονός διδῶσι σχεραστῆρην ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην.

Ἀφρικανὸς τις ἡγεμὸν (ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ἀβυσσίνιας) ἀπέστειλε πρὸ τινων ἐτῶν πρέσβεις μετὰ βαρυτίμων δώρων εἰς τὴν βασιλίαν τῆς μεγάλης Βρετανίας ζητῶν παρ' αὐτῆς εἰς ἀνταμοιβὴν νὰ τῷ διακινῶσθαι τὸ μυστικὸν τοῦ μεγαλείου τῆς Βρετανίας. Ἡ ὀφρῶμιος καὶ εὐγενὴς βασίλισσα ἔστειλεν εἰς αὐτὸν μίαν φρίαν Γραφῆν εἰπούσα· «τοῦτο εἶνε τὸ μυστικὸν τοῦ βρετανικοῦ μεγαλείου.» Καὶ τῶντι δὲ οὗτοῦ τοῦ βιβλίου ἡ μεγάλη Βρετανία ἐγένετο ἀληθῶς ἐλευθερά, πλουσία καὶ ἰσχυρὰ!

Πολλὰ ἄλλα ἔθνη καταπιεζόμενα εἴτε ὑπὸ τυράννου καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου των, εἴτε ὑπὸ ξένου κατακτητοῦ ἐπεθύμησαν νὰ ἐλευθερωθῶσι. Πολλὰς ἐπανστασίας ἐποησαντο ἐπὶ τούτοις, καὶ

πολὺ αἷμα ἐχύθη· ἀλλὰ δὲν ἤδυνήθησαν ν' ἀποκτήσωσι τὸ ποσοῦμενον, διότι ἡ ἁγία Γραφή δὲν ἔθεωρεῖτο παρ' αὐτοῖς κατάλληλον καὶ ἰσχυρὸν ὄπλον. Ἄλλα ἔθνη μετὰ πολυχρόνιον καὶ αἱματηρὸν πόλεμον κατώρθωσαν μὲν νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τῆς δουλείας, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀληθῶς καὶ εὐημερήσωσιν, ἅτε μὴ μελετήντα τὸν νόμον καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Κυρίου, τὰ ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ ἐμπεριεχόμενα.

Ἡ ἁγία Γραφή εἶνε ὁ ἀγγελιοφόρος τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἅπαν τὸ ἀληθινὸν φῶς καὶ ἅπαντα ἡ γνώσις, τὰ ὅποια δύναται νὰ λάβῃ ὁ κόσμος, πηγάζουσιν ἐξ αὐτῆς.

Ἐθνη βαρυνθέντα τοῦ ὑπακούειν εἰς κακοὺς κυβερνήτας προσεπάθησαν νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἐξ αὐτῶν ὑπακούοντα εἰς τὴν ἴδιαν των θελήσιν, ἀλλὰ ταχέως ἔμαθον ὅτι ἔπεσαν ἀπὸ τὸ κακὸν εἰς τὸ χειρότερον.

Τὸ ἔθνος τὸ κυβερνόμενον ὑπὸ τῶν νόμων τοῦ εὐλογημένου τούτου βιβλίου εἶνε τῶντι εὐδαίμων καὶ μακάριον. Τὸ ἅγιον τοῦτο βιβλίον, ὅπερ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος θεωρεῖ πηγὴν ἀνεξαντλήτου θησαυροῦ, σοφίας καὶ γνώσεως, ἐμπεριέχει τόσον τέλειον σύστημα ὥστε οὐδὲν δύναται νὰ προστεθῇ ἢ ἀφαιρεθῇ ἐξ αὐτοῦ. Χορηγεῖ καλὸν μὲν ὑπόδειγμα εἰς τὸν βασιλέα, καλὸν δὲ γνώμονα εἰς τὸν ὑπήκοον. Διδάσκει καὶ τυμβουλεῖ τὴν βουλήν καὶ τὴν γερουσίαν, ἐνισχύει καὶ διευθύνει τὸν δικαστήν. Νοθετεῖ τὸν μάρτυρα, ἀπατεῖ ἀμερόληπτον ἐτυμηγορίαν ἀπὸ τὸ ὀρκωτικὸν δικαστήριον καὶ παρέχει εἰς τὸν δικαστήν τὴν ἀπόφασιν. Διορίζει τὸν σύζυγον κύριον τῆς οἰκογενείας, καὶ τὴν σύζυγον δεσποιναν τῆς τραπέζης· λέγει εἰς αὐτὸν μὲν πῶς νὰ κυβερνᾷ, εἰς αὐτὴν δὲ πῶς νὰ διαχειρίζεται τὰ τοῦ οἴκου καὶ ἐπιτάττει εἰς ἀμφοτέρους ἀμοιβαίαν ἀγάπην.

ὑποκαθίστησι τιμὴν καὶ σέβας πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ κελεύει εἰς τὰ τέκνα τὴν ὑπακοήν. Διαγράφει καὶ προσδιορίζει τὸν τρόπον τοῦ κυβερνᾶν, τὸν νόμον πρὸς τὸν κυβερνήτην, καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κυρίου προστάττει τοὺς μὲν ὑπηκόους εἰς τιμὴν, τοὺς δὲ ὑπηρετάς εἰς ὑπακοήν· καὶ διαχέει τὴν εὐλογίαν καὶ προστασίαν τοῦ συγγραφέως του εἰς πάντας τοὺς δούλους κατὰ τὸν νόμον του. Διευθύνει τοὺς γάμους καὶ τὰς κηδεύς, ὑπότρεται τροφήν καὶ ἐνδυμασίαν καὶ προσδιορίζει τὴν χεῖρην ἀμφοτέρων. Δεικνύει εἰς τὸν ἀπερχόμενον εἰς τὴν αἰωνιότητα σύζυγον καὶ πατέρα ἕνα πιστὸν καὶ αἰώνιον φύλακα, καὶ τῷ λέγει εἰς τίνα ἢ χήρᾳ του πρέπει νὰ ἐμπιστευθῆται καὶ ὀρκῶν καὶ τῷ ὑπότρεται ἕνα πατέρα εἰς τὰ τέκνα του καὶ ἕνα σύζυγον εἰς τὴν χήρᾳ του. Διδάσκει τὸν ἄνθρωπον πῶς νὰ τακτοποιῇ καὶ κυβερνᾷ τὸν οἶκόν του, καὶ πῶς νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ θελήμα του. ὑπερασπίζει τὸ δίκαιον πάντων καὶ ἀποκαλύπτει ἐνδίκην εἰς πάντα ἀπατεῶνα, ἀποστερητήν, κακόβουλον καὶ δυναστήν. Εἶνε τὸ πρῶτον καὶ ἀρχαιότατον βιβλίον τοῦ κόσμου. Εἶνε τὸ βιβλίον τὸ σοφίον τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου, καὶ τὸ εὐμένον τοὺς σοφοὺς τοῦ κόσμου. Εἶνε τὸ βιβλίον τὸ ἀγαθὸν τὴν καρδίαν καὶ παρέχον εἰς τὸν νοῦν τὰ κάλλιστα φρονήματα· διότι ἐμπεριέχει τὴν ἐκλεκτοτάτην ὕλην, δίδει τὰ κάλλιστα μυστήρια, τὰ ὅποια ποτὲ ἐνεκλείσθησαν ἐν βιβλίῳ· φέρει τὰ κάλλιστα νέα καὶ παρέχει τὴν καλλίστην παρηγορίαν εἰς τὸν χρειάζομενον αὐτῆς ἀπαρηγόρητον. Δεικνύει ζωὴν καὶ αἰωνιότητα καὶ φανεροῖ τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν αἰώνιον δόξαν!

Μακάριον τὸ ἔθνος, ἔπερθεῖται τὴν ἀγίαν Γραφήν ὡς τὸ πρῶτον βιβλίον τῆς σοφίας καὶ γνώσεώς του. Διότι μόνη ἡ ἀνθρωπίνη σοφία καὶ γνώσις σοφίζει μὲν τὸν νοῦν, ἀλλὰ δὲν ἀγιάζει τὴν καρδίαν, καὶ διότι ἔθνος, οὐτινος εἶνε διεσθαρμένη καὶ κακὴ ἡ καρδία, εἶνε ἄθλιον καὶ δυστυχές. Ἡ παρούσα κατάστασις τῶν διαφόρων ἔθνων εἶνε σαφειστάτη ἀπόδειξις τοῦ λεγομένου.

Ο. Κ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἡ ἐν Ἀιδινίῳ ἀξιότιμος ἐπιστάσις τοῦ Μέντορος ἔπεμψεν ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν ἐπιγραφὰς τινὰς, τὰς ὁποίας ἔχει ἀντιγράψει ἀπὸ διάφορα ἐρείπια τῶν Τράλλειων.

Αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται δὲν φαίνονται πλήρεις. Ἐν τούτοις, συμμορφούμενοι πρὸς τὴν εὐχὴν τοῦ κ. Κουμανούδη (ἴδε σελ. 275), δημοσιεύομεν αὐτὰς πρὸς γνώσιν τῶν ἀρμοδίων. Εἰσι δὲ αἱ ἀκόλουθοι.

ΑΥΜΕΛΑ
ΕΦΝΕΜΑΝΟ
ΔΑΑΣΧΑΦ (ἐπὶ πλακός).

ΣΤΡΑΤΟΝΕΙΚΗ
ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ
ΑΝΕΘΗΚΕΝ ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ
ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΟΥ ΓΕΝΟΜΕΝΟΥ
ΑΥΤΗΣ ΑΝΔΡΟΣ. (ὡσαύτως)

ΠΟΛΙΣ ΕΚΤΩΝΙΣ—
—ΝΩΝΗΡΟΣΟΔ
ΙΟΥΝΣΙΟΝΤΩΝ
ΣΕΛΕΥΚΕΑΝΕΙ—
ΣΑΝΤΑΠΑΙΔΩΝ
ΠΑΛΗΝ ΟΛΥΜΠΙ
ΑΔΑ. ΝΑ
ΑΛΥΤΑΡΧΟΥΝΤΟΣ
ΑΙΑΙΟΥ. ΚΑ. ΑΡΙΣ
ΤΟΚΑΕΟΥΣ ΜΑΙΟΡΟ (ὁμοίως).

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ ΜΗΝΟ
ΔΩΡΟΥ
ΗΡΩΕΣ ΧΡΗΣΤΟΙΧΑΙΡΕΤΕ (ὁμοίως)

ΠΑΜΦΙΛΟΣ ΑΦΡΟ
ΔΙΣΙΟΥ
ΑΦΡΟΔΙΣΙΕΠΑΜ
ΦΙΛΟΥΧΑΙΡΕ (ἐπὶ στήλης)

ΦΙΛΑΙΟΣ ΦΙΛΑΙΟΥ
ΝΙΚΟΝΟΗ ΔΙΟΓΕΝΟΥΓΥΝΗΔΕ
ΦΙΛΑΙΟΥ
ΕΠΙΓΟΝΟΣΕΚΑΤΑΙΑΘΡΕΠΤΑ
ΝΙΚΟΝΟΗΣ (ἐπὶ πλακός)

—ΤΟΝΚΡΑΤΑΙΟΝ
ΑΝΘΥΠΑΤΟΝ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ—
—ΠΡΟΓΟΝΟΝ ΤΗΣ ΕΑΥ—
—ΠΑΠΙΔΟΣ Η ΛΑΜΠΡ
ΟΤΑΤΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΩΝ
ΤΩΝ ΣΕΒΑΣΤΩΝ ΚΑΙ—
ΤΩΝ ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ
ΠΟΛΙΣ (ὡσαύτως).
(εἶπετο συνέχεια.)

ΤΟ ΡΟΔΟΝ.

(Ἐκ τοῦ Ἰταλικού).

Ὅταν τὸ ρόδον ᾖνε ἄγριον, ἔχει μόνον πέντε φύλλα· ἀκολούθως δὲ καλλιεργούμενον ἀποκτᾷ πλείοτερα, τὰ ὁποία εἶνε καὶ ἡ ἀληθὴς ὠραιότης αὐτοῦ.

Γινώσκονται μέχρι τοῦδε πλείοτερα τῶν διακροσίων εἰδῶν ἐκ τοῦ γένους τῶν ρόδων, καὶ ὅλα ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον, ἀπὸ τῆς Καμπόσιας καὶ Ἰαπωνίας μέχρι τῶν δυτικῶν παραλίων τῆς Εὐρώπης. Εὐρίσκονται δὲ τινὰ καὶ εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν. Οὐδὲν ἐκ τούτων περιλαμβάνεται εἰς τὰ μεσημερινὰ μέρη μέχρι τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ ὀλίγιστα ὑπερβαίνουσι τὰ ὅρια ταῦτα ἅπαντα εἰς τὰ μεσημερινὰ τῆς Εὐρώπης μέρη εἶνε ἄγρια.

Εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ ὑφ' ὅλων τῶν λαῶν τὸ ρόδον ἐθεωρήθη ὁ βασιλεὺς τῶν ἀνθέων.

Οἱ Ἕλληνες ἀγέρωσαν αὐτὸ εἰς τὴν Ἀφροδίτην. Κατὰ τὴν μυθολογίαν τοῦτο ἦτο λευκὸν τὸ πρῶτον ἐχρωματίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ αἵματος τοῦ Ἀδωνίδος ἢ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ἢ προσέτι ἐκ τοῦ αἵματος τῶν δακτύλων τῆς Ἀφροδίτης, ἢ ἀκανθὰ τις ἐτραυμάτισεν.

Ἄλλοι πάλιν περιποιούντες τιμὴν τῷ Βάκχῳ, εἰς αὐτὸν δίδουσι τὴν παραγωγὴν του. Ἴδού τί λέγει ὁ Gessner:

« Τότε δ' ἐξεκένωσε τὴν φιάνην (ὁ Βάκχος) καὶ γελάσας, ἐπανήρξαισε νὰ διηγῆται, τίτιν τρόπον ἔδωκε βλάστησιν εἰς τὸ ρόδον.»

« Ἐπεθύμου, λέγει, νὰ συλλάβω, νέαν τινὰ νόμην ἢ ὠραία φυγὰς ἐπέτα μετ' ἑλαφροῦ ποδὸς ἐπὶ τῶν ἀνθέων παρατηρούσα δ' ὅπισθεν αὐτῆς, ἐμειδία κακεντρεχῶς, βλέπουσά με κλονούμενον καὶ καταδιώκοντα αὐτὴν σφαλερῶ ποδί. Μὰ τὴν Στύγα δὲν ἤθελον ποτὲ καταλάβει τὴν ὠραίαν ταύτην νόμην, ἀν τὰ φορέματα αὐτῆς δὲν ἐνεπλέκοντο εἰς ἀκνυθώδη τινὰ βάτον. Γοητευμένος πλησιάζω αὐτήν. Ὁραία, τῆ λέγω, εἶμαι ὁ Βάκχος, θεὸς τοῦ οἴνου καὶ τῆς εὐθυμίας, αἰωνίως νέος.

Ἐθίξα τότε διὰ τῆς ράβδου μου τὴν βάτον, διατάξας νὰ κα-

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΕΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΔΜΟΝΔΟΥ ἢ ΤΩΝ ΕΝΑΡΕΤΩΝ ΟΡΦΑΝΩΝ.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 269 καὶ τέλος).

Πρὸ μικροῦ ἐδώρησε δύο ὠραιστάτους ἀδάμαντας εἰς τὴν Σοφίαν, ἣτις ἐπροκίσθη καὶ ἀπὸ τὸν Ἐδμόνον μετὰ τεσσαράκοντα χιλιάδας φράγκα. Παρ' αὐτῆ κλήθεται ὁ ἀδελφός μου Ἐρρίκος, τὸν ὅποιον ὁ ἀρωματοπώλης ἀνάδοχός του συνέλεξε εἰς γάμον μετὰ τινὰ ἀνεψιᾶν του, εἰς τὴν ἐδωρήσατο ἐν ἀρωματοπωλεῖον, τὸ ὅποιον εἶχεν ἰδρύσει εἰς μέγα τι προάστειον τῆς Κομπιένης. Μετὰ ταῦτα ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ ἀναδόχου τοῦ ἐκκληρονόμησεν ἐν ὠραίῳ ὑποστατικόν. Τὸ ἐμπόριόν των ἠδουκίμησε. Ζῶσιν ἐν εὐπορίᾳ καὶ ἐντίμως, εὐδαιμονοῦντες ὑπὲρ τὸ μέτρον.

Παρ' αὐτῶ ἴσταται ἡ ἀδελφὴ μου Ἀδελαΐς. Αὕτη ἀπεποιήθη τὸν γάμον, ἀρρωθεῖσα εἰς τὴν διεύθυνσιν καὶ θεραπείαν τοῦ οἴκου τοῦ ἀδελφοῦ, ὅστις ἐθεύσασε τοσαῦτα διὰ τὴν χρησιμότητα ὡς πατὴρ εἰς τὴν οἰκογένειάν μας. Ὁ πλησίον, ὁ φέρων τὸν Σταυρὸν τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς ἀνευ στολῆς, εἶνε ὁ Κάρολος, ὁ τρίτος ἀδελφός μου, ὅστις, ὑπηρετήσας εἰς τὸν στρατὸν ὡς ἐπιαιτός, ἐπειδὴ ἡ ὑγεία του ἀπῆγει ἀνάπαυσιν, ἀπεσύρθη καὶ κατώκησεν εἰς τὸ προάστειον, ὅπου διαμένει ὁ Ἐρρίκος. Ἐκεῖ δὲ ἠδουκίμησε καὶ ἐνυμφεύθη νόμην πλουσίαν. Πόσις δὲ εἶνε, εἶπον εἰς τὴν Ἐρριέταν, ὁ φέρων τὴν στολήν τοῦ συνταγματάρχου;— Ἐκεῖνος εἶνε ὁ μικρός μου Ἀμεδαῖος, ἐπανελάθειν ἡ μοναχὴ ἢ ἡλικία του τὸν ὤθησε νὰ ἐναγκαλισθῆ τὸ στρατιωτικὸν στάδιον λέγουσιν ἐτι πολὺ ἠνδραγαθήσεν· ἐνυμφεύθη ἐκείνην τὴν ὠραίαν, ἣτις εἶνε πλησίον τοῦ Ἐδμόνου. Εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς νόμης εἶνε θυγατὴρ στρατηγού, τοῦ ὁποίου ὁ Ἀμεδαῖος ὑπῆρξεν ὑπασιτιστής. Πλησίον αὐτοῦ εἶνε ὁ νεώτερός μου ἀδελφός Λέων, ἔχων ἤδη βαθμὸν λοχαγοῦ, τὸν ὅποιον ἔλαβεν εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης. Πῶς! ἰδοῦ, ἔκραξα, αἱ ἐκπλακτικαὶ ἐκδόσεις τῆς μερίμνης καὶ τῶν καλῶν παραδειγμάτων τῶν δύο τέκνων. Πάντα ταῦτα εἰσι, μοι εἶπεν ἡ εὐσεβὴς μοναχὴ, ἔργα τοῦ Ὑψίστου. Οἱ ἄνθρωποι εὐδαιμονοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, τηροῦντες τοὺς νόμους καὶ τὰς ἐντολάς Του. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐντίμου Ἐρριέτας, ὡς καὶ οἱ ἐμοὶ ἦσαν πλήρεις τῶν γλυκυτέρων δακρύων, ὅταν ἡ συνομιλία μας διεκόπη ἀπὸ τὴν φωνὴν τοῦ συνταγματάρχου, ὅστις ἐγερεῖς καὶ κρατῶν εἰς χεῖρας ποτήριον οἴνου προσέειπεν εἰς ὑγείαν τοῦ Ἐδμόνου καὶ τῆς Ἐρριέτης, μετὰ πολὺν χαριεντισμὸν καὶ μετὰ τὴν εὐαρεστοτέρην φωνὴν προφῆραν τὰ ἑξῆς:

« Εἶθε ὁ οὐρανὸς διατηρήσαι ἐπὶ βίον μῆκιστον καὶ τὸν ἐνάρητον ἀδελφόν μας καὶ τὴν σεβαστὴν ἀδελφὴν μας! εἶθε νὰ ἴδωσι τὰ τέκνα μας πορευόμενα τὴν ὁδὸν ἣν ἡμῖν διέγραψαν! εἶθε καὶ τὰ τέκνα μας νὰ διατηρήσωσι μεταξὺ των τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν ἔνωσιν, ἐξ ὧν ἐπήγαγεν ἡ ἡμετέρα εὐδαιμονία.»

Εἰς τοὺς τελευταίους τούτους λόγους ἡ φωνὴ τοῦ Ἀμεδαίου ἠλλοιόθη. Ἐκάθισεν ἔθεν καὶ ἔφερσεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του τὸ

λυφθῆ ὑπ' ἀνθέων, τὰ ὅποια νὰ μιμηθῶσι τὸ ἀξίεραστον ἐρύθημα τῆς νόμης καὶ νὰ ἔχωσι τὴν χροιάν τῆς αἰδοῦς τῆς ἐπικληθμένης ἐπὶ τῶν παρειῶν αὐτῆς.

« Διέταξα καὶ τὸ ρόδον ἀνεψύη.»

« Ἐν ἀρχῇ, λέγει ἕτερός τις μύθος, ἦτο ἡ ἀηδὼν ἣτις ἦδε τὴν λέξιν τσουκούτ! τσουκούτ! ἐνῶ δὲ ἐψάλλε, πανταχοῦ ἐραίνοντο ἄγροί, καὶ ἐδλάστανον ἰα καὶ μαργαρίται.

Αὕτη ἐκέντησε μετὰ τὸ ράμνος τὸ στήθος τῆς, τὸ δ' ἐρυθρὸν αἷμα ἔρρευσε καὶ ἐκ τοῦ αἵματος ἐξῆλθεν ὠραία ροδιναί, ἐπὶ τῆς ὁποίας καθήμεν ἄδει τοὺς ἔρωτάς τῆς.

Τὸ ρόδον ἐν γένει εἶνε τὸ σύμβολον τῆς ὠραιότητος, τῆς χάριτος, τῆς ἀνηρότητας καὶ τῆς τρυφερότητας. Τὸ λευκὸν ρόδον εἶνε τὸ ἐμβλημα τῆς παρθενίας καὶ τῆς ἀθωότητος, τὸ ἐρυθρὸν τὸ τῆς ἀγάπης, τὸ ρόδον τῶν τεσσάρων ὠρῶν τοῦ ἔτους τὸ τῆς ὠραιότητος πάντοτε ἀκμαζούσης, τὸ εὐώδες τῆς ἐξάψεως καὶ τῆς ἠδουκίμης, τὸ δ' ἐκκτῶμυλον τὸ σύμβολον τῶν χαριῶν.

Τὸ ρόδον ἐπίσης θεωρεῖται ὡς εἰκὼν τῶν ἐφημέρων ἡδονῶν τῆς ζωῆς, διότι ταχέως παρακμάζει.

Ἄπαντες γινώσκουσι τοὺς ὠραίους στίχους τοῦ Malherbe κατὰ τὸν θάνατον θυγατρὸς φίλου του τινός.

Mais elle était du monde, où les plus belles choses

Ont le pire destin.

Et rose, elle a vécu ce que vivent les roses.

L' espace d' un matin

Οἱ ἀρχαῖοι ἐκαλλιέργουν τὸ ρόδον μετ' ἐπιμελείας, συνήγον τὰ μύρα αὐτῶν, ἐσηκμάτιζον στεφάνους, ἐκόσμουσαν τὰς ἀμάξας τῶν θριάμβων, τοὺς γαμηλίους παστούς, τὰς κάλπας καὶ τοὺς τάφους.

Ἡ καλλιέργεια τῶν ρόδων, ἐκ τῶν ὁποίων κατασκευάζεται τὸ μύρον τοῦ ρόδου, ἐμπόρευμα ἀρκούντως σπουδαῖον διὰ τὴν ἀνατολήν, παράγεται ἐν Ρουμέλη. Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ταύτης, εἰτινες ἐν γένει εἶνε οἱ τὰ μάλα ἐπιδοθέντες εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἄνθους τούτου, καλλιεργοῦσι μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας τὸ εἶδος τοῦ ρόδου, ἐξ οὗ ἐξάγεται τὸ μύρον, ἔπερ θεωρεῖται δικαίως ὡς τὸ πρῶτιστον τῶν λοιπῶν ἀρωμάτων, μῶλον ἐτι τὸ ἀντικαθιστῶσι συγγότερον δι' ἄλλων ἀρωματικῶν προπαρασκευῶν, ἐν αἷς διάφοροι εὐώδεις οὐσίαι ὡς ἡ τοῦ geranium, τὸ ὅποιον εὐωδιάζει ὡς ῥόδον κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἦττον.

Τὸ ρόδον τοῦτο ἔχει 20—25 φύλλα, βαφὴν διαφανεστάτην καὶ γέυσιν πικράν. Τὸ φυτόν, τὸ ὅποιον τὸ παράγει καὶ τὸ ὅποιον κόπτεται εἰς ἕν μέτρον ἢ εἰς ἕν μέτρον καὶ 30 ἑκατοστὰ ὕψους, ἀνθεῖ ζωηρὸν καὶ ἄφθονον εἰς γαίης ἀργιλλώδεις.

Ἡ ποιότης τοῦ ρόδου ἀλλάσσει κατὰ τὴν φύσιν τοῦ χώματος, καὶ αἱ διάφοροι ποιότητες τοῦ μύρου ἐκτιμῶνται ἀναλόγως τῆς εὐωδίας του. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε ἐτι τὸ ἀποχλύσιμα αὐτοῦ πηγνυται ἀλλαχοῦ μὲν εἰς 15 βαθμούς, ἀλλαχοῦ δὲ εἰς 5. Τὸ μύρον τοῦ ρόδου ἐπωλεῖτο μέχρι πρὸ ὀλίγου 350 φράγκα τὸ κιλόγραμμον.

Καλλιεργούνται καὶ ἐν Τουρκίᾳ ἄλλα εἶδη ρόδων, διὰ τῶν ὁποίων κατασκευάζουσι γλυκύσματα καὶ ἄλλα ἡδύσματα, αἵτινα αἱ κυρία προσφέρουσιν εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους.

I. Γ. Τζακίρογλους.

χειρόμακτρον· τὰ δάκρυα τὰ ὅποια χύνουσι ἄνδρες θεοκλιμαμένης ἀνδρείας, προξενούσι πάντοτε τὴν ζωηρότεραν συγκίνησιν καὶ τοιαύτην ἠθελήθη ἅπανα ἢ συνανατροπή· ἀλλὰ μὴ θέλων ὁ γενναῖος συνταγματάρχης νὰ διαταραχθῇ, σκηνὴν γράας ἐκ τῆς πολλῆς εὐαισθησίας, ἐγερθεὶς ἐκ νέου εἶπεν, ἄς πῶμεν πάντες εἰς ὑγείαν τοῦ Ἐδμόνδου καὶ τῆς Ἐρριέτης! Τότε περιήλθον αἱ φιάλαι, ἐγέμισαν τὰ ποτήρια καὶ ἐπανελήθησαν αἱ φαιδραὶ ὁμιλίαι.

Μετὰ τὰς προποσείας ὁ Ἀμεδαῖος διένειμε πρὸς τοὺς ἀδελφούς, τὰς ἀδελφάς του, τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τοὺς προσκεκλημένους νομισματοσήμενον τι ἐξ ὄρειχάλκου, τὸ ὅποιον ἐξετύπωσε διὰ νὰ μνημονεύεται ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἢ διὰ παντός εὐτυχῆς εἰς τὴν οἰκογένειαν. Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ νομισματοσήμενου ἀνεγινώσκοντο αἱ ἐξῆς λέξεις: «Ἰπὸκλις εἰς τὴν ἀρετὴν Ἐδμόνδου καὶ Ἐρριέτης Φαρίνης, καταστάντων ἀρχηγῶν, εἰς ἡλικίαν 15 καὶ 16 ἐτῶν, οἰκογενεῖας ἐκ δέκα ὄρων, τῶν ὁποίων ἡ τύχη ἤδη εἶνε ἐντελῶς εὐδαίμων». Ἐπερὶν δὲ τῶν λέξεων τούτων ἐφάνοντο ἐγκεχαρημένα τὰ ὀνόματα τῶν νομίων καὶ ἡ χρονολογία τοῦ γάμου· εἰς τὸ ἕτερον περίσταντο εἰς ἀνάγλυρον ὁ μῦθος τοῦ Ἀκρονταίνου, καθ' ὃν ὁ πατὴρ δεικνύει εἰς τὰ τέκνα του ὅτι πολυκαὶ ράβδου ἠνωμένοι καὶ συνδεδεμένοι ὁμοῦ δὲν συντρίβονται, ὅτι δὲ χωριστὰ ἐκάστη καὶ διὰ τῶν ἀπαλῶν χειρῶν ἑνὸς μικροῦ παιδὸς δύναται νὰ θραυσθῇ· εἰς τὸ μέρος δὲ τοῦτο ἐφάνοντο καὶ αἱ λέξεις: «Ἡ ἔνωσις τῆς οἰκογενεῖας ἀποτελεῖ τὴν ἰσχὺν καὶ εὐδαίμονίαν αὐτῆς».

Ὅτε ἠγέρθημεν ἀπὸ τὴν τραπέζαν, ἡ μοναχὴ Ἐρριέτα μὲ προσεκάλεσε καὶ μετέβημεν εἰς ἕτερον δωμάτιον πλησίον τοῦ ἐστιατορίου. Ἐκεῖ εἶδον περίξ μιᾶς τραπέζης, σκεπασμένης ἀπὸ πινάκι πλῆρη πεμμάτων (γλυκισμάτων) καὶ καρπῶν, δεκατέσσαρα τέκνα εὐρωστὰ καὶ ζωηρὰ καὶ κομψότατα ἐνδεδυμένα. Τὸ πρωτότοκον ὠραῖον παιδίον ἦτο δεκαετής, τὰ νεώτερα τετραετῆ καὶ πενταετῆ. Ἡ Ἀλεξάνδρινή ἦτο ἐπιφορτισμένη τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἀνεψιῦ τῆς.

Ἐγερθεῖσα ἤλθε νὰ ὑποδεθῇ τὴν ἀδελφὴν τῆς, ἥτις μὲ ἐτύπησε πρὸς αὐτήν. Εἶδον ἑκάστην τινὰ ὠραῖαν κομψοῦ ἀναστήματος, ἐνδεδυμένην μὲ μελανόχρουν ἐνδυμασίαν ὡς ἱέρειαν· κεκρόφαλος δὲ ἦτο τὸ τῆς κεραλῆς τῆς κάλυμμα, καὶ στρόφιον ἀπλοῦν εἶχε περὶ τὸν λαιμὸν.

«Ἡ Ἀλεξάνδρινή,» μοι εἶπεν ἡ Ἐρριέτα «θέλει νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα μου καὶ νὰ ἀρσιωθῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κυρίου καὶ τῶν πτωχῶν»· «ναί, ὑπέλαβον ἡ νέα, λαβούσα τὴν χεῖρα τῆς ἀδελφῆς τῆς» εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κυρίου καὶ τῶν πτωχῶν καὶ εἰς τὰς μερίμνας, ἄς ὀρεῖλω εἰς τὴν φιλοστοργιότητα τῶν μητέρων. Ἡ Ἀδελφὴ θέλει ἀποτίσει τὴν ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην τῆς πρὸς τὸν Ἐδμόνδον, ἐγὼ δὲ θέλω ἔχει τὴν εὐτυχίαν μηδέποτε νὰ ἐγκαταλίπω τὴν ἀκριβὴν μου Ἐρριέταν.

Ποῖα δύναμις!! ποῖα μαγεῖα ἐπέφερε τόσον ἐκπληκτικὴν ἀλλοίωσιν εἰς τὴν θέσιν τῶν ὄρων; Ἡ θεῖα χάρις, ἥτις συνάμα ἀνταμείβει τὴν εὐσέβειαν, τὴν φιλοπονίαν, τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν μετριότητα. Ἄς πιστεύσωμεν δὲ ὅτι παραδείγματα ἕμοια ἠθέλωμεν συναντᾶ συνεχῶς, ἐὰν τὰ πάθη καὶ τὰ πλημμελήματα

δὲν μᾶς παρέσυρον ἀπὸ τὴν ὁδόν, ἥτις ἔφερε τὰ ὄρανα εἰς τὴν εὐδαίμονίαν.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ
ὑπὸ Σ. Ε. Σ τ ε φ ἄ ν ο υ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΘΕΟΝ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΕΛΠΙΔΟΣ.

Ἀγόρευσις γενομένη ἐν τῷ Ἀναγνωστηρίῳ

Η ΣΜΥΡΝΗ

ὑπὸ

τοῦ Ἱεροδιακόνου κ. Δ. Α. Μ. Χαριλέου.

Ὡς οἱ ἐν τῷ ἱερῷ νηπιῶν «τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης συνδεόμενοι Ἀπόστολοι ποτε, κύριοι, ὠραίους πόδας ἐξεταύοντο,» οὕτω καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τινος χρόνου, περὶ τὸ βάθρον τοῦτο συνεργόμεθα καὶ ἐπὶ τοῦ συνδέσμου τούτου ὁδοῦ μ' εἰπεῖν τῆς ἡμετέρας ἀδελφότητος καὶ τῆς ἀγάπης ἀνερχόμενοι οἱ πολυειδίμονες καὶ καλοθεληταὶ νέες, ἐκτανύονται πρὸς ἡμᾶς (ἀντὶ τῶν ποδῶν) τὰς πολυειδέεις καὶ διαφόρους τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος φωτοβόλους καὶ ποικιλοχρωματίστους ἐκπολιτιστικὰς καὶ ἐξἡμερωτικὰς ἠθικὰς πτέρυγας τῶν· δηλ. τὰς ἰδέας τῶν, ὅφ' ὧν οἱ ἀκροαταὶ αὐτῶν περρυγίζομεθα, διδασκόμεθα, καὶ προθυμότεροι πρὸς τὰς συγὰς αὐτῶν πύσεις, τὰς ἀγορεύσεις δηλ., προσερχόμεθα.

Ἐπὶ τοῦ συνδέσμου ὅθεν τούτου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἰστάμενος καὶ τὴν ἡμετέραν εὐνοίαν ἐξαίτουμένος, παραλείπω πάσαν πρὸς ὑμᾶς ἐπίκλησιν, ὡς μὴ ἀναθὰς τὸ πρῶτον ἤδη ἐπ' αὐτοῦ, καὶ μεταβίβω ἀμέσως εἰς τὸ κύριον θέμα μου.

«Ἐἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες· καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ εἶπε· τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ ἐστί παρὰ τῷ Θεῷ.» (Λουκ. ΙΗ'. 26. 27.)

Ὁ νομικὸς τοῦ Εὐαγγελίου, φίλοι κύριοι, ὁ νομικὸς, λέγω, τῆς ρηθείτης περιουσίας τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ὁ τόσον εὐλαβῶς καὶ περιέργως συναμειβόμενος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐρωτῶν αὐτὸν μὲ τίναν τρόπον δύναται τις νὰ κληρονομήσῃ τὴν οὐράνιον, εἶνε καλὸς τις καὶ θεοσεβόμενος ἄνθρωπος; διότι τὸν βλέπομεν ἐργαζόμενον καὶ προθύμως καὶ ἀνελλιπῶς τὰς δέκα τοῦ Θεοῦ ἐντολὰς καὶ μάλιστα ἐκ νεότητος αὐτοῦ. «Διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. Τί μὲ λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰμὶ εἰς, ὁ Θεός· τὰς ἐντολὰς οὐδὲ μὴ μοιχεύσης· μὴ φονεύσης· μὴ κλέψης· μὴ ψευδομαρτυρήσης· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. Ὁ δὲ εἶπε ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου». Καὶ πῶς

δὲν εἶνε, κύριοι, καλὸς καὶ θεοφιλὴς ἐκεῖνος, ὅστις ἐργάζεται ἐκ νεότητος αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ; δικαίως λοιπὸν ἔλκει εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοκλήτου. «Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν» λέγει ὁ Εὐαγγελ. (Μάρκ. Θ'. 21). «Ἐν μόνον ἐγκλημα ἔχει, ἀλλὰ τὸ ἐγκλημα τοῦτο εἶνε μέγα, εἶνε θανάτιμον, διότι ἀμαρτύνει, σκοτίζει ἢ μᾶλλον μηδενίζει ἀπάσας αὐτοῦ τὰς θεολογικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀρετὰς ποῖον; καὶ ὅποιον τοῦτο; ἂ! τὸ ψυχόληθρον καὶ ψυχοφθόρον τῆς φιλαργυρίας πᾶσι, ὅπερ εἰς οὐτινος καρδίαν ἐνηθηθῆναι νὰ καταβῆ τὰς φαρμακερὰς ρίζας του, ἐκεῖ εἶνε ἀδύνατον νὰ βλαστήσῃ τὸ ψυχωτερὸς ζωηρόρον φυτὸν τῆς ἀρετῆς καὶ νὰ καρποφορήσῃ τὸν ψυχωφελέστατον καρπὸν τῆς ψυχικῆς σωτηρίας. Ἡ ἀφιλάθρωτος αὐτῆς καρδία, κύριοι, ἢ μᾶλλον ὁ φιλάργυρος οὗτος ἄνθρωπος, ὁ μὴ θησαυρίζων μὲν τὸ ἑαυτοῦ διὰ τὰς βιωτικὰς ἀνάγκας καὶ τὴν ἐκπαιδεύσιν καὶ ἀποκατάστασιν τῶν τέκνων του, τὸ δὲ περισσεύμα δαπανῶν εἰς τὴν σύστασιν τῶν ψυχικῶν ἰατρειῶν, τοῦτ' ἐστί τῶν σχολείων, τῶν βιβλιοθηκῶν, τῶν συλλόγων, τῶν ἀναγνωστηρίων, τῶν ὄρωνοτροφείων, τῶν τρελλοκομειῶν καὶ λοιπῶν φιλαθρωπικῶν κακοτημάτων, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος μορφοῦται, ἀναπτύσσεται, υἱὸς Θεοῦ κατὰ χάριν καθίσταται καὶ μέλος εὐγενῆς καὶ κόσμου εἰς τὴν κοινωνίαν ἀποβαίνει ὁ τοιοῦτος πλούσιος, κύριοι, ὅσον θέλει ἄς νηστεύει, ἔσον θέλει ἄς μετανίξει, ὅσον θέλει ἄς κομπάζει ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον του ὡς τὸν ἑαυτὸν του· ὅσον θέλει, ἂν δὲν βεβήνηται, ἄς λέγει «ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου». Ἄπαντα ταῦτα εἰσι μάταια. Ὁ φιλάργυρος εἶνε θηριώδης, εἶνε ἀπάνθρωπος, εἶνε ἀκοινωνήτος, εἶνε ἀσπλαγγος, ἀνάλητος, ἀνηλεὴς, διότι δὲν συντρέχει τὰ προλεχθέντα καθιδρύματα, διότι δὲν βοηθεῖ, δὲν συνιστρεῖ ὑπὲρ τῶν νοσοκομείων, ὑπὲρ τῆς φιλαθρωπίας, ὑπὲρ τῶν πασχόντων ἀδελφῶν του, ὑπὲρ τῶν πλησίον του· ὁ τοιοῦτος, φίλοι, δὲν ἔχει μίτη ἀγάπην, μίτη φόβον πρὸς τὸν Θεόν, διότι δὲν συντρέχει, δὲν βοηθεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους του καὶ εἰς τὰς τῆς φιλαθρωπίας. «Ἐρ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε.» (Ματθ. ΚΕ'. 45).

Τοιοῦτος ὢν καὶ ὁ πλούσιος τοῦ εὐαγγελικοῦ θέματος ἡμῶν, ἅμα ἤκουσε τὸν θεοκλήτου φιλοσοφούντα περὶ τῆς τελευταίας ἀρετῆς καὶ διὰ τοῦτο παρεκκλίνοντα αὐτὸν νὰ διασκορπίσῃ πάντα τὰ πλούτη του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τὰ ἔργα τοῦ ἀκλήτου Ἰησοῦ, ἐφυγεν ἀμέσως καὶ ἀνεπιστρέπτει, λυπούμενος φρόδρα καὶ τὴν καρδίαν δακνόμενος· δικαί; διότι, λέγει, ἦτο πολὺ πλούσιος. «Ἐπὶ ἐν σοὶ λέγει παντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρον ἐν οὐρανῷ· καὶ δευρο, ἀκολουθεῖ μοι· ὁ σε ἀκολουθῶνς ταῦτα, περιλυτὸς ἐγενετο, ἦν γὰρ πλούσιος φρόδρα» (Λουκ. ΙΙΙ'. 22, 23)· διὰ καὶ ὁ θεοκλήτου θελων νὰ παραστήσῃ αὐτῷ ἀδύνατον τοῦλάχιστον δυσκίλον τὴν εἰσέλευσιν τῶν φιλαργύρων πλουσιῶν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, λέγει ὅτι εἶνε εὐκολώτερον νὰ διαπεράσῃ μίκα κάμηλος ἀπὸ τὴν τρύπαν μίκα βελόνης, παρὰ πλούσιος φιλαργύρος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· εὐκολώτερον γὰρ ἐστί, κάμηλον διὰ τρυμμάλιος ραφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν

τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν». (Λουκ. ΙΗ'. 25). Τί λέγεις σὺ ὁ ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων θεοκλήτου (α); Εἶνε δυνατὸν ποτὲ νὰ διαπεράσῃ κάμηλος ἀπὸ τὴν τρύπαν μίκα βελόνης; — Τοῦτο εἶνε ὅλως ἀδύνατον. Καὶ λοιπὸν «τίς δύναται σωθῆναι;» οὕτω σὲ ἠρώτησαν καὶ τότε ὅσοι σὲ ἤκουον ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκοντα, οὕτω σὲ ἐρωτοῦν καὶ ἤδη τὴν στιγμὴν ταύτην οἱ φιλομαθεῖς οὗτοι ἀκροαταὶ μου· «καὶ τίς δύναται σωθῆναι;» Σὺ δ' ὅστις γνωρίζεις τὴν ἀνεύκαστον τοῦ Θεοῦ καὶ πικρὸς ἀγαθότητα, καὶ ἔτι ὅσα παρ' ἀνθρώπων φαίνονται ἀδύνατα, εἰσι δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ, Σὺ ἀνάπτυσσον τὸ «τίς δύναται σωθῆναι.» Ἐγὼ δ' ὁ παρὰ τοῦ Σ. προεδρεύου κληρωθεὶς καὶ ἐπὶ τοῦ βήθρου τούτου τῶν λόγων ἰστάμενος, προσπαθήσω ἐν ἀναπτύξῳ μετὰ τῶν πολυειδῶν ἀκροατῶν μου τὰ εὐαγγελικὰ καὶ σωτηρῖκα ταῦτα λόγια καὶ ἀποδείξωμεν τὸ «τίς δύναται σωθῆναι.» Καταδειχθήσεται δὲ ὅτι σωθήσονται ἐκεῖνοι, ὅσοι πιστεύουσιν ἀδιτάκτως εἰς τὸν Θεόν καὶ ἐλπίζουσι σταθερῶς εἰς αὐτόν. Ὅθεν προσέξωμεν.

«Πιστὸς ὁ λόγος καὶ πίστης ἀποδοχῆς ἄξιος» (πρὸς Τιμ. Α'. ἐδ. 9.) ἔγραφε ποτε πρὸς Τιμόθεον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· δηλ. ὅτι ὁ υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ κατῆλθε σαρκωφόρος ἐπὶ τῆς γῆς ἵνα σώσῃ τὸν πλανώμενον ἄνθρωπον, εἶνε λόγος πιστός, ἀληθέστατος, ἀριθλήτατος· τοῦτο, ἀδελφοί μου, εἶνε ἡ ἀκραιφνὴς πρὸς Θεὸν πίστις· αὕτη δὲ ἡ πίστις μέλλει νὰ χορηγήσῃ εἰς ἡμᾶς ἐν τῷ νῦν αἰῶνι πολλὴν τινα τὴν εὐτυχίαν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ζωὴν τὴν αἰώνιον· «ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης» κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον, καὶ τοῦτο εἶνε ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίς. Πιστεύομεν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐλπίζομεν τὰ ἀγαθὰ τοῦ λόγου τῷ ὄντι «πιστὸς καὶ πίστης ἀποδοχῆς ἄξιος.» Κρίμα ὅμως ὅτι δὲν ἔχομεν ἅπαντες αὐτὴν καὶ τὴν αὐτὴν πρὸς Θεὸν πίστιν, αὐτὴν καὶ τὴν αὐτὴν πρὸς Θεὸν ἐλπίδα. Παρρητήσωμεν, κύριοι, πληθὴ ἀνθρώπων τῶν χαλεπῶν τούτων καὶ δυστυχημένων καιρῶν ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, ὅπερ ἄλλοι ἀμειβάλλουσι καὶ ἄλλοι ἀπιστοῦσιν ὅλως εἰς τὸ κύρος αὐτοῦ. Καταφρονοῦν φεῦ! καὶ ἀποστρέφονται τὸν λόγον, τὴν ἀλήθειαν, ἀντὶ νὰ τὸν ἀποδέχωνται μετὰ γράας καὶ εὐχαρίστως νὰ τὸν ἐνστερρίζωνται· οἱ τοιοῦτοι στοχάζονται ἴσως, ὅτι ἡ πρὸς Θεὸν πίστις καὶ εὐσέβεια, ἀντὶ νὰ ὠφελεῖ κατὰ πάντα τὸν ἄνθρωπον, βλάπτει ἐξεναντίας καὶ ζημιώνει. Οὕτω φαίνεται τὸ πρῶτον ἐφρόνησαν καὶ κατόπιν κατεφρόνησαν αὐτὴν καὶ ἐξουθένησαν, ὡς ἐξώκειλαν εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν τῆς ἀθλιότητος καὶ κακοδαιμονίας, καταστάντες ἐξ ὀλοκλήρου ἀσεβεῖς καὶ ἄθεοι καὶ ἐπομένως ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ τῶν κτηνῶν κτηνωδέστεροι καὶ δικαίως. Ἄς ἀρωμεν ἐκ μέσου, ἄς ἐξαλείψωμεν ἀπὸ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἀποπνίξωμεν παντάπασιν τῆς συνειδήσεως τὴν φωνὴν καὶ τὸν σωτήριον τούτον ἔλεγχον καὶ ἄς ἴθωμεν τότε συγκριτικῶς, ποῖον ἐκ τῶν ἀλογώτερον ἐπὶ γῆς ὄντων φανήσεται παρὰ τὸν ἄνθρωπον ἀλογώτερον καὶ πρὸς τὸν πλησίον ζημιωδέστερον! δικαίως ὅθεν ὁ προφητὰνὰς ὀνομάζει τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον ἄφροντα· κεί-

[α] Στρέφει πρὸς τὴν κοσμοῦσαν τὸ βάθρον εἰκόνα, τὴν παριστάουσαν τὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκοντα, ἔργον τοῦ Λεοβίου κ. Χ. Παλαιολόγου ζωγράφου τὰ πρῶτα ἐν Σμυρνῇ φέροντος.

πεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι θεός». (Ψαλ. ΙΓ'). Ὑψώσωμεν τοὺς ὀφθαλμούς ἡμῶν καὶ ἴδωμεν τὰ ἀπειράριθμα καὶ ἀπειρομεγέθη οὐράνια σώματα στίλβοντα καὶ μαρμαίροντα ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς ἡμῶν, καὶ θέλωμεν ἰδεῖ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ στίλβουσαν καὶ θαυμασίως σελαγιζοῦσαν εἰς τὰ ὄματα μας· ἀκούσωμεν τὸν ἱεροφάντην ἐξυμνοῦντα τὴν θεῖαν δόξαν καὶ μεγαλειότητα «οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα» (Ψαλμ. ΙΗ') καὶ τότε εἰμι βέβαιος ὅτι θὰ καταισχυθῶσιν, εἰμι βέβαιος ὅτι θὰ φρίζωσιν ὅσοι ἐτόλμησαν νὰ εἰπωσιν, ἔστω καὶ κατ' ἴδιον, ὅτι «οὐκ ἔστι θεός». Ἄλλ' ἐπειδὴ, κύριοι, ἡ συνήθεια καὶ τὰ φοβερά τῶν πραγμάτων ποιεῖ εὐπρόσιτα, διὰ τοῦτο ἀφοῦ ἀπαξ ἢ καὶ πολλάκις συλλάβῃ τις τὸν τοιοῦτον στοχασμὸν καὶ ἀποπύση τὸν χαλινὸν τῆς συνειδήσεως, ἐκπίπτει καὶ κατακρημνίζεται εἰς τῆς ἀπιστίας τὰ βάραθρα καὶ περιστρέφεται ὡς φρύγανον ὑπὸ τῶν ἀντιπνεόντων ἀνέμων τῆς ἀπιστίας, τῆς ἀστασίας καὶ τῶν ἀπονεομημένων δοξασιῶν του. Καὶ ἐπειδὴ τὸ κακὸν καὶ αἱ στρεβλαὶ δοξασίαι εἰσὶ μεταβάσεις τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς ἄνθρωπον, αὐξάνει ὡς ἐπιδημικὴ τις νόσος καὶ ταχέως πλατύνεται, συνεργούσης πρὸς τοῦτο καὶ τῆς πολλαχῶς εὐκολυνθείσης συγκοινωνίας, καὶ τότε χρειάζεται, φίλοι μου, ἱερεμίας τῶν προφητῶν ὁ θρηνητικώτατος, ἵνα κλαύσῃ καὶ θρηνησῇ τὴν ἐλασινὴν τῆς ἀνθρωπότητος κατάστασιν, λέγων ἐν ἐσχάτῃ ἀπελπισίᾳ «ρητίνη οὐκ ἔστιν ἐν Γαλαὰδ ἡ ἰάτρος οὐκ ἔστιν ἐκεῖ» (ΚΕ'). «Ὁ ἀπίστος ἄνθρωπος οὐ δύναται σωθῆναι. Ἄνθρωπος ἔχων πίστιν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν φόβον αὐτοῦ βαθείως ἐρριζωμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἄνθρωπος, κύριοι, ὅστις διὰ μὲν τὴν ἀρετὴν του περιμένει ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ζωὴν τὴν αἰώνιον, διὰ δὲ τὴν κακίαν του τὰ αἰώνια τῆς αἰωνίου κολάσεως βάσανα, ἄνθρωπος εἰς ἕνα λόγον ἐνάρετος καὶ θεοφιλὴς πάλιν εἶνε ἀδύνατος νὰ μὴν ἀμαρτήσῃ, διότι ὁ ἄνθρωπος «εἰς τὸ ἀμαρτάνειν φύσει εὐόλισθος» καὶ διότι «φύσει ἐγκρατεῖ ἢ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, τί πρέπει νὰ εἰκάσωμεν δι' ἄνθρωπον ἀπίστον, δι' ἄνθρωπον ἀθεόφοβον καὶ ἐπομένως ἀσυνειδήτον; βέβαια οὐδὲν καλόν, οὐδὲν ὑγιές· ὁ τοιοῦτος μὴ κυβερνῶν τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς του διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀλλ' ἀφίνων τὸν ἑαυτὸν του ἀνετον εἰς τὰς ἀλόγους ἐρμὰς τῆς φύσεως καὶ εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς γαστρὸς καὶ τῶν περιττῶν ἀπολαύσεων, δὲν μετανοεῖ διότι ἐπραξέ πᾶν κακόν, πᾶσαν αἰσχροπραξίαν καὶ πᾶσαν ἀπονεομημένην ἐπιχείρησιν, διότι δὲν ἔχει φόβον Θεοῦ, δὲν ἔχει συνειδήσιν μετανοεῖ μάλιστα ὁ τοιοῦτος διότι δὲν διήλθε διὰ πάσης κακίας καὶ διαφθορᾶς, καὶ ἀνακατεῖ ἂν δὲν δύναται· καὶ λοιπὸν ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος «οὐ δύναται σωθῆναι».

Ταῦτα, κύριοι, ἐν συνόψει περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως καὶ περὶ τῶν καλῶν ἢ κακῶν, παρουσίας αὐτῆς ἢ ἀπουσίας· ἦδη δὲ ἐκθέσωμέν τινα καὶ περὶ τῆς πρὸς Θεὸν ἐλπίδος, ἧτις ἐξαρτάται ἀμέσως ἀπὸ τὴν πρὸς Θεὸν πίστιν. Πρὶν δ' ὅμως προδῶμεν, περιορισθῶμεν τὸ πρῶτον εἰς τὰς γηγίνους ὠφελείας, αἱ περ πηγάζουσιν ἀποτελεσματικῶς καὶ ἀμέσως εἰς τὸν πιστὸν καὶ εὐσεβῆ ἄνθρω-

πον καὶ εἰς τὸν ἀπίστον καὶ ἀσεβῆ. Παρουσιάζωμεν ὅθεν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἕνα πιστὸν καὶ ἕνα ἀπίστον, οὗς περ καλῶς παραλληλίσαντες συναξώμεν καὶ ἀποθεωρήσωμεν τὰς διαφορὰς ἀμφοτέρων.

Εἶδε ποτὲ τις ἐξ ἡμῶν ἄνθρωπον ἐργαζόμενον καὶ κοπιᾶζοντα ἐπὶ τῆς γῆς χωρὶς ἐλπίδα τοῦ ὅτι οἱ κόποι του, αἱ πράξεις του, αἱ ἐπιχειρήσεις του δὲν θέλουσι λάβει καλὴν τινὰ ἐκβασιν; βεβαίως ὄχι. Τί ἐνθαρρύνει τὸν γεωργὸν νὰ καταβάλλῃ τὰ σπέρματα εἰς τὴν ἀπὸ αὐτὸν πρῶτον ἐπιμελῶς ὀργωθεῖσαν καὶ καλλιεργηθεῖσαν γῆν; βέβαια ἡ ἐλπίς τοῦ θερισμοῦ καὶ τῆς συγκομιδῆς τῶν καρπῶν πολλῶν καὶ ἀφθόνων. Τί ἀναπτέρωνει τὸν ναύτην καὶ θαλασσοπόρον νὰ διαπλέῃ τὰ ἀχανῆ θαλάσσια πελάγη, ριψοκινδυνεύων καθὲ στιγμὴν τὴν ζωὴν του, παλαιῶν ἡμέραν καὶ νύκτα μὲ τὰ τρομερώτερα στοιχεῖα, τὴν θάλασσαν, λέγω, καὶ τοὺς ἀνέμους; βέβαια ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν ποθοῦμενον λιμένα καὶ κερδίσῃ τὰ ἐλπίζόμενα. Τί παρακινεῖ τὸν ἔμπορον νὰ κοπιᾶσῃ καὶ νὰ ἀγρυπνῇ ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἐργασίας του; βέβαια ἡ ἐλπίς τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς χρηματικῆς ἀπολαύσεως. Παρατηρήσατε ὅπως θέλητε τὸν ἄνθρωπον ἐργαζόμενον ὅπως ποτε καὶ ἐνεργούντα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ θέλετε ἰδεῖν, ὑμᾶς αὐτοὺς ἕκαστος ἐξετάζοντες, ὅτι τὸ ἐλαττήριον πάσης ἀνθρωπίνης πράξεως, πάσης ἀνθρωπίνης ἐνεργείας εἶνε ἡ ἐλπίς. Ἄρωμεν ἐκ μέσου τὴν ἐλπίδα καὶ θέλωμεν εὔρει ἐν παντὶ καιρῷ τόπω καὶ περιστάσει τὸν ἄνθρωπον ἀδρανῆ, ἀπρακτον, ἀνεργῆτον καὶ ἐπομένως ἀθλιόν! μαρτυρεῖ μου τὸν λόγον καὶ Ἰσοκράτης ὁ ἀρχαῖος ρήτωρ καὶ φιλόσοφος, οὕτω λέγων «ἐν ἅπασιν ἡμῶν τοῖς ἔργοις οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα μοχθοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποβαινόντων ἕκαστα διαπονούμεν».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἔπεται ὅτι ὁ ἀπίστος καὶ ἀσεβὴς εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του ἀποστεῖνει τὰς ἐλπίδας του εἰς τὰ κτίσματα, ὁ δὲ πιστὸς καὶ εὐσεβὴς ποῦ; εἰς τὸν κτίσιν τῶν ἀπάντων. Ὁ ἀπίστος θεμελιώνει τὰς ἐλπίδας του εἰς τὰς εὐνοϊκὰς πνοὰς τῶν ἀνέμων, εἰς τὴν καλὴν βλάστησιν τῆς γῆς, εἰς τὰς δεξιὰς ἐκβάσεις τῶν ἐπιχειρήσεών του· ὁ ἔστιν εἰς πράγματα ἀστατα, εἰς πράγματα τῆδε κακεῖσε βέροντα, εἰς πράγματα τῶν τυχηρῶν συμβεβηκότων καὶ οὐδέποτε τῆς βεβαιότητος καὶ σταθερότητος· ὁ δὲ πιστὸς καὶ εὐσεβὴς ποῦ; εἰς Θεὸν τὸν αἰώνιος ζῶντα καὶ αἰώνιος διαμένοντα, «ἐν ᾧ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν». Ὁ ἀπίστος, ὁ πρὸς τὴν θρησκείαν του ἀδιάφορος, στηρίζει τὰς ἐλπίδας του εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τῶν ὁσίων αἱ ὑποσχέσεις εἶνε πολλαί, αἱ δὲ πράξεις ὀλίγαι ἢ μηδὲν· ἐλπίζει εἰς ἀνθρώπους, οἵτινες σήμερον ζῶσι καὶ ἀμυγάζουσι καὶ αὔριον αἴφνης καὶ ἀπροσδοκῆτως ἀποθνήσκουσιν· ἐλπίζει ὁ εἰς Θεὸν ἀστήρικτος εἰς τὰ μέσα του, εἰς τὰ πλοῦτη του καὶ, ἂν τύχῃ ἄρχων ἔθνους τινὸς μεγάλου, εἰς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἔθνους του, εἰς τοὺς στρατοὺς του, εἰς τοὺς ἀνεξαντλήτους πόρους του, εἰς τὰς συμμαχίας του, εἰς τὰς ἀνθρωποφόρους καὶ καταστρεπτικὰς μυθραλιδοβόλους του, εἰς τὰ ἱσχυρὰ τεῖχη του καὶ εἰς τὰ ἀπόρθητα φρούρια του, ὁ ἔστιν εἰς πράγματα ἀστήρικτα, ἀβέβαια, τῆς τυχερῆς τύχης ἀθύρματα καὶ ὄλως ἀπροσφατῆ καὶ ἀτέχμαρτα. Ὁ δὲ πιστὸς καὶ εὐσεβὴς ποῦ; οὗτος ἐλπίζει εἰς τὸν Θεόν, ὅστις ἐκ περιουσίας καὶ ἀπαραδιόστως ἐκτελεῖ τὰς ὑποσχέσεις του καὶ

κληροῖ τῶν εὐσεβῶν τὰ θελήματα, τῶν φοβουμένων αὐτόν. Βεβαίως μου τὸν λόγον καὶ Ἡσαίας τῶν προφητῶν ὁ μεγάλωφωρος, ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ οὕτω λέγων «ἂν θείλητε καὶ εἰσκαυτήτε μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε· ἐὰν δὲ μὴ θείλητε, μηδὲ εἰσκαυτήτε μου, μὴ χαιρῆ ὑμᾶς κατέθεται». (Ἡσαίας Α'. 19). Οἱ θέλοντες καὶ εἰσκαυόντες εἶνε οἱ πιστοὶ καὶ εὐσεβεῖς· εἰ δ' ἂν τύχουσιν οἱ τοιοῦτοι καὶ ἄρχοντες, εἰσὶν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐν τῇ πρὸς Θεὸν πίστει, ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν πεποιθήσει, καὶ οὐχὶ εἰς τὰ ἑαυτῶν στρατιωτικὰ πλήρη καὶ εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ἐφευφείας ἐλπίζοντες, ἐκφρονῶσι μετὰ θερμῆς πίστεως «πολέμησον, Κύριε, τοὺς (ἀδικῶς) πολεμούντάς με· ἐπιλαβοῦ ὄπλου καὶ θυροῦ καὶ ἀνάστη εἰς βοήθειάν μου» (Ψαλμ. ΑΔ'), εἰς βοήθειαν τῆς ἀδικουμένης βασιλείας μου καὶ τῶν ἀδικουμένων καὶ ἀδικηθησομένων λαῶν καὶ ἐπαρχιῶν μου. Εἰς τοὺς τοιοῦτους εὐσεβεῖς ὁ Θεὸς ὑπόσχεται τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς καὶ τὴν νίκην κατὰ τῶν ἀδικούντων· εἰς δὲ τοὺς ἀπελπιστοὺς ἀπειλεῖ νὰ ἐκποστῆσῃ «τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ τὰ ἠκουημένα σὺν τοῖς ἀνθρώποις τοῖς ἐρημικοῖς» (Ψαλμ. ΡΙΘ'. 4). Καὶ οἱ μὲν πιστοὶ καὶ εὐσεβεῖς κατὰ τὸ θεῖον τοῦτο λόγιον βέβαια «δύναται σωθῆναι», εἰ δὲ ἀπίστοι καὶ ἀσεβεῖς «οὐ δύναται σωθῆναι». «Ὁπόταν λοιπὸν ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγῃ ὅτι ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ πρὸς Θεὸν ἐλπίς πρὸς πάντα ὠφέλιμος ἔσται, λέγει ἀνακριδῶς ἕλην τὴν ἀλήθειαν. Ἐκτὸς τῶν πράξεων καὶ τῶν ἐργασιῶν μας, εἰς ἃς εἶδωμεν πόσον συντείνει ἡ πρὸς Θεὸν σταθερὰ ἐλπίς, ἃς ριψώμεν ὅμμα περιέρχον καὶ εἰς τὰς λοιπὰς περιστάσεις τῆς ζωῆς μας. Θλίψεις, κίνδυνοι, συμφοραί, θδυνηρὰ ἀρρωστήματα, χολέρας, εὐλογίαι, λοιμοῦ καὶ λιμοῦ, πυρκαϊῶν, σεισμῶν, καταποντισμῶν, ναυαγίων, κερκυνῶν, ἀκριθῶν, ἀνομβρίας, πλημμύρας καὶ διαφόρων ἄλλων θεομητιῶν, κατακλιθεῖς καὶ καταπιεζῶν ἀδικόπως τὴν ζωὴν ἀπάτης τῆς ἀνθρωπότητος ἀνεξαιρέτως καὶ μακίστα τότε εἰσὶ πολλάκις, ὡς παρηγορίαν δὲν ἐπιδέχονται. Ὁ ἀδικὸς καὶ συγχρόνως δυνατὸς δυναστεύει καὶ τυραννεῖ τοὺς ἀδυνάτους, ἀρπάζει ἀπὸ τὰς χειρᾶς των καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιούσιον τροφὴν τῶν ὀρφανῶν τέκνων των· κἀνεὶς δὲν τοὺς βοηθεῖ, διότι πάντες φοβούνται νὰ μὴ πύθωσι τὰ αὐτὰ πρᾶ τῶ ἀδικούντων. Θλίψεις ἀνυπόφορος διασχίζει ὡς ρομφαία τὴν ἀπαρηγόρητον καρδίαν τῶν ἀδικουμένων, ἀλλὰ βοηθὸς οὐδεὶς, οὐδὲμοῦ! Ποῦ οὕτοι εὐρίσκουσι τὴν παρηγορίαν καὶ τὴν ἀνακούρισιν τῶν θλίψεων των, τῶν πόνων των; ἂν οὗτοι πιστεύωσι καὶ ἐλπίζωσιν εἰς Θεόν, ἐκεῖθεν ἐξικτιλοῦσιν ἕλην τὴν παρηγορίαν καὶ τὴν ἀναψυχὴν τῶν ἀνηκούστων δεινῶν των, διότι ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν ἔτι μόνος οὗτός ἐστιν ὁ ἐκδικητῆς τῶν ἀδικουμένων καὶ τῶν ὀρφανῶν καὶ χηρῶν ὁ ἀντιλήπτωρ κατὰ τὸν ψαλμῶδον «ὄρφανὸν καὶ χηρὸν ἀναλήψεται». (Ψαλμ. ΡΜΕ'. ἔδ. 9).

Τιμωρεῖται, κύριοι, εἰς τὴν κλίτην του ὁ ἀσθενὴς θλιβόμενος καὶ περικεντρωμένος ἀπὸ τοὺς ἀνυπόφορους πόνους τῆς ἀσθενείας του· χεῖρ ἀνθρώπινος δὲν δύναται νὰ τὸν βοηθήσῃ, οἱ ἔξοχοι ἱατροὶ τὸν ἀπελπίζουσιν. Ἐὰν αὐτὸς πιστεύῃ εἰς τὸν Θεόν καὶ ἐλπίζῃ σταθερῶς εἰς αὐτόν, παρηγορεῖται μεγάλως ἐνθυμούμενος τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ ὅτι ὁ πόσος ἐξελείψει τὰς ἀμαρτίας καὶ δδύνας, τοσοῦτους πλέκει τοῦ Θεοῦ ἔλεος τοὺς στεγάνους. Τέλος ὅταν ἔλθῃ καὶ ὁ θάνατος καὶ

(ΜΕΝΤΩΡΟΣ Τετμ. Γ'. Τεῦχ. ΑΔ')

τὸ κοπτερὸν αὐτοῦ δρέπανον ἴσταται μεταξύ των ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀσθενούντος, ὅτε εἰς κανὲν πρᾶγμα τοῦ κόσμου δὲν εὐρίσκεται οὐδὲ ρανίς καὶ παρηγορίας, οὐδὲ εἰς τοὺς ἱατροὺς, οὐδὲ εἰς τὰ ἱατρικὰ, οὐδὲ εἰς τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς, οὐδὲ εἰς τὸν πλοῦτον, οὐδὲ εἰς τὰ ἀξιώματα, οὐδὲ εἰς τὸν θρόνον καὶ εἰς τὰ σκήπτρα, ἄπερ ἅπαντα ταῦτα διὰ τὸν ἀσθενῆ εἰσὶν ἀνεργήτα, ὄλως νεκρά, ἀπρακτα καὶ ἀνωφελῆ—τότε, ἀδελφοί, ὁ ἀπίστος ἀσεβὴς καὶ ἀσθενὴς οὗτος ἄνθρωπος ποῦ προστρέχει; πόθεν ἀναμένει βοήθειαν; ποῦ ἐλπίζει; εἰς τὸν Θεόν; ὄχι βέβαια, διότι δὲν τὸν πιστεύει καὶ ἐπομένως οὐδεμίαν πρὸ αὐτοῦ βοήθειαν ἀναμένει· ἀράγει εἰς τὴν μέλλουσαν αἰώμιον ζωὴν; ἀλλ' αὐτὸς καθὼ ἀθεόφοβος, θνητόψυχος ὢν, πιστεύει ὅτι ἡ ψυχὴ του εἶνε θνητὴ συναποθνήσκουσα καὶ αὐτὴ ἔμοῦ μὲ τὸ σῶμα του· τότε ἡ θλίψις καὶ ἡ ὄδυνη του κατανατᾷ εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμόν. Αἰσθάνεται τὴν καρδίαν του σπαραττοῦσαν, τὰ σπλάγχχνα του κερματιζόμενα, τὸ σῶμα του καταβαταναζόμενον, καὶ ἐκ τοῦ φόβου καὶ τῆς λύπης ἐλασινῶς κλονούμενον καὶ σπασμοδικῶς ἀνατινασόμενον διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀπιστίας του ἀπελπισίαν, καὶ τέλος, κύριοι, καταστρέφει ἀθλιῶς τὸ ζῆν! Ναί, ἀθλιῶς! διότι «θάνατος ἀμαρτωλῶν πονηρός!» (Ψαλ. ΛΓ'. 22). Ὁ πιστὸς ὅμως καὶ εὐσεβὴς ἄνθρωπος, ἐν τοιαύτῃ θειῇ περιστάσει, πιστεύων καὶ ἐλπίζων εἰς τὸν ζῶντα Θεὸν τὸν λέγοντα διὰ τοῦ εὐαγγελίου του «ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καὶ ἀποθάνῃ ἴησεται». (Ἰωάν. ιβ'. 25), μεγίστην ἐντεῦθεν λαμβάνει τὴν παρηγορίαν. Ὁ πιστὸς καὶ εὐσεβὴς ἄνθρωπος ἐν τῇ σπουδαίᾳ ταύτῃ περιστάσει, ἐπειδὴ πιστεύει εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐλπίζει εἰς αὐτόν, ὅστις λέγει ἐν τοῖς εὐαγγελίοις «ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψοντι με ἔχει ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν» (Ἰωάν. Ε'. 24), πολλὴν ἐντεῦθεν ἀποκαρποῦται τὴν παρηγορίαν. Εἰς ἐκείνην· φίλοι, τὴν ζωὴν, εἰς ἣν δὲν φαίνεται δάκρυον, εἰς ἣν δὲν ἀκούεται στεναγμός, οὐδὲ ἡ λύπη εὐρίσκει τόπον καὶ εἰς ἣν ἀγαθὰ ἀνήκουστα καὶ ἀνεκκλήτητα, ἀγαθὰ «ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη» (πρὸς Κορινθ. Α'. Β'. 9), εἰσὶν ἡτοιμασμένα πρὸ Θεοῦ ἀπὸ καταβολῆς καὶ πρὸ καταβολῆς κόσμου διὰ τοὺς ἀγαπῶντας, πιστεύοντας καὶ ἐλπίζοντας εἰς αὐτόν. Βλέπετε, ὅτι εἰς μὲν τὸν ἕνα ὁ θάνατος εἶνε θδυνηρός, εἰς δὲ τὸν ἄλλον εἶνε ζωὴ, χερὰ καὶ μακαριότης; καὶ ὅτι ὁ μὲν «δύναται σωθῆναι», ὁ δὲ ἄλλος «οὐ δύναται σωθῆναι»; καὶ ὅτι ὁ μὲν δὲν σώζεται διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ ἀπελπισίαν του, ὁ δὲ σώζεται καὶ εὐδαμονεῖ διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐλπίδα του;

Καὶ λοιπὸν, κύριοι, ἐπειδὴ τὰ πράγματα ἔχουσιν οὕτως, ἐπειδὴ ἡ πρὸς Θεὸν πίστις καὶ ἐλπίς εἶνε ἡ μόνη ἀσφάλεια εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐν τῇ παρούσῃ καὶ ἐν τῇ μέλλουσῃ ζωῇ, ἕκαστος ἃς στέκει προσεκτικῶς εἰς ἣν ἔλαχε τάξις ἐργαζόμενος ἐπιμελῶς τὰς χριστιανικὰς ἀρετὰς μὲ τὴν πρὸς Θεὸν πίστιν καὶ ἐλπίδα ὅτι «ἐκατονταπλασίονα λήψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει» (Ματθ. ΙΘ'. 29). Ναί, ἐργασθῶμεν μὲ τὴν πρὸς Θεὸν πίστιν καὶ ἐλπίδα, κύριοι, καὶ ὑπὲρ τῆς λυπηρᾶς καὶ ἀξιοθηρῆτου ἀταξίας τῆς κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀκολουθίας ἡμῶν ἐπιχρητούσης, ἡμῶν τῶν ἐγκαυλωμένων ἐπὶ τῇ ὀρθοδόξῃ χριστιανικῇ

πολιτεία. Σκεφθώμεν ἐπὶ τῆς ἀδιαφορίας τῶν προϊσταμένων ἐν τοῖς ναοῖς καὶ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαζομένων, ἐξ ὧν οἱ πολλοὶ περιπῶνται ἀπὸ βιωτικῆς μερίμνας καὶ αἰτία γίνονται ἵνα διακόπτηται οὕτως ἀσχημῶνως καὶ ἀπρεπῶς ἡ θεία καὶ ἱερὰ ἱερουργία. Πάντες γνωρίζετε, κύριοι, καὶ ὁμολογεῖτε ἔτι ἅμα ἡ ἱερὰ φωνὴ τῆς Ἰλαστηρίου καὶ μυστηριώδους τελετῆς ἀναγγελίῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ τὴν δόξαν τῆς θείας αὐτοῦ βασιλείας διὰ τῆς πανδήμου ἐκφωνήσεως «εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς. . . » ἀντὶ τοῦ προσπεσεῖν πάντας πηγνείς καὶ προσκυνῆσαι ἐν εὐχαριστηρίῳ ἐκστάσει τῷ ἐπιφανέντι Κυρίῳ, βιαίως σταυροκοπούμενοι ἀπέρχονται σωρηδόν, ἀσυγγνώστως ἀσχημονοῦντες καὶ ἀμαρτάνοντες. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου γίνεται πάλιν δευτέρω, οὕτως εἰπεῖν, ὑποχώρησις τὰ αὐτὰ (ἀν προσέζητε), κύριοι, ἐπαναλαμβάνονται μετὰ τὴν ἔξοδον τῶν θείων δώρων καὶ εἰς τὰ δεύτερα λεγόμενα Ἄγια, τουτέστιν εἰς τὴν τοῦ κοινωνικοῦ μελωδίου ὡστε πεντάκις γίνεται ἀπόλυσις ἢ μάλλον ὀχλαγωγία καὶ σύγχυσις, ἐν ᾧ ἢ ἐν τῇ δέον σιγῇ πᾶσαν σάρκα βροτείαν. Κύριοι, ἀν ἦτο δυνατόν νὰ ἡγήρετο ὁ συστήσας τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν τῆς Σμύρνης ἱσάποστολος καὶ ἱερομάρτυς Πολύκαρπος, θὰ μᾶς ἐξήλεγχε καὶ θὰ ἐφώνει ἐπιπληκτικῶς, ὡ παριστάμενα νεκρὰ σώματα καὶ νεκρότεροι ψυχαί! διὰ ποῖον ἢ Ἄγια Μήτηρ ἐκκλησίαν ἐξακολουθεῖ κρίζουσα γεγωνυία τῇ φωνῇ «στῶμεν καλῶς, στῶμεν μετὰ φόβου;» Ποίας θύρας ἔνοοι ὅτι πρέπει νὰ προσέχωμεν, ἐπαναλαμβάνουσα τρεῖς καὶ μετ' ἐμφάσεως «τὰς θύρας, τὰς θύρας ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν;» οὐχὶ ἀναμφιλέκτως τὰς θύρας, τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας, ἵνα μὴ εἰσφύσῃσι δι' αὐτῶν τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας ἢ ἀκαθαρτός τις λογισμὸς ἢ σαρκικὸν πάθος, ἢ βιωτικὴ μερίμνα διαταράξῃ κατὰ ταύτην τὴν ἀγίαν ὄραν τὸ πνεῦμα τῆς προσευχῆς καὶ τῆς εὐχαριστίας, ὑφ' οὗ δεῖ κατέχεσθαι πάντα χριστιανόν; Πλὴν πόσον ἀξιοκατάκριτοι εἰσι καὶ οἱ μὴ δίδοντες εἰς τὸν λαὸν νὰ ἐννοήσῃ τὰς παρεκτροπὰς τοῦ ταύτας; οἱ μὴ δίδοντες εἰς τὸν χριστιανὸν νὰ ἐννοήσῃ ὅτι, διὰ νὰ εἴπῃ ὅτι παρεστῆθη εἰς τὴν θείαν ἱερουργίαν, δὲν πρέπει νὰ κινηθῇ πρὶν ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ ἱερέως ἀπαγγέλλουσαν τὸ «εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἔλθοι ἐφ' ὑμᾶς;» οἱ μὴ καταδεχόμενοι δι' ὀλίγων τοιλάχιστον λέξεων ἐκάστοτε νὰ ἐξηγοῦν τὴν σχέσιν καὶ ἔνοιαν ἐκάστου ἱεροῦ λογίου ἐν τῇ λειτουργίᾳ καὶ διὰ τῆς ὀλιγωρίας αὐτῶν καταλύοντες πραγματικῶς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παρορῶντες αὐτὸν μεταβαλλόμενον εἰς οἶκον τύρβης καὶ συγχύσεως καὶ ἀνωμαλίας καὶ παραχῆς; ὅποιον λόγον θέλουσιν εἰσεῖν εἰς τὸν Θεὸν οἱ τοιοῦτοι ὀπουδῆποτε καὶ ἀν ὤσι! ὦ! πόσον εἰσὶ καὶ εἴμεθα ἄπαντες ὑπεύθυνοι, ἐπισύροντες ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν τὴν θείαν ἄραν, καὶ διὰ τῆς ἀσυγγνώστου ἡμῶν καὶ αὐτῶν ὀλιγωρίας γινόμεθα καὶ γίνονται ἀντικείμενον τῆς θείας ἀπαράσεως «τὰς προσευχὰς καὶ τὰς ἐορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχὴ μου». Τέλος πάντων, κύριοι, ἀνάγκη ἵνα ἀναλάβῃ τὴν προτέραν θέσιν αὐτοῦ τὴν τιμητικὴν καὶ ἀποδῆ πράγματι ὁ τῶν λογικῶν προσβάτων ποιμὴν καὶ ὁ ἠθικὸς ἱατρὸς τῶν ἀρρωστημένων ψυχῶν — ἔπως μάθῃ νὰ κόπῃ μετὰ τὴν κοπιερὰν μάχαιραν τοῦ παναγίου πνεύματος τὰς πληγωμένας τῆς θε-

οσυγοῦς ὑπερηφανίας σάρκας καὶ ἀποπλῆν τὸν βόρβορον τῶν ἐξαγίστων σαρκικῶν ἡδονῶν μετὰ τὸ ζωηρότερον ὕδωρ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας — ἔπως μεταχειρίζεται, κύριοι, τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον τῆς εὐαγγελικῆς παραβολῆς καὶ θεραπευτὴ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ σταθερὰν ἀντιμισθίαν ἐλπίζει τὰς πληγὰς, ἄσπερ ἡ ἀμαρτία ἐπέβαλεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων — ὅπως μεταχειρίζεται, κύριοι, τὸν μὲν οἶνον ὡς στυπτικὴν δύναμιν (δηλ. μετὰ τὸν ἔλεγχον τῆς διδασκαλίας νὰ στυφῇ καὶ νὰ συνέχῃ τοὺς ἀμαρτάνοντες, ἵνα μὴ χαυνωθέντες ἐνδῶσσι καὶ πάλιν εἰς τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας), τὸ δὲ ἔλαιον, ὃ ἐστὶ τὴν Ἰλαρὰν τῆς διδασκαλίας παραινέσιν, ἵνα διαλύῃ τοὺς πόρους τῆς πασχούσης ἀμαρτωλῆς ψυχῆς, ὑποσχόμενος σταθερῶς εἰς αὐτὴν ταχεῖαν τὴν λύσιν τῶν ἀμαρτημάτων — ὅπως μὴ παραβλέπῃ τὸν πτωχόν, ἀποβλέπων εἰς χρηματικὰ κέρδη, μηδὲ παραδῆλπη τοὺς πλούσιους τοῦ φαρτοῦ καὶ γηίνου πλοῦτου αὐτῶν ἕνεκα, ἀλλ' ἔπως ἐπίσης καὶ τὸν πένητα καὶ τὸν πλούσιον παρακινήσῃ διδακτικῶς νὰ σωφρονῶσι καὶ νὰ περιορίζονται ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν ἐαυτῶν καθηκόντων. Τὸ ἔργον αὐτοῦ, κύριοι, εἶνε βαρὺ καὶ ἐπιμόχθη, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ μάθῃ νὰ ἀθλῇ καὶ νὰ κοπιᾷ μετὰ τὴν πρὸς Θεὸν πίστιν καὶ ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀντιβραβευθῇ — ἀνάγκη νὰ μάθῃ ν' ἀγωνίζηται ἐν τῷ παρόντι βίῳ μετὰ τὴν πρὸς Θεὸν πίστιν καὶ ἐλπίδα ὅτι θὰ στεφανωθῇ, «οὐδεὶς γὰρ δικαίως στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.» (Ἐπιστολὴ Παύλου πρὸς Τιμόθ. Β'. 5).

Τέλος πάντων, κύριοι, ἐπειδὴ ἅπαντες εἴμεθα χριστιανοί, εὐαγγελικοὶ ἄνθρωποι καὶ ταχυδρομοὶ διαβάται τοῦ πολυταράχου καὶ πολυδύνου τούτου βίου, ἀκούσωμεν τί λέγει πρὸς ἡμᾶς ὁ ἱεροψάλτης «Κατάρτισαι τὰ διαβήματα (μου) ἐν ταῖς τριβίαις σου, ἵνα μὴ σαλευθῶσι.» (ψαλ. ις'. 5). Ἄς φεύγωμεν τὴν πλατεῖαν καὶ εὐρύχωρον ὁδόν, ἥτις μᾶς φέρει εἰς τὴν ἀπώλειαν ἃς ἔχωμεν πάντοτε εἰς τὴν χεῖρά μας τὴν βακτηρίαν τοῦ πνεύματος δηλ. τὴν μελέτην τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς, τῆς ὁποίας τὸ ἔργον εἶνε διπλοῦν, τὸ νὰ φρονεῖται δηλ. τὸν σκοπὸν καὶ ἀρχέκτικον δράκοντα, ὅστις κἀθηταί πάντοτε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δρόμου τῆς προσκαιροῦ ταύτης ζωῆς ἵνα κεντρίξῃ τὴν πτέρναν μας, καὶ τὸ νὰ βασιλεύῃ καὶ διακρατῇ τοὺς ἀκουμβῶντας εἰς αὐτὴν μετὰ πίστεως καὶ ἐλπίδος, ἔπως μὴ παρεκκλίνωσι πρὸς τὸ ἀριστερὸν τῶν ἐρίφων μέρος καὶ καταπέσωσιν εἰς τῆς ἀμαρτίας τὰ βάραιρα καὶ ἃς ὤμεν βέβαιαι, κύριοι, ὅτι οὕτω ποιοῦντες «ἐκατονταπλασίονα ληψόμεθα καὶ ζώην τὴν αἰώνιον κληρονομήσομεν». Ναί, φιλαρχοῦμενοι κύριοι, ταῦτα ἃς μελετῶμεν, ἐπὶ τούτοις ἃς στηριζώμεθα, ἵνα ἡ προκοπὴ ἡμῶν «τῶν ἐγκραυμένων ὀρθοδόξων χριστιανῶν φανερὰ ἢ ἐν πᾶσι». Μετὰ τὴν πρὸς Θεὸν σταθερὰν πίστιν καὶ ἐλπίδα ζῶντες καὶ πολιτευόμενοι ἐν τῷ κόσμῳ, ἀγαπῶντες καὶ ἀγαπώμενοι, εὐεργετοῦντες καὶ εὐεργετούμενοι, βοηθοῦντες καὶ βοηθούμενοι, κἂν πρὸς τοῦτο καὶ μυρίας ὑποστῶμεν θλίψεις καὶ περιστάσεις, ἅπαντες ἐν γένει καὶ ἀνεξαιρέτως «δυναμέθα σωθῆναι», διότι τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ ἐστί παρὰ τῷ Θεῷ.»

Ἄρα οἱ μεγάλοι ποιῆται δυστυχεῖς.
(Ἐκ τοῦ Γαλ. ὑπὸ Γ. Φραντζῆ.)

Β'. ΜΙΑΤΩΝ.

(Ἴδε τὸ ΙΑ'. ἐν σελ. 200 τοῦ παρόντος τόμου.)

Ἰωάννης Μίλτων ἐγεννήθη ἐν Λονδίῳ τὸ 1608. Τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἡλικίας αὐτοῦ δὲν ἐδειξάντι ἀξιοσημειωτοῦ, εἰμὴ διαθέσεις τινὰς, δι' ὧν προσηνύετο ὁποῖος ἔμελλ. νὰ ἀπεβῆ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα. Ἦκουσε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ ἁγίου Παύλου ἐπειτα μετέβη εἰς τὴν Κανταβριγίαν (Cambridge) εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Christ, ἔπου διεκρίθη κατ' ὄλκα.

Ἐξελθὼν τοῦ πανεπιστημίου εἰς ἡλικίαν 23 ἐτῶν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ἐν ἣ ἐξήσεν ἔτη τινὰ βαθυτάτης ἡσυχίας ἠκούων καὶ εἰς ἀκατάπυστον μελέτην ἐνασχολούμενος. Ἀποθανούσης δὲ τότε τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἐξήσθη παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν ἔδειαν νὰ ἀπέλθῃ εἰς ξένους τόπους. Ἐπιτυχὼν ταύτης ἐδαπάνησε δύο ἔτη διατρέχων τὴν Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν εἰς ἡλικίαν 30 ἐτῶν.

Κατὰ τὸν Βολταίρον ἢ κατὰ πρῶτον συλληφθεῖσα ἰδέα τοῦ ποιήματος αὐτοῦ, ὁ Ἀπολεσθεὶς Παράδεισος, ὑπῆρξε τυχαία. Διαβάνων δὴλον ὅτι διὰ τῶν Μεδιολάνων, παρευρέθη εἰς τὴν παράστασιν κωμωδίας τινός, ἐπιγραφομένης Ἀδάμ καὶ Ἐθα καὶ γεγραμμένης παρὰ τινος Ἀνδρέϊνου.

Ἡ μὲν ὑπόθεσις τῆς κωμωδίας ταύτης ἦν ἡ πῶσις τοῦ ἀνθρώπου, οἱ δὲ ὑποκριταὶ ἦσαν Θεὸς ὁ Πατήρ, οἱ Διάβολοι, οἱ Ἄγγελοι, ὁ Ἀδάμ, ἡ Εὐα, ὁ ἔρις, ὁ θάνατος καὶ τὰ ἐπὶ τὰ θανάσιμα ἀμαρτήματα. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη, ἔργον οὕσα παραλόγου εὐφύιας τῶν χρόνων ἐκείνων, ἦν γεγραμμένη διὰ τρόπον ἀνταποκρινομένου εἰς τὸν σκοπόν. Ἀλλ' ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Μίλτωνος ἐκ τῆς παραλογίας τοῦ συγγραμματος τούτου ἀνεκάλυψε τὸ ὑψηλὸν τῆς ὑποθέσεως. Πολλὰ εἰς πράγματα, ἔλως γελοῖα θεωρούμενα ὑπὸ τοῦ χυδαίου λαοῦ, ὑπάρχει μεγαλεῖον τι, ὅρατον γινόμενον εἰς τοὺς μεγαλοφύεις μόνον ἄνδρας. Τὰ ἐπὶ τὰ θανάσιμα ἀμαρτήματα, γεγραμμένα μετὰ τῶν διαδόλων, εἶνε βεβαίως τὸ ἔπακρον τῆς παραλογίας καὶ τῆς ἀνοησίας, τὸ δὲ πᾶν δυστυχὲς κατασταθὲν διὰ τῆς ἀσθενείας ἐνὸς ἀνθρώπου — ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ ἐκδίκησις τοῦ Δημοουργοῦ — ἡ πηγὴ τῶν δυστυχιῶν ἡμῶν καὶ ἐγκλημάτων, εἶνε ἀντικείμενα ἄξια τολμηροτάτης γραφίδος (1). Ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ ὑπάρχει πρὸ πάντων ζοφώδης τρόμος, ὕψος σκοτεινῶν καὶ ἠλιερόν, ἔπερ οὐδὲλως εἶνε ξένον εἰς τὴν Ἀγγλικὴν φαντασίαν.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν συνέλαβε τὸν σκοπὸν νὰ συνθέσῃ τραγωδίαν, ἀλλ' ἔσον ἐσκέπτετο ἐπ' αὐτοῦ, τοσοῦτο μάλλον ἐπεξετείνετο ἡ σφαῖρα τῶν ἰδεῶν του. Σχεδιάσας λοιπὸν ποιῆμα ἐπικόν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ σχέδιον τοῦτο. Ἀλλ' αἱ περιστάσεις ἐμπέδισαν αὐτὸν

(1) Σ. Δ. Δὲν κατέστη τὸ πᾶν δυστυχές, ἀλλ' ἡ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου γεννηθεῖσα ἀνθρωπότης, ἥτις πρὸς τὸ πᾶν παραβαλλομένη εἶνε ἐλάχιστον μέρος — ἡ δ' ἐκδίκησις τοῦ Δημοουργοῦ δὲν εἶνε ἀντικείμενον ἀξίον τόσῳ τολμηροτάτης γραφίδος, ἔπειθ ὁ Θεὸς εἶνε μὲν ἀγαθός, ἀλλὰ εἶνε καὶ δικαίος.

εὐθὺς ἐκαὶ ἐλθόντα. Ἐπὶ δηλαδὴ τὴν δυστυχῆ Ἀγγλίαν πλήρη διχονοιῶν καὶ εἰς τὰ ἴδια αὐτῆς αἵματα λευομένην. Ὁ Μίλτων δὲν συμμετέσχε τῶν φαιριῶν τῶν καταθλίβουσῶν τὴν πατρίδα αὐτοῦ, οὐχὶ ὡς ἄλλοι εἶπον, ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πατέρα αἰδοῦς, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ ἴδιου αὐτοῦ χαρακτῆρος, τὰ μάλιστα ἀγαρώχου. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐκ γενετῆς ἠγάπα ἐμπαθέστατα τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ἡ ἀγάπη αὕτη, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀνακόλουθος, σπανίως μὲν παράγει ἀποτελέσματα εὐτυχῆ, πάντοτε δὲ σχεδὸν δυστυχίας καὶ ἐγκλημάτων. Ἡ ἐμπαθὴς λοιπὸν αὕτη ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγάπη ἐμπέδισε μὲν τὸν Μίλωνα νὰ ἀναμιχθῇ μετὰ τῶν ἐπιθυμούντων νὰ δεσποζῶσι τῆς πατρίδος παραχρῆστον κομμάτων, ἔρριψε δ' αὐτὸν ὀλίγον μετὰ ταῦτα ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐμφυλίων πολέμων τοῦ βασιλέως μετὰ τῆς Βουλῆς.

Ἰπῆρξε, κατὰ δυστυχίαν αὐτοῦ, εἰς τῶν λίαν ἀποδῶν ἐχθρῶν τοῦ δυστυχῆς Καρόλου Α', εἶχε δ' ἀποκτήσει προηγουμένως τὴν εὐνοίαν τοῦ Ὀλιβιέρου Κρομβέλου, δι' ἣν ὁ ζήλωτης τῆς Δημοκρατίας κατέστη δούλος τυράννου. Ἰπῆρξε γραμματεὺς τοῦ Ὀλιβιέρου Κρομβέλου, τοῦ Ριχάρδου Κρομβέλου, καὶ τῆς Βουλῆς, διακρίσεως μέχρι τῶν χρόνων τῆς ἀποκαταστάσεως. Οἱ Ἀγγελοι λοιπὸν μεταχειρίσθησαν τὴν γραφίδα αὐτοῦ, ὅπως δικαιολογήσῃσι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως αὐτῶν Ἡ κηλὶς αὕτη ἐμεινεν ἀνεξίτηλος ἐπὶ τῆς μνήμης τοῦ Μίλτωνος καὶ δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἦσαν δίκαιαι καὶ πρέπουσαι αὐτῷ αἱ δυστυχίαι καὶ αἱ δυσμένειαι, εἰς ἃς ὑπέπεσαν ἐπὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Καρόλου Β'.

Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν προητοιμάζετο ἡ νέα αὕτη ἀνατροπὴ, ὁ Μίλτων ἀπώλεσε τὴν σύζυγον αὐτοῦ, ἣν φιλοστόργως ἠγάπα, καὶ διὰ τῆς οἰκιακῆς ταύτης συμφορᾶς κατέστη ἔτι οἰκτρότερος. Ἀλλ' ἡ πολιτικὴ τῆς Αὐλῆς ἐφάνη ἐπὶ τέλους ἐπιεικής, καὶ ὁ Μίλτων, κεκρυμμένος πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ὀσημέραι περιμενομένων σκληρῶν συνεπειῶν, ἔμαθεν ἀφῆνης ὅτι συμπεριελήφθη ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Καρόλου Β' χορηγηθείσῃ ἀμνηστειᾷ εἰς τοὺς ἐχθρούς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ (1) ἐκηρύχθη ὅμως ἀνάξιος τοῦ νὰ κατέχῃ οἰανδήποτε δημόσιον θέσιν. Ὅθεν ἤρριψε τότε τὴν σύνταξιν τοῦ ποιήματος αὐτοῦ εἰς ἡλικίαν, ἣν εἶχεν ὁ Βιργίλιος ἔτε ἐτελείωσε τὸ ἴδιόν του, ἔπερ ἐστὶ πενήτηκοντα καὶ δύο ἐτῶν. Μόλις δ' ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ συγγραμματος, καὶ ἐστερέθη τῆς ὀράσεως. Καίτοι δὲ διετέλει πτωχός, ἐγκαταλειμμένος καὶ τυφλός, δὲν ἀπεθαρρύνθη ὅμως, ἀλλ' εἰς διάστημα ἐννάε ἐτῶν ἐργαζόμενος συνέγραψε τὸν Ἀπολεσθέντα Παράδεισον. Ἐχαίρει δὲ τότε μικρὰν τινα ὑπόληψιν οἱ δὲ πνευματώδεις τῆς Αὐλῆς Καρόλου

(1) Ὅτε Ἰάκωβος ὁ Β' ἐπεσκέφθη τὸν Μίλωνα, εὗρεν αὐτὸν τυφλόν, γέροντα καὶ πτωχόν. «Δὲν στοχάζεσαι, εἶπε πρὸς αὐτόν, ὅτι τὰ δεινὰ σου ταῦτα εἶνε ἢ ἄξια τιμωρίας, διότι ἐλαθεὶς μέρος ἐναντίον τοῦ πατρὸς μου;» (Καρόλου Α'). «Πιθανόν, εἶπεν ὁ Μίλτων ἄλλ' ἀν κρίνωμεν τὴν πρῶτην ἡμῶν διαγωγὴν ἐκ τῶν ὑστερον δυστυχιῶν, ἡ διαγωγὴ τοῦ πατρὸς σου πρέπει νὰ ὑπῆρξεν ἔτι μάλλον ἐγκληματικὴ ἢ ἡ ἰδικὴ μου, διότι εἰς ἐκεῖνον ἐδόθη ὁ θάνατος.» Ὁ Ἰάκωβος ἐπιστρέψας εἰς τὰ ἀνάκτορα διεγρήθη ταῦτα εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ καταδικῆ τὸν Μίλωνα. — Δὲν εἶνε γέρον; εἶπεν ὁ Καρόλος — Ναί, εἶπεν ὁ Ἰάκωβος. — Δὲν εἶνε πτωχός; — Ναί. — Δὲν εἶνε τυφλός; — Ναί. — Λοιπὸν τί περισσότερον ἐπιθυμεῖς δι' αὐτόν;

(Ἐκ τοῦ Λύχνου, ἐφημερ. οἰκ. Ἀριθ. 3ος ἔτ. Α').

τοῦ Β'. μὴ γινώσκοντες αὐτόν, ἔλωσ μικρὰν τιμὴν τῷ ἀπένεμον. Ἀλλὰ τούτο δὲν εἶνε παράδοξον, ἀν ἀρχαίως τις γραμματεὺς τοῦ Κρομβέλου, γρηγόρας ἐντὸς τοῦ καταφυγίου αὐτοῦ, τυρλὸς καὶ ἀνευ κτημάτων, ὑπῆρξεν ἀγνώριστος ἢ περιπερρονημένος ὑπ' Αὐλῆς, ἥτις ἐγένετο αἰτία ὡστε ἔλη ἡ ἐλευθερίότης τῆς Αὐλῆς τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'. νὰ μεταβληθῆ εἰς τυραννικὴν καὶ δύσπιστον ἐξουσίαν, καὶ ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἤκουε παρὰ ἐκτεθηλυμένας τινὰς ποιήσεις: τὴν νωθρότητα τοῦ Βαλλέρ (1), τὰς σατύρας τοῦ κόμητος Ροκεστέρ (2) καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Κόβλεϋ (3)

Ἀποδείξει δ' ἀναμφισβήτητος ἔτι μικρὰν ὑπόληψιν ἔχειν, εἶνε ὅτι ἐδυπολεῖτο πολὺ εἰς τὸ νὰ εὐρη βιβλιοπώλην θέλοντα νὰ ἐκδώσῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ, τὸν Ἀπολεισθέντα Παράδεισον. Τέλος ὁ Τομπὼν συγκαταθεὶς τῷ ἔδωκε τριάκοντα πιστόλια (4) διὰ τὸ σύγγραμμα τούτου, ὁπερ ὑπερον ἐπὶ τῶν κληρονόμων τοῦ βιβλιοπώλου τούτου ἐτιμήθη πλέον τῶν 100,000 ταλλήρ. Ὁ ρηθεὶς βιβλιοπώλης τοσοῦτον μάλιστα ἐφοβήθη μὴ τυχόν ζημιωθῆ, ὡστε ἐσυμψάνει μετὰ τοῦ Μίλτωνος τὸ ἡμισυ τῶν τριάκοντα τούτων πιστολίων νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν ποιητήν, ἀν γένῃ καὶ δευτέρω ἐκδόσει τοῦ βιβλίου τὴν συμφωνίαν ταύτην βλέπων ὁ Μίλτων ἐμεινεν ἀπαρηγόρητος.

Μετὰ δύο δ' ἔτη ἐδημοσιεύθη καὶ ἕτερον αὐτοῦ ἔργον, ἐπιγραφόμενον ὁ Ἀνακηθεὶς Παράδεισος, ἀλλὰ τὸ ἔργον τούτο ἀπέδειξεν ἔτι ἔλη αὐ-

τοῦ ἡ μεγαλοφυΐα ἐξηντήθη εἰς τὸν Ἀπολεισθέντα Παράδεισον καὶ ἔμωσ αὐτὸς ἐπρωτίμα τὸ δεύτερον, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ καλλίτεροι συγγραφεῖς ἀπκτώνται πολλάκις, κρινόντες τὰ ἴδια αὐτῶν συγγράμματα. Ὁ Μίλτων ἀπέθανεν ὀλίγον ὑστερον μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ τελευταίου του ἔργου, προσβληθεὶς σφοδρῶς ὑπὸ ἀρθριτιδος εἰς Bunhill, πλησίον τοῦ Λονδίνου ἐν ἡλικίᾳ 66 ἐτῶν. Εἶχε ἤδη μείνει πτωχὸς καὶ ἀδοξος καὶ ἀπεβίωσεν ἐν μεγάλῃ ἀσημότητι, ὄμμα γενόμενος ἐν ταύτῳ τῶν δυσ-

μενειῶν τῆς τύχης καὶ τῆς δριμύτητος τῶν παθῶν αὐτοῦ.

Τὸ ποίημά του ἐκρίθη πολυειδῶς. Ἐπιβέθη σχεδὸν ἀνευ ἐπιφυλάξεως ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων κριτικῶν καὶ ἰδίως ὑπὸ τοῦ Addison ἄλλοι δὲ, ὡς καὶ ὁ Dryden, ὑπερεξείροντες τὰς ὠραιότητάς του, δὲν ἐκλείσαν ὁμῶς τοὺς ἐφαλαμούς καὶ ἐπὶ τῶν ἐλαττωμάτων του, τὰ ὅποια εἶνε βεβαίως μεγάλα, διότι πλῆθος παραδόξων συλλήψεων, ἐνόησε καὶ παραλόγων, ἐπαναστατοῦσι τὴν φαντασίαν. Ἡ κατασκευὴ τοῦ Πανδαμονίου, οἱ διάβολοι μεταμφορούμενοι εἰς πυγμαίους, ἀρδέστατον ἐπιπέδιον τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου, οἱ ἄγγελοι πολεμοῦντες διὰ πυροβολικοῦ κτλ. εἶνε βεβαίως ἀνυπόφοροι ἀνοητοί· ἀλλ' εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ θελήσῃ τις ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς τελείας ὠραιότητος πλήθους λεπτομερειῶν.

Τὶ συγκριτικώτερον ἢ δύο πλάσματα ἀθῶα καὶ δυστυχεῖ, τὰ

δέκα καὶ ὀκτώ ἐτῶν. Ἀτρόμητος δ' ἀνεδείχθη ἐπὶ τῆς θαλάσσης κεντα τὸν Ὀλλανδικὸν πόλεμον· ἀλλ' ὑπέστη πολὺν ἀτυχίαν ἐνεκα τοῦ σατυρικοῦ αὐτοῦ πνεύματος, οὐδένα διακρίνοντο· τὰ δὲ παρεκλελυμένα αὐτοῦ ἦθη ἐπέφερον τὸν πρόωρον θάνατόν του.

(3) Cowley Abraham ἄγγλος ποιητὴς γεν. τὸ 1618 καὶ ἀποθ. τὸ 1667, υἱὸς ἀρωματοπώλου. Δεκαπενταετῆς ὢν, ἐξέδωκε τὰ Ποιητικά Ἄθνη αὐτοῦ. Συνώδευσε τὴν Βασίλισσαν ἐξορισθεῖσαν εἰς τὴν Γαλλίαν, ὡς γραμματεὺς αὐτῆς. Αὐτὸς εἶνε ὅστις ἀνεγίνωσκε τὰς διὰ σημείων γραφμένας ἐπιστολάς τοῦ Καρόλου Α'. Μετὰ δὲ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων, κακῶς ἀνταμει-

Μίλτων.

ὅποια ἰσχυρόν τι ἐν καὶ ζηλοτύπων καθιστᾷ διὰ τῆς δολιότητος αὐτοῦ ἔνοχα καὶ ἀτυχεῖ! Τὶ μεγαλοπρεπέστερον ἢ ὁ χαρακτήρ, ἐν τολμᾷ νὰ δώσῃ εἰς τὸν Θεόν! ὅποιοι φρικτὸν βάλος! ὅποια τρομερὰ ὑπερηφάνεια ἢ τοῦ διαβόλου! ὅποια υπερτάτη ἀντίθεσις τῶν βασιάνων τῆς ἀκρας θλίψεως τοῦ Ἄδου πρὸς τὴν εἰρηνικὴν εὐδαιμονίαν τοῦ Παραδείσου καὶ τὸν ἀθῶον ἔρωτα τῶν κατοικούντων αὐτόν! καὶ ἐνῷ παντοῦ ὁ ἔρωσ εἶνε ἀδυναμία, μόνον εἰς τὸν Μίλτωνα εἶνε ἀρετὴ. Ὁ ποιητὴς κατάρθρωσε νὰ ἀρῇ διὰ σεμνῆς χειρὸς τὸν ἀλλοχρῶ καλύπτοντα τὰς ἡδονὰς τοῦ πᾶθους τούτου. Μεταφέρει τὸν ἀναγινώσκοντα εἰς τὸν πανευφρόσυνον Παράδεισον, καὶ φαίνεται μεταδίδων εἰς αὐτόν ἐκ τῶν ἡδονῶν ἐξ ὧν πληροῦται ὁ Ἄδῳ. καὶ ἡ Εὐα. Δὲν ὑψοῦται ἀνωθεν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλ' ἀνωθεν τῆς διεσφαρμένης· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχμεν οὐδὲν παράδειγμα τοιοῦτου ἔρωτος, δὲν ὑπάρχει καὶ παράδειγμα τοιαύτης ποιήσεως.

Ο ΒΕΣΟΥΒΙΟΣ.

Ἀπὸ τῆς ἑσπεῖ ἀξιωματικῆς καταστροφῆς, ἔτε τὸ Ἡράκλειον καὶ ἡ Πομπηία ἀπώλοντο, ὀλίγοι ἐκρήξαι τοῦ Βεσουβίου παρήγαγον τοσαύτην συγκίνησιν ὅσην ἡ ἐνεστῶσα. Ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἡδύνατο ἔκτοτε νὰ θεωρηθῆ (πλὴν δύο μικρῶν διαλειμμάτων) ὡς συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπος. Ἡ παρῶσα αὐτοῦ ἐκρήξις ἤρξατο κατὰ Ἰανουάριον (ε. ε.), ἡ ἡμέρα κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐκόπασε κατὰ μάρτιον εἰσῆλθεν εἰς νέον στάδιον, τῆ δὲ νυκτὶ τῆς 25 πρὸς τὴν 26 τοῦ αὐτοῦ ἐρίκετο τοῦ ὑψίστου αὐτῆς σημείου, πρὸς τὴν ῥῆγμά τι μεγαλειότερον καὶ νέον μικρὸν κρατῆρα. Ἐὰν ἀναλογισθῶμεν ὅποσοι τοιαῦται ἀλλοιώσεις ἐπὶ ἑκατονταετηρίδος συνέβησαν, θελομέν ἐνοησῆσαι, ὅτι τοῦ Βεσουβίου μόνον ἡ θέσις, ἐν ἣ ἵσταται, δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς διαρκῆς, τὸ δὲ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ σχῆμα πντοίας ἔλαβε μεταβολὰς. Εἶνε δύσκολον νὰ σχηματίσωμεν ὀρθὴν τινὰ ἰδέαν περὶ τοῦ σχήματος, ὅπερ εἶχε τὸ ἔρος πρὸ τῆς ἐκρήξεως καὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ Ἡρακλείου καὶ τῆς Πομπηίας. Τὰ ἐπόμενα χωρὶα τῶν κλασικῶν συγγραφέων πρέχουσιν ὅπως δῆποτε μὴ πρὶν τινὰ τούτου. Ὁ Στράβων (ἀποθάνων τῷ 125 μ. Χ.) ὁ ἀρχαιότερος, ὡς γνωστόν, συγγραφεὺς ὁ τοῦ Βεσουβίου μνημονεύσας, ἀφηγεῖται, ὅτι αἱ κλιτύες τοῦ ἔρους ἦσαν καλῶς κεκαλλιεργημέναι μέχρι τῆς κορυφῆς αὐτοῦ. Ὑπέρεκειται δὲ τῶν τόπων τούτων ἔρος τὸ Οὐεσόνιον ἀγροῖς περιεχομένον παγκλίσις πλὴν τῆς κορυφῆς· αὕτη δ' ἐπίπεδος μὲν πολὺ μέρος ἐστίν, ἀκαρπος δ' ὅλη, ἐκ δὲ τῆς ὕψους τεσσάρων καὶ κοιλιάδας φαίνει στρηγυδαίς πετρῶν αἰθιαλῶδων κατὰ τὴν γῆραν, ὡς ἀν ἐκθερωμέ-

φθεις, ἐγήρασαν ἐγκαταλειμμένοι· ὀλίγοισι ποιηταὶ ὑπῆρξαν φραστοῦν δημοτικῶν καὶ τοσοῦτον ταχέως λησμονηθέντες, ὅσον αὐτὸς. Ὁ Μίλτων δὲν εἶχεν εἰσαίτι δημοσιεύσει τοὺς πρώτους στίχους του. Στμ. Μ.

(4) Εἶδος ταλλήρου χρυσοῦ.

νων ὑπὸ πυρός, οἷς τεκμαίρονται ἂν τις τὸ χωρίον τούτο καίεσθαι· πρότερον καὶ ἔχειν κρατῆρας πυρός, σθεσθῆναι δὲ ἐπιλιπούσης τῆς ὕλης.» (Στράβ. Ε'. 247).

Πλίνιος ὁ πρεσβύτερος δὲν εἶχε τὴν δευδέρκειαν τοῦ Ἑλλήνος γεωγράφου· διότι οὐδέλωσ ἐνόησε τὸν ἡρμίστειον χαρακτήρα τοῦ ἔρους. Ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ (Historia Naturalis) οὐδ' ἡ ἐλαχίστη φαίνεται ἐνδειξις, ὅτι τὸ ἔρος τούτο διακρίνεται τῶν λοιπῶν ὅτε μάλιστα τῆ 23 αὐγούστου, τῆ 1 ὥρα μ. μ. τοῦ 79 μ. Χ. ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἶπε, τρομερὸν νέφος, μέγιστον καὶ παραδοξότατον φαίνεται, ἀνέβη λόφον τινὰ τῷ κύκῳ αὐτοῦ παρκαίμενον ἐν Μισένῳ, τοσοῦτο δὲ δὲν προέβλεπε τὰ συμβητέμενα, ὡστε κατ' ἀρχὰς ἐνομοίση, ὅτι τὸ νέφος οὐδέλωσ ἀνέβηθεν ἐκ τοῦ Βεσουβίου. Βεβαίως τὸ ἔρος δὲν ἔχει τὸ σημερινὸν αὐτοῦ ὕψος, ἔπερ διακρίνεται καλλίστα ἐκ τοῦ Μισένου· διότι πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ 79 ὑπῆρχε μόνον ὁ ἀρχαῖος, ἡ δὲ ἀτελής κρατῆρ, ἡ «Somma» ὁ δὲ κυρίως κῶνος τοῦ Βεσουβίου ἐσχηματίσθη ἐντὸς τῆς Somma ἐκ τῆς ἐκρήξεως ταύτης. Ὁ κρατῆρ οὗτος χωρίζεται ἀπὸ τῆς Somma διὰ τοῦ «Atrio.»

Δίον ὁ Κάσιος ἔγραψεν ἡδὴ ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν ἐκρήξεως τίνος, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ γενόμενης τῷ 203 μ. Χ. «Τὸ γὰρ ἔρος Βεσουβίου ἐστὶ μὲν πρὸς τὴν θαλάσσην κατὰ Νέαν πόλιν, ἔχει δὲ πρὸς πηγὰς ἀρθόνους. Καὶ ἦν μὲν ποτε πᾶν ὁμοίως ὑψηλόν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ μέσου τὸ πῦρ ἀνέτελλε· ταύτη γὰρ πεπύρωται μόνον, τὰ δὲ ἐξῶθεν αὐτοῦ πάντα ἄπυρα καὶ νῦν ἐτι διαμένει. Ἐκ δὲ τούτου ἐκαίνων μὲν ἀκαύστων αἰεὶ ὄντων, τῶν δ' ἐν τῷ μέσῳ κρυφουμένων καὶ τερρουμένων, αἱ περίξ κορυφαὶ τὸ ἀρχαῖον ὕψος ὡς δεῦρο ἔχουσι, τὸ δὲ ἔμπυρον πᾶν δαπανηθὲν ἐν τῷ χρόνῳ κίλιον ἐκ τοῦ συνίειν γέγονεν, ὡστε κνηγετικῶν τινι θεάτρῳ τὸ ἔρος σύμπαν, ὡς μικρὰ μεγάλοις οἰκάσαι, εἰκέναι.» (Epitom. LXVI, 21).

Πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ 1631, μετὰ 130 ἐτῶν ἀνάπυλαν, ὁ ἀρχαῖος κρατῆρ τῆς Somma ἐκαλύπτετο ὑπὸ δασῶν καὶ μικρῶν τινων λιμνῶν. Ὁ κυρίως κῶνος τοῦ Βεσουβίου ὕψους μόνον 350 πόδας ὑπεράνω τῆς Pedamentina περιλαμμένων ἐπίσης βαθεῖαν λίμνην ἐν τῷ κρατῆρι αὐτοῦ· διὰ τῆς ἐκρήξεως ταύτης ἡ λίμνη ἐξέχυθη διὰ μεγαλῶν ρευμάτων εἰς τὴν παρακειμένην χώραν· οὕτω δὲ ἐκίσθη σφοδρὰ ἐκρήξις μετέβαλε καὶ τὸ σχῆμα τοῦ ἔρους· ἀριθμοῦσι δὲ ἀπὸ τοῦ Τίτου μέχρι τῆς σήμερον 41 περίπου τοιαύτας. Ἡ μεταβολὴ αὕτη τοῦ ἔρους γίνεται κυρίως διὰ τῆς ἐπισωρεύσεως λάθας καὶ τῶν καταπτώσεων, ἐτι δὲ διὰ τοῦ σχηματισμοῦ μικροτέρων κῶνων, τῶν δὴ καλουμένων παρασίτων δι' ἐκρήξεων ἐκ τῶν πλαγιῶν τοῦ ἔρους καὶ διὰ τῶν χασμάτων. Ἐὰν δὲ παρατηρήσωμεν τὰς ἐκ διαφόρων ἐποχῶν λεπτομερεῖς ἐκθέσεις περὶ τοῦ Βεσουβίου, ἀμέσως καταφαίνονται αἱ διαφοραὶ αὗται. Οἱ παρῖστοι δὲν εὐρίσκονται περὶ τὸν κυρίως κρατῆρα, ἀλλὰ εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ πλησίον τοῦ Atrio. Διὰ τῆς εἰς τὴν θάλασσαν γεομένης λάθας μεταβαλλεται βαθμηδὸν καὶ ἡ ἐκ τοῦ πλαγίου ἀποψὶς τῶν παραλίων, ἀλλὰ τούτο γίνεται σπανίως συνήθως ἢ πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ γεομένη λάθα δὲν ἀρικνεῖται μέχρι τῆς θαλάσσης, εἰ καὶ μικρότατα ἐνθαῦθα κωλύματα ἐπιπροσθεῖσι, σχηματίζει δὲ μόνον διὰ τῆς ἐπικαθήσεως τὰς πολυκρίθ-

μους ένταῦθα θέσεις, ὧν περιφημοτάτη εἶνε «ὁ Πύργος τοῦ Ἑλ-
ληνος» (Torre del Greco). Ἐπὶ τῆς πρὸς δυσμὰς κλιτύος τοῦ Βε-
σουβίου κατὰ τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ ὕψους αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Monte
de Canteroni ἰδρῶθη τὸ 1814 ἀστεροσκοπεῖον, ἐν ᾧ ἀπὸ τοῦ 1855
ὁ καθηγητῆς Παλιμέρης κρατηρεῖ μετὰ ζήλου πάντα τὰ φαινό-
μενα τῶν ἐκρήξεων ὡς καὶ τοὺς ένταῦθα γινόμενους σεισμούς, ἐφ'
ᾧ κατεσκεύασε λίαν εὐκρίστητον σεισμόμετρον δεικνύον τὸν χρό-
νον, τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν δόξυτητα ἐκάστης, καὶ αὐτῆς τῆς ἐλα-
χίστης, δονήσεως τῆς γῆς. Διεδόθη πολλαχῶς ἡ ἰδέα, ὅτι οἱ σει-
μοὶ καὶ ἕτερα προαναγγέλλουσι τὰς τρομερὰς ἐκρήξεις τοῦ Βε-
σουβίου τοῦτο ὅμως εἶνε μέγα λάθος.

Ἐνίοτε συμβαίνει τοῦτο, ὡς κινῶν ὁμοῦ δὲν δύνανται νὰ θεω-
ρηθῇ. Ἡ ἀποξήρανσις τῶν πηγῶν ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Ἑλληνος
καὶ Ρεσίνη κατὰ μᾶλλον τοῦ 1813 καὶ ἡ στιγματῖα ἐπιστοχώρη-
σις τῆς θαλάσσης κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα δυσκόλως σχετίζονται
μετὰ τῆς σφοδρᾶς ἐκρήξεως τοῦ Βεσουβίου κατὰ τὴν 25 δεκεμ-
βρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Δύνανται βεβαίως νὰ ὦσιν ἀποτελέσματα
τῆς ἡφαιστείου φύσεως τῆς πέριξ χώρας. Καὶ σειμοὶ δὲ ἐν τοῖς
πέριξ δὲν εἶνε οἱ προάγγελοι ἡφαιστειῶν ἐκρήξεων, ὡς δεικνυσιν
ἀριθμητικῶς ἡ τελευταία καταστροφή. Οὐδένα σεισμὸν ἄξιον λόγου
ἠσθάνθησαν καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Νεάπολει πρὸ τῆς ἐκρήξεως. Ἄμα
ὅμως θεωρήσωμεν τὴν ὑπόγειον ἐνέργειαν καθ' ὅλην τὴν ἐπίτα-
σιν καὶ ἐλάττωσιν αὐτῆς ἐφ' ὅλης τῆς γῆς, τότε ὄντως συνδυά-
ζονται αἱ σφοδρᾶς δονήσεις τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς καὶ τὰ ἡφαιστεια
γεγονότα. Ὁ μετὰ προσοχῆς παρατηρῶν φυσιοδίης κατεῖδε βε-
βαίως ὅτι κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα πλείστοι καὶ σφοδρότα-
τοι σειμοὶ ἐγένοντο. Ἡ ἐν ταῖς Φιλιππίναις νήσοις καταστροφή
(τῇ 8 δεκεμβρίου), ἡ ἠκολούθησεν ἡ ἐκρηξίς τοῦ Ἀλβάνου ἡ τοῦ
Πάνα ἐν ταῖς Σανδβίχαις νήσοις (τῇ 5 ἰανουαρίου), συνδυαζομένη
μετὰ τῆς ἐκρήξεως τοῦ Κλάουνα, ἡ καταστροφή τῆς Σχεμαχᾶ (τῇ
28 ἰανουαρίου), οἱ καταστρεπτικοὶ σειμοὶ τῆς Ἀντιοχείας (τῇ 3
ἀπριλίου), πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ ἐπισημῆτατοι, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ μόν-
νοι. Τῷ κρίνοντι ταῦτα ἐκ τῶν προτέρων καὶ μὴ εἰσχωροῦντι εἰς
τε τὸ ὅλον τῶν φαινομένων καὶ εἰς τὰς φάσεις αὐτῶν καθ' ἐκά-
στην φαίνονται ταῦτα ὅπως ἐπίσης τυχαία φαινόμενα. Ἐπὶ ἀνε-
ώτερον θεωροῦσιν ὡς τιμωρίαν τοῦ προσβαλλομένου Θεοῦ. Ὁ νη-
φᾶλιος ὅμως ἐρευνήτης ἐν τοῖς γεγονόσι τούτοις δὲν θεωρεῖ οὔτε
τύχη, οὔτε αὐθαίρεσίαν, ἀλλὰ τὴν ἄλυσιν φυσικῶν αἰτίων καὶ ἀ-
ποτελεσμάτων, ὧν ἀνερευνᾷ καὶ ἀνιχνεύει τοὺς αἰωνίους νόμους.
(Ἐκ τοῦ «Νέου ἔλευθεροῦ τύπου»).

Η ΕΚΡΗΞΙΣ ΤΟΥ ΒΕΣΟΥΒΙΟΥ.

Ἐκ τῶν τελευταίων ἐφημερίδων ἐρανίζομεθα νέας καὶ πληρε-
στερας λεπτομερείας περὶ τῶν ἐπεισοδίων τῶν τελευταίων τῆς
ἐκρήξεως ἡμερῶν.

Ἡ ἰταλικὴ ἐφημερίς Piccollo Giornale τῆς 29 ἀπριλίου περιέ-
χει τὰ ἐξῆς:

«Χθὲς τὸ ἑσπέρας περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ὁ ἐξ ἀνατολῶν

πνέων ἄνεμος ἔφερε τὴν κόκκινον πρὸς τὴν Νεάπολιν, ἡ δὲ τεφρώ-
δης αὐτῆ βροχὴ ἤρξατο ἐκ νέου, ἐπιτείνεται καὶ ἐξασκοῦται.
Τὰ ἀλεξιβροχὰ οὐδέλωσ ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσωσι κατὰ τῆς ἀ-
ναψευστικᾶς ὄργανα. Ἐξηκολούθησε δὲ ἡ βροχὴ αὐτῆ ἀδιακό-
πως σχεδὸν δι' ὅλης τῆς νυκτός. Τὴν πρωῖαν ταύτην οἱ ἐξῶσται
καὶ αἱ ὁδοὶ ἦσαν κεκαλυμμένα ὑπὸ τεφρώδους στρώματος δύο
ἐκατοστομέτρων πάχους. Ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Κασσρίας καὶ εἰς
τὰς ἐγγυτέρας τῷ ἡφαιστειῷ θέσεις τὸ ἐκ ψάμμου στρώμα ἔφθα-
σεν εἰς 4 ἐκατοστομέτρων ὕψος· ἐν ἀγίῳ Σεβαστιανῷ ἔφθασε μέ-
χρις 20 ἐκατοστομέτρων. Παρὰ τὸ Σαλέρνιον ἐσφενδονίσθησαν ἡ-
φαιστειώδεις λιθίσκοι· ζυγίζοντες τρεῖς ἕως τέσσαρας οὐγγίας. Εἰς
Ἄστυνιον, κείμενον ὑποκάτω τοῦ κρατῆρος, ἔπασαν χονδρό-
τερα τεμάχια λίθων.

Ἡ ἐκ κονιστάλου βροχὴ εἶνε λίαν ἐνοχλητικὴ, ἀλλ' οὐδένα
προξενεῖ φέρον ἐν τῇ πόλει ἡμῶν οἱ δειλοί, ὑπὲρ τοὺς 5 ἕως
6,000, ἔφυγον ἐκ Νεαπόλεως χθὲς· μέγα δὲ πλῆθος ἐπολιόρκει
χθὲς τὴν εἰς Ρώμην ἀναχωροῦσαν σιδηροδρομικὴν ἀμαξοστοιχίαν.
Τὴν πρωῖαν ταύτην ὁ οὐρανὸς ἦτο συνεφώδης, ἔπασε δὲ βροχὴ
ἀνάμικτος μετὰ τέφρας. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶνε, νομίζομεν,
νέον ἐν τοῖς χρονικοῖς τῶν βεσουβιανῶν ἐκρήξεων. Περὶ μεσημ-
βρίαν δὲν ἐπιπτε πλεόν τέφρα λεπτοτάτη ἀλλὰ ψάμμος ὁμοία ὡς
ἐκ τῆς χροῖας, τοῦ σχήματος καὶ τοῦ μεγέθους τῶν κόκκων πρὸς
πυρίτιδα ἀγγλικήν. Ἀπὸ τῶν 11 μέχρι τῶν 2 ὡρῶν μετὰ με-
σημβρίαν τὸ ἡφαιστειον ἐξηκολούθησε νὰ βροντᾷ ἐξ οὗ τρέμουσιν
αἱ ὕδατοι τῶν παραθύρων ἡμῶν. Περὶ τὴν 4 ὡραν πυκνὰ μέλανα
νέφρα συνεπειροῦντο ἐπὶ τοῦ ὄριζοντος τῆς Νεαπόλεως, οἱ δὲ
βρόντοι τοῦ ἡφαιστείου κατηρεῖπωσαν πάσας τὰς οἰκίας. Ναῦται
τινες ἀρικόμενοι ἀρτίως εἰς Νεάπολιν βεβαιοῦσιν ὅτι παρὰ τὸ
Στρόμπολι ἀκούεται ἐν τῇ θαλάσῃ ἀσυνήθης τις καὶ παράδοξος
βρασιμὸς.

Ἡ καθηγητῆς Ποῦντζο ὑπέβαλεν εἰς τὸν δήμαρχον τὴν ἐκ-
θεσιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀναλύσεως τῆς μεταλλικῆς βροχῆς, ἧτις ἔ-
πασε τὴν πρωῖαν ταύτην ἐν Νεαπόλει. Ὁ κ. Ποῦντζο λέγει ὅτι
ἡ πρωῖν ἡ ψάμμος, διαφέρουσα κατὰ τι τῆς χημικῆς, περιέχει πο-
σότῃτα θεικῶν ὀξέος· βρεχόμενη δὲ δύναται νὰ ἀναπτύξῃ βλα-
βερὰς ἀναθυμιάσεις καὶ νὰ μολύνῃ τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα. Ἐνεκα
τούτου ἀπερρίθη νὰ διακοπῇ τὸ δρόσιμα τῶν ὁδῶν.»

Ὁδοιπρὸς τις περιελθὼν τὰ ὑπὸ τῆς ἐκρήξεως προσβληθέντα
περὶ τὸν Βεσουβιον μέρη ἐπιστέλλει εἰς τὴν «Πατρίδα» ὑπὸ ἡ-
μερομηνίαν 30 ἀπριλίου τὴν ἐπομένην ἀφήγησιν.

«Ἀρτίως ἐπεχίρῃσα ἐκδρομὴν εἰς τὰ πέριξ χωρία, εἶδον θλι-
βερώτατα πράγματα καὶ νομίζω ὅτι ἡ ἐντύπωσις τοῦ ὀδυνηροῦ
τούτου θεάματος οὐδέποτε θέλει ἐξαλειφθῆ ἐκ τῆς μνήμης μου.
Ὁ λαὸς κατέχεται ὑπὸ βαθυτάτου φόβου, πενταχῶς δ' ἐπικρατεῖ
σιγὴ θανάτου. Ὁ Βεσουβιος ἐξασκοῦται ἐσφενδονίζων βροχὴν
τεφρῶν καὶ ἡφαιστειωδῶν λιθαρίων. Ἡ γῆ δονεῖται καὶ αἱ δο-
νήσεις αὐτῆς δὲν δύνανται πλεόν ν' ἀριθμηθῶσι. Πνέει σφοδρὸς
νοτιοδυτικὸς ἄνεμος ὅστις διασκορπίζει τὰς τέφρας εἰς πολλῶν
λευγῶν ἀπόστασιν· οἱ στροβιλισμοὶ τοῦ ἀνέμου σχηματίζουσιν ἀ-
ληθεῖς σίφωνας πυκνῆς τέφρας, οἵτινες ὑποστηρίζονται ἐνίοτε ἡ-

μίσειαν ὡραν, ἡ δὲ πῦρσις αὐτῶν καλύπτει τὸ μέρος τῆς πεδιά-
δος ἐν ἣ πίπτουσιν. Ἐν τούτοις οἱ κάτοικοι ἐπιστρέφουσιν. Εἰς
τοὺς πρώτους κλονισμούς τοῦ ἐδάφους ὑπεχώρησαν εἰς τὸ αἰ-
σθημα τῆς αὐτοσυντηρησίας· ἔφυγον οὐδὲν συναποφέροντες· ἀλλὰ
σήμερον ἐπανερχονται ἵνα λάθωσιν ὅ,τι πολῦτιμον ἔχουσι καὶ ζη-
τήσωσι μέσα πορισμοῦ.

Ἡ ἀριθμὸς τῶν νεκρῶν παρεστάθη κατ' ἀρχὰς λίαν ὑπερ-
βολικός· περὶ μὲν τοῦ θανάτου δέκα ὀκτὼ ἀνθρώπων ἔχω ἀκρι-
βεῖς πληροφορίας· μένουσι δ' ἔτι εἴκοσι περίπου τραυματῖαι ἐν
τοῖς νοσοκομείοις τῆς Νεαπόλεως, καὶ θὰ ἦνε θαῦμα ἂν διαφύγοι
τὸν θάνατον· ὑποφέρουσι φρικτοὺς πόνους, ἐδέησε δὲ νὰ χλωρο-
φορμίσωσιν αὐτοὺς, ὅπως ἐνεργήσωσι τὴν πρώτην αὐτῶν περιθαλ-
ψίν. Μοὶ λέγουσιν ὅτι οἱ θανόντες ἀριθμοῦνται εἰς δεκατέσσαρας·
ἀλλ' εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶνε ἐσφαλμένος, καθ' ὅσον
καὶ πολλοὶ τῶν μὴ ἀνευρεθέντων κατ' ἀρχὰς συγκατελέχθη-
σαν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν νεκρῶν, ἀλλὰ παρελθόντος τοῦ κινδύ-
νου, οἱ πλείστοι αὐτῶν ἐπανήλθον ζῶντες. Τελευταῖον ἐπεσκέ-
φθη τὸ Καντέλλο· ἔδλεπον ἐκ διαλειμμάτων τὸ κυανῶν τοῦ
οὐρανοῦ, ὅτε διεσχίζετο τὸ τεφρώδες νέφος. Στήλη ζοφώδους κα-
πνοῦ ἀνῆρχετο πρὸς τὴν Νεάπολιν ὑποστηριζομένη ὑπὸ ἀνεμο-
στρόβιλου. Ὑπεράνω τῆς πόλεως ἐσηματίσθη μελανόχρους θό-
λος κονιορτοῦ, τὸ δὲ νέφος τοῦτο, ὅπερ διέκοπτε τὰς ἡλιακὰς
ἀκτῖνας, ἐξετείνεται περὶ τὴν Νεάπολιν εἰς ἀπόστασιν πολλῶν
χιλιομέτρων. Ἐκ διαλειμμάτων ἐξετινάσσετο ἐκ τοῦ ὄρους στή-
λη πυρός, ὁ δὲ κεντρικὸς κρατῆρ ἐξηρεῦγετο μᾶζας καιουσῶν
σκωριῶν, αἵτινες ὑψόντο μέχρι 1000 ἕως 1200 μέτρων τὰς
ἐκρήξεις ταύτας συνώδευον δονήσεις τοῦ ἐδάφους, ὁμοίαι πρὸς
τὰς ἐκ σεισμοῦ, καὶ κατόπιν διεδέχοντο τὰς ἐκ λίθων καὶ τέ-
φρας βροχὰς ἀλλαι βροχαὶ ψάμμου. Ὁ καθηγητῆς Παλιμέρης
οὐδέλωσ ἐγκατέλιπε τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῷ Ἀστεροσκοπεῖῳ, σή-
μερον δὲ τὴν πρωῖαν ἀναγγέλλει ὅτι τὸ ἡφαιστειον ἤρξατο κα-
τευναζόμενον· δὲν ἀκούεται πλέον ἡ ὑποχθόνιος βροντὴ ἡ συνω-
δεύουσα τὰς δυνατὰς ἐκρήξεις.

Ἡ Βεσουβιος ἐσφενδονίζει πάντοτε τεμάχια πυρφόρα, ὅπερ
διαπερῶσι τὸ μέλαν ἐκ τέφρας νέφος ὡς αἱματηρὰ μετέωρα, ἀλ-
λ' ὅμως τὰ τεμάχια ταῦτα πίπτουσι μεθ' ἡττονος ὀρυγῆς· ὁ κα-
πνὸς εἶνε ὀλιγώτερον πυκνός, οἱ δὲ κλονισμοὶ, καίπερ ἀδιείκτοι,
ἀλλ' ἀποβαίνουσι βαθμηδὸν ἀκινδυνώτεροι. Οἱ ναοὶ γέμουσιν ἀν-
θρώπων πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας ὀδυρομένων, δεομένων καὶ
ἐξομολογουμένων γεγωνυῖα τῇ φωνῇ, ἡ καθικτευόντων τὸν ἁ-
γιον Ἰανουάριον, τὴν Παναγίαν καὶ τοὺς λοιποὺς ἁγίους καὶ ἐπι-
καλουμένων τὴν θεῖαν ἀντίληψιν.»

Αἱ ἐφημερίδες δημοσιεύουσι πρὸς τούτοις τηλεγράφημα τῆς 2
μαΐου ἐκ Νεαπόλεως, κατὰ τὸ ὅποιον ἡ ἐκρηξίς τοῦ Βεσουβίου
ἔπαυσεν ὀλοοχερῶς.

ΠΕΡΙ ΕΥΡΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΟΣΤΕΩΝ ΤΟΥ ΔΑΝΤΟΥ.

Ἀφήγησις αὐθεντικὴ μετὰ τῶν σχετικῶν ἐγγράφων γενομένη

τῇ φροντίδι τοῦ δήμου τῆς Ῥαβέννης, ἐκδοθεῖσα ἐν Ῥαβέννῃ εἰς
τέταρτον ἐκ τοῦ τυπογραφείου Γαετάνου Ἀντζελέττη.

Ἐνίοι ἄνδρες ἔσχον τὸ σπάνιον εὐτύχημα ν' ἀντιπροσωπεύ-
σωσι τὰς διαφόρους φάσεις τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀνθρωπότητος.
Δύω τούτων ἔνθεοι ἄνδρες, ὁ Ὀμηρος καὶ ὁ Δάντης, ἀνήκουσιν
εἰς τὴν ἑλληνορωμαϊκὴν ἡμῶν φυλὴν, τὴν τοσοῦτον γόνιμον με-
γάλων ἀνδρῶν. Ὁ πρῶτος τούτων προσωποποιεῖ τὴν ἐφηβικὴν
ἡρωικὴν καὶ τοσοῦτον θελατικὴν ἡλικίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους,
τὴν μυθώδη γοητευτικὴν καὶ μεγαλοπρεπῆ ἐποχὴν, τὴν ἐποχὴν
τῶν ἀτελευτήτων μαχῶν κατὰ τῶν ἐκ τοῦ χάους γεννηθέντων
τεράτων καὶ τῶν οὐχ ἦττον ἐπιφθῶν χαρδύρων ἐκείνων φύλων
τῶν ἀνικάνων ἵνα ἐννοήσωσι τὸ καλὸν, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἐλευ-
θερίαν. Ὁ Δάντης εἶνε ἡ ἔκρησις ἐποχῆς ἦττον λαμπροτέρας
καὶ εὐτυχετέρας, τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου μέσου αἰῶνος, ὅστις σχη-
ματίζει τοιοῦτον θλιβερὸν μεταίχμιον μεταξὺ τῆς Ἰλαρᾶς ἀρχαιό-
τητος καὶ τῆς ἐνεργοῦ νεωτέρας ἐποχῆς, τῆς ὁποίας ὁ Goethe
μετὰ τῆς ἐρευνητικῆς καὶ συμπαιθῆς αὐτοῦ μεγαλοφυΐας, τῆς ὁ-
λως ξένης πρὸς τὰ εὐτελεῖ φυλετικὰ πάθη καὶ τὰς ταπεινὰς θρη-
σκευτικὰς διενέξεις, μοὶ φαίνεται ὡν ὁ τελειότερος διερμηνεύς.

Πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς ἐκτάκτους τούτους ἄνδρας δὲν δύναται
νὰ ἦνε ἀδιάφορον εἰς τὰ πράγματα καλλιεργημένα πνεύματα. Οὐ-
τω δὲ νομίζω λίαν ἀξιότιμον τὴν δημαρχίαν τῆς Ῥαβέννης ὅτι
ἔσχε τὴν ἰδέαν νὰ δημοσιεύσῃ τὴν ἐπίσημον ἐκθεσιν τῆς ἀνευρέ-
σεως τῶν ὀστέων τοῦ Δάντου. Ἐν τῇ ἐκδρομῇ εἰς τὸν τά-
φον τοῦ Δάντου ἐπειράθη ἄλλοτε καὶ ἡ νὰ δώσω ἀκριβῆ
ἰδέαν τῶν γενομένων τῷ 1865 ἑορτῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ ἐν δόξῳ
θεσσαλικῇ ἀποικίᾳ (Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ 1868). Ἀλλὰ
σκιαγραφία τοιαύτη δὲν δύναται βεβαίως ν' ἀναπληρώσῃ τὴν θέ-
σιν πλήρους ἐκθέσεως συνοδευομένης καὶ διὰ πάντων τῶν ἐγ-
γράφων τῶν περιεχόντων καὶ τὰς ἐλαχίστας περιστάσεις, αἵτινες
ἄπασαν βεβαίως θὰ ἔχουσι τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν εἰς τοὺς ὀ-
φθαλμοὺς τοσοῦτων λογίων, ἐπαγγελλομένων ἀληθῆ λατρεῖν
πρὸς τὸν μέγαν Γιβελίνον, οὗ ἡ Ῥαβέννη διατηρεῖ μετὰ τόσου
φιλτρῶν τὸν ἐνδοξὸν τάφον.

ΔΟΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ.

ΠΕΡΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΨΥΧΗΣ.

Ὁ ἀνθρώπος ἀνάκαθεν ἐνόησεν ὅτι ὁ ἐπίγειος βίος εἶναι ἀτε-
λής, ὅχι μόνον διότι περιτοχιζέται ὑπὸ ἀναγκῶν ταπεινῶν καὶ
συμφωρῶν ἀπαραιτήτων, ἀλλὰ πρὸ πάντων διότι εἶνε βραχὺς πα-
ραβαλλόμενος μάλιστα πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ πνεύματος τοῦ διη-
νεκῶς προσδεύοντος καὶ τελειομένου. Εἶνε βραχὺς ἐπὶ τοσοῦτον
ὁ ἀνθρώπινος βίος, ὥστε αἱ μὲν κοινωνίαι προέβησαν τῇ ἀληθείᾳ
πολύ, οὐδεὶς ὅμως ἀνθρώπος, ἔσον μεγαλοφυῆς καὶ ἂν ἦ, ἤρ-
ξατο ἅμα καὶ συνεπλήρωσεν ἔργαν μέγαν. Τοὺς καρποὺς τῶν κό-
πων γενεᾶς παρούσης δρέπουσιν ἐπερχόμενοι γενεαὶ, καὶ τὸ
συμπόσιον τὸ παρατιθέμενον ὑπὸ τῶν προδωτέρων, ἀπολαμβάνου-
σιν οἱ νεώτεροι. Ἐκ τούτου καὶ βαρβαρότεροι λαοὶ ἐφανατάσθησαν

μέλλοντος βίου εικόνα, ἀτελή μὲν ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε μετρωσάντων οὐκ ἀντιθέτῳ τῶν δυνάμεων καὶ τῶν προαιρέσεων τοῦ πνεύματος πρὸς τὴν θνητὴν τοῦ σώματος φύσιν. Ἀλλὰ τὴν εἰκόνα ταύτην διεδέχθητο πολλὰς ἀθυμίας θεινῆ καὶ θεινῆ ἀπελπισία· πρὸ τρισχιλίων περίπου ἐτῶν ὁ Σολομῶν μετ' ἀπαρμιλλοῦ δυνάμεως εἶπεν·

«Ὁλίγος ἐστὶ καὶ λυπηρὸς ὁ βίος ἡμῶν καὶ οὐκ ἔστιν ἕστις ἐν τελευτῇ ἀνθρώπου καὶ οὐκ ἐγνωσθῆ ὁ ἀναλύσας ἐξ ἄδου. Ὅτι αὐτόσχεδιως ἐγεννήθημεν καὶ μετὰ τούτου ἐσόμεθα ὡς οὐχ ὑπάρξοντες· οὐ καπνὸς ἢ πνοὴ ἐν ῥίπῃ ἡμῶν καὶ ὁ λόγος σπινθήρ, ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν οὐ σθεσθέντος, τέσσα ἀποσθῆται τὸ σῶμα, καὶ τὸ πνεῦμα διαχυθήσεται ὡς χάριν ἀήρ· καὶ τὸ ὄνομα ἡμῶν ἐπιλησθήσεται ἐν χρόνῳ καὶ οὐδεὶς μνησνεύσει τῶν ἔργων ἡμῶν. Καὶ παρελεύσεται ὁ βίος ἡμῶν ὡς ἴχνη νεφέλης καὶ ὡς ὀμίχλη διασκορπισθήσεται διαχυθεῖσα ὑπὸ ἀκτῶν ἡλίου καὶ ὑπὸ θερμότητος αὐτοῦ βαρυθιῖσα. Σκιαὴ γὰρ πάροδος ὁ βίος ἡμῶν καὶ οὐκ ἔστιν ἀναποδισμὸς τῆς τελευτῆς ἡμῶν· οὐ κατεσφαγίσθη καὶ οὐδεὶς ἀνεστράφη. Δεῦτε οὖν, ἀπολαύσωμεν τῶν ὄντων ἀγαθῶν, καὶ χρυσώμεθα τῇ κτήσει ὡς νεότητος σπουδαίως· οἶνισι πολυτελοῦς καὶ μύρων πλησθώμεν, καὶ μὴ προδουλεύωμεν ἡμᾶς ἄνθρωπος ἕκαστος στεφώμεθα ῥόδων κλύβῃ, πρηνῆ μακραθήναι.» Ἡ εἰκὼν αὕτη τῶν φρονημάτων τοῦ ἀνθρώπου τοῦ μὴ πιστεύοντος εἰς μέλλουσαν ὑπαρξίαν καὶ διὰ τούτου ἀγωνιζομένου μόνον νὰ παλακλασίστη τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ παρόντος βίου διὰ τῆς παραδόσεως αὐτοῦ εἰς τὰς ἡδονὰς, εἶνε ἢ εἰκὼν τῶν πλείστων σήμερον ἀνθρώπων, οἵτινες κατακλητόμενοι ὑπὸ τῆς περὶ αὐτοῦς ὕλης, εἰς ταύτην μόνον πιστεύουσι καὶ ἐν αὐτῇ ζητοῦσι τὸ ἀγαθόν ἢ δὲ μελαγχολικῆ ἔκφρασις, δι' ἧς περιβάλλονται τὰ αἰσθητά τοῦ νεωτέρου κόσμου, ἐκ τούτου ἰδίως προέρχεται, ὅτι ἐστὶν ἄρευσαν ἐν μέρει ἢ ἀνεξάντητος πηγή τῆς ἐλπίδος εἰς μέλλουσαν ζωὴν· διότι ἀληθῶς εἶνε ἀκατάληπτος ἢ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑπαρξίς ἀνευ ὑπάρξεως καὶ πέραν τοῦ τάρου. Οἱ δὲ φιλόσοφοι ἐκείνοι οἵτινες κατεπολέμησαν τὰς ὑψίστας καὶ καλλίστας ἐλπίδας τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ἐνεπνέοντο ὑπὸ τῆς ἀπελπισίας μάλλον ἢ ὑπὸ τῆς ἐπιτόττης. Οἱ ἐπιχειρήσαντες ν' ἀνακαλύψωσι τὴν ἀθανασίαν καὶ μὴ θνηθέντες νὰ ἀπαντήσωσιν αὐτὴν ἐν τῇ πλῆθει καὶ διαχυθῇ αὐτῆς λαμπρότητι, δὲν ἠθέλησαν ν' ἀρκεσθῶσιν εἰς τὰ προσετὰ τῷ ἀνθρώπῳ τεκμήρια, ἀλλὰ περιεφρόνησαν καὶ ἠρνήθησαν τὴν ἀθάνατον ψυχὴν λησμονήσαντες τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅτι: «πεπαιδευμένον ἐστὶν ἐπὶ τοσοῦτον τελεῖται ἐπιζητεῖν, ἐφ' ὅσον ἢ τοῦ πράγματος φύσις ἐπιδέχεται.»

Ὁ εὐγλωττότερος καὶ ἐπιστημονικώτερος εὐαγγελιστῆς τῆς ἀθανασίας εἶνε ὁ Πλάτων· πρῶτος αὐτὸς ἀνήλθεν εἰς τὰς ἀποτάτας τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας κορυφᾶς καὶ μετ' αὐτὸν οὐδεὶς ἄλλος ἠδυνήθη νὰ προσβῆσθαι ἐπιχειρήματα εἰς τὰ ἐπιχειρήματα ἐκείνου· ἀπέδειξε αὕτη ἀσφαλῆς ὅτι, ἀν ἢ ἀνθρωπότης ψηλαφᾷ ἐν τῇ ὕλῃ, βυθίζει ὅμως μετὰ θάρρους μέχρι τινὸς ἀσφαλῶς ἐν τῇ ἰδέᾳ, καὶ ἐτι ὁ ἠθικὸς κόσμος, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν ἀτομικότητα ἡμῶν καὶ ἐν ἐτάλμασιν νὰ ἀρνηθῶσιν οἱ ὕλιται.

Ὁ εὐγλωττότερος πολέμιος τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς εἶνε ὁ

Ῥωμαῖος Λουκρήτιος, ὁπαδὸς τοῦ Ἐπικούρου ὃν θεωροῦσε καὶ πρὸς ὃν ἀφίερσε τὰς περιπαθετέρας αὐτοῦ ἀποτροφάς. Μετ' ἀπαρμιλλοῦ ἀληθῶς ἐνθουσιασμῷ ἀγωνίζεται νὰ ἀποδείξῃ ἐν τῷ Γ' βιβλίῳ τοῦ περὶ τῆς τῶν ὄντων φύσεως ποιήματος αὐτοῦ ὅτι ἡ ἀθανασία δὲν ὑπάρχει, ὅτι ὁ φόβος τοῦ θανάτου ἐγέννησε τὴν εἰκόνα ταύτην, ὅπως ὁ φόβος ἐγέννησε τοὺς θεοὺς. Σωρεῖται ἐπιχειρήματα ἐπὶ ἐπιχειρημάτων καὶ συμπεράσματα ἐπὶ συμπερασμάτων, καὶ ἐτε ἐπὶ τέλους πείθεται ὅτι ἐκρήμινσε τοὺς ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου πόθους καὶ διεσκέδασεν ὡς ὀμίχλην τὰς ἱεράς αὐτοῦ προαιρέσεις, τότε οὐ μόνον δὲν ἀθυμῆ, οὐ μόνον δὲν φοίττει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους τοῦ ἐπελθόντος, διότι ἐσθῆσθη ἢ δᾶς ἢ φωταγωγούσα τὸν ἀνθρώπον ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, ἀλλ' ἀπαντᾷ πλῆρης ἀλαζονείας παραδόξῳ ἐπιφωνεῖ:

«Τί εἶνε λοιπὸν ὁ θάνατος καὶ διαπὶ τρέμομεν ἐνώπιον αὐτοῦ, ἀρῶν ἢ ψυχῇ κατατρέφεται μετὰ τοῦ σώματος; ὅπως κατὰ τοὺς πρὶν τὴν γεννήσεως ἡμῶν αἰῶνας εἴμεθα ἀνάσθητοι εἰς τοὺς ὁρούτους τῆς Ῥώμης, ὅτε οἱ Καρχηδόνιοι ἐπέδραμον κατ' αὐτῆς, ὅτε οἱ ἄερες τεταραχθέντες ἐκόμισον τὸν μακρόθεν ἐρχόμενον κρότον τῶν ἐπλων, ὅτε τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀνέμενε μετέωρον ἐπὶ γῆς καὶ θαλάσσης, τίνος τῶν δύο λαῶν ἔμελλε νὰ γίνῃ ἔρμιοι, ἐπίσης ὅταν δὲν ὀκνησάντων πλέον, ὅταν ὁ θάνατος διαχωρίσῃ τὰς δύο εὐθείας, ὡς ἢ ἐνωσις ἀποτελεῖ τὴν ζωὴν, ὅκ εἴμεθα ξένος πρὸς τὰ περὶ ἡμᾶς συμβαίνοντα καὶ οὐδεὶς ὄρθρος ὀλεῖται θνητῆ νὰ ἐξεγείρῃ ἐν ἡμῖν αἰσθητὰ ζωῆς.»

«Δὲν πρέπει νὰ φοβούμεθα συμφορὰν, ἢν δὲν δυνάμεθα νὰ αἰσθανώμεν.» Ἀρῶν ὁ θάνατος τότε ἐπέρχεται, ὅτε καταστρέψῃ ἐν ἡμῖν πᾶσαν συνειδήσιν, κωλύων οὕτως εἶπειν νὰ ἀσθάνωμεν αὐτόν, διαπὶ τρέμομεν πρὸς τὸ μορμολύκειον τούτο; Το μὴ ὑπάρχον οὐτε εὐτυχῆς οὐτε δυστυχῆς δύνανται νὰ ἦνε, καὶ ἐκεῖνος, ὃν αἰώνιος θάνατος ἀπελευθέρωσε τῆς ζωῆς, διαφέρει πρὸς τὸν οὐδέποτε γεννηθέντα;

«Διὰ τούτου ὅταν αἰούσης ἀνθρώπων παρακινούμενον κατὰ τῆς τύχης ἦτις κατεδίκασεν αὐτὸν νὰ χρυσιμώσῃ ὡς βορὰ σικωλήκων, πυρὸς, ζῶων ἀγρίων, ἔτο βεβαιοὺς ὅτι δὲν εἶνε εἰλικρινής. Ὅτι ἢ καρδία αὐτοῦ ταράσσεται ὑπὸ ἀρίστων φόβων. Λέγει μὲν ὅτι ὁ θάνατος καταστρέφει πᾶν αἰσθητὰ ἡμῶν, ἀλλὰ δὲν πιστεύει εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ· δὲν δύνανται νὰ φαντασθῇ ἑαυτὸν θνητὸν ὄλοκλον καὶ ἄκων κατκλείπει πάντοτε σῶον ἐν μέρος τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Ὅτε κατὰ τὸν βίον φαντάζεται ὅτι τὸ πῶμα αὐτοῦ θὰ σπαραχθῇ ὑπὸ θηρίων καὶ σαρκοβόρων ὄρνέων, κλαίει διὰ τὴν συμφορὰν ταύτην, ἀλλὰ κλαίει· διότι δὲν ἀπογυμνοῦται ἐντελῶς ἑαυτοῦ, διότι δὲν ἀποσπᾶται ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ ὁποῖον ὁ θάνατος κατέρριψε, διότι νομίζεται ὅτι ὑπάρχει εἰσέτι καὶ ἐρῶς αὐτοῦ ζῶν, παρὰ τὰ πνεύρα τοῦ πῶματος αὐτοῦ, ζωογονεῖ ἐτι τὸ πῶμα τούτο διὰ τῆς ἰδίας αἰσθητικότητος· ἀγανακτεῖ λοιπὸν, διότι ἐγεννήθη θνητός. ἀλλὰ δὲν καταλείπει ζῶν ἄλλο ἔμωμα τοῦ θανόντος στενάζον διὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ ὀρηνοῦν ὄρθιον παρὰ τὸ καταρριμμένον σῶμα.»

«Ἀλλὰ, λέγει, ἢ οἰκογένεια ἢ ἀπετέλουν τὴν εὐδαιμονίαν, ἢ ἐνάρτεος σύζυγος, τὰ προσεγγίη μευ τέκνα, τὰ ἐποῖα ἐπέτω» ἐνώπιόν μου διὰ νὰ ἀρκάσωσι τοὺς πρώτους μου ἀπαυμούς καὶ τὰ

ἢ ποῖα ἐπλήρουν τὴν καρδίαν μου ἀνεκλαλήτου καὶ ἐνδομύχου εὐλαμοῖας, ἢ δόξα ἦν εἰσέτι δὲν ἐπέτυχον πλήρη, οἱ φίλοι εἰς οὐς δὲν ἠδυνήθη νὰ φανῶ χρήσιμος, ὡ δυστυχῆς ἐγὼ, πάντα ταῦτα θὰ ἀναρπαχθῶν εἰς μίαν στιγμὴν καὶ θὰ ἀπολέσω ἐν κληραμένην ὥρα πάσας τὰς ἡδονὰς τῆς ζωῆς. — Ἀναμριβόλως· ἀλλὰ δὲν προσθέτεις ὅτι ὁ θάνατος σοῦ ἀφαιρεῖ καὶ τὴν συνειδήσιν ταύτην τῆς ἀπωλείας; μολύβδιος κατέπεσαν ἐπὶ τῶν βλεφαρῶν σου καὶ ἰδοὺ σὺ εἰς αἰῶνα τὸν ἄπαντα ἀπηλλαγμένος πάσης ὀδύνης.»

Πόθεν ἀράγε ὁ Λουκρήτιος ἤντλει τὴν φοβεράν ταύτην δύναμιν τοῦ λόγου κατ' ἦν στιγμὴν ἀπὸ ἀθανάτου καὶ μακαρίου ἀπέδειξεν ἑαυτὸν θνητὸν καὶ ταλαίπωρον; Τὸν ἐνθουσιασμὸν ἐνοοῦμεν εἰς μόνον τὰ εὐγενῆ αἰσθητά, ἀλλὰ πῶς ἦδη ἐγεννήθη ἐν τῷ μέσῳ ἀπελπιστικότητος θεωρίας; Προηγουμένως κατέρριψεν ἀπὸ τοῦς οὐρανοῦς τὸν Θεόν, ἦδη συντρίβει οὕτως εἶπειν τὴν ψυχὴν καὶ ἀντι νὰ κλαύσῃ ἐπὶ τῶν κατακλητικῶν τούτων ἱρεπίων, ἀδει τὰ νικητήρια. Ὅπως ὁ Βροῦτος κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸ ξίφος καὶ μέλλων νὰ αὐτοκτονήσῃ ἀνέκραξε μεθ' ὑπερηφανείας: «Ἦδὴ εἶμαι κύριος ἑμαυτοῦ, — οὕτως ὁ Λουκρήτιος κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸ ξίφος θλιβερᾶς φιλοσοφίας καὶ αὐτοκτονῶν ἐν τῷ μέλλοντι βίῳ ἀλαζονεύεται, διότι ἐγύμνωσεν ἀρ' ἐνός τοὺς οὐρανοῦς ἀπὸ τὸν Δημογόρον, οὕτως τὴν ὑπεροχὴν δὲν ἠπέφερον, ἐνθουσιᾷ δὲ ἀρ' ἑτέρου, διότι συνειδῶς ἑαυτὸν ἀθλιώτερον τοῦ σκώληκος τοῦ μὴ ἔχοντος τοῦλάχιστον τὴν συνειδήσιν τῆς ἑαυτοῦ ἀθλιότητος, μόνος αὐτὸς πρόκειται νὰ παλαίσῃ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, ἐνάρτεος μὲν ἀνευ ἐλπίδος ἀμοιῆς, μοχθηρῶς δὲ ἀνευ φόβου τιμωρίας.»

Ὁ πολέμιος τῆς ἀθανασίας ἔχει ὑπερ ἑαυτοῦ τὴν φοβεράν τοῦ θανάτου εἰκόνα, ἦτις ἀπλοῦται ἐνώπιον ἡμῶν σιωπηλῆ, ἀτράχος, ἀναίσθητος· ἐνώπιον ταύτης ἢ ψυχρὰ λογικὴ εὐχερῶς ἠτάται καὶ ὁ ἐν οἰκίᾳ πένθους εἰσερχόμενος εἰς μάτην θέλει ἀναπτύξῃ τὰ ἀρίστα καὶ εὐγλωττότερα τῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ Πλάτωνος καὶ πάσης τῆς μετ' αὐτὸν φιλοσοφίας. Ἡ ὀδύνη εἶνε ἰσχυρὰ καὶ ἀσθενῆς ἢ παραμυθία· ἀλλ' ἀρὰ γε ἡ ὀδύνη αὕτη δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὡς πεποῖησις κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦλάχιστον ἐκείνην, ὅτε τὸ προσφιλὲς ὃν παρὰ τῷ ὀποῖῳ εὐρισκόμεθα ἀπωλέσθη δι' ἡμᾶς ἐντελῶς; Ὅχι· βεβαίως· ἀπωλέσθη ὁ ἀνθρώπος ὁ μεθ' ἡμῶν ζῶν, ὁ μεθ' ἡμῶν πάσχων καὶ χαίρων, ἀπωλέσθη ἢ ἀρμονία ἐκείνη τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, μετὰ τῆς ὀποῖας ἀνεστράφημεν, ἀπωλέσθη τελευταῖον ἢ περιπόθητος ἐκείνη μορφή ἢν ἐζωογονεῖ ἢ ἐνδον ψυχῆ. Ὄρηνοσι μακρὰν ἀποδημίαν, καὶ θέλετε νὰ μὴ θρηνώσι τὴν ἀπωτέτην πασῶν; ἀλλ' ὅτε ὁ πυρὸς τῆς ὀδύνης σιγῆσῃ, ὅτε ὁ νοῦς ὁ ἀνθρώπινος δὲν βαρύνεται πλέον ὑπὸ τῆς ὕλικῆς παραστᾶσεως τοῦ θανάτου, τότε πειθόμεθα ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μὴ σωζῆται ἐτι τὸ προσφιλὲς ἐκεῖνο ὃν καὶ τιμῶμεν τὴν μνήμην καὶ τὴν κόνιν αὐτοῦ καὶ θυσίας καὶ εὐχας ἀπονέμεμεν αὐτῷ.

Συγκείμεθα ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. Ψυχὴ εἶνε τὸ ἐν ἡμῖν ἐκπετόμενον ὃν, τὸ ὀποῖον συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου διὰ τοῦ αἰσθητομένου σώματος. Τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον δὲν συνάμεθα ν' ἀντιληφθῶμεν εἰμὴ διὰ τῶν αἰσθητηρίων· ἀλλ' ὑπάρ-

(ΜΕΝΤΩΡΟΣ Τόμ. Γ'. Τεύχ. ΛΔ').

χει ἕτερος ἐν ἡμῖν κόσμος ἀνεξάρτητος τῶν αἰσθητηρίων καίτοι πολλὰς ρυθμίζων αὐτά, ἀνεξάρτητος τῶν αἰσθητηρίων καίτοι πολλὰς ἐξεγερόμενος ὑπ' αὐτῶν. Ἐκτὸς τούτου ὑπάρχουσι φαινόμενα σώματος καὶ φαινόμενα συνειδήσεως· τὸ σῶμα εἶνε στερεὸν ἢ ἀερῶδες ἢ ὑδατῶδες· ἔχει ὄσμην ἢ εἶνε ἄσμος, κατέχει μεῖζονα ἢ ἐλάσσονα χῶρον, ἔχει σχῆμα τοιοῦτον ἢ τοιοῦτο, βλέποντες δὲ εἰς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον μίαν ἢ πολλὰς ἐκ τῶν ἰδιοτήτων τούτων τῶν σωμάτων ἀποδίδομεν αὐτὰς εἰς ὠρισμένον σῶμα ἢ εἰς ὠρισμένον εἶδος σωμάτων, ἀλλ' ἢ ἐν ἡμῖν δύναμις ἢ διακρίνουσα τὴν δεῖνα ἢ δεῖνα ἰδιότητα καὶ ἢ ὀρίζουσα αὐτήν, ἢ λογικὴ ἐν ἄλλαις λέξεσι δύναμις, ἢ ἀπορρινομένη περὶ τῆς δεῖνος ἢ δεῖνος ἰδιότητος τοῦ σώματος δὲν παρουσιάζει πλέον τὰ προσόντα τῆς ὕλης. Ὅταν φέρωνται ἐνώπιόν μου δύο ἀνισα τεμάχια ξύλου, διακρίνω ἀμέσως ὅτι πρόκειται περὶ δύο σωμάτων, ὡς τὸ ἐν εἶνε μεῖζον τοῦ ἐτέρου· ἀλλ' ἢ κρίσις αὕτη περὶ τοῦ ἀνίσου ἢ γενομένη ἐν τῇ συνειδήσει ἐμοῦ εἶνε ἐπίσης φαινόμενον, φαινόμενον ὅμως οὐχὶ σώματος ὕλικου. Ἡ βούλησις εἶνε ἰδιότης σώματος; πάντα τὰ φαινόμενα τῆς συνειδήσεως εἰσιν ἰδιότητες αὐλοῦ ὄντος· ἀλλὰ μόνον ἢ ὕλη κοταστρέφεται, ἀρα τὸ ἐν ἡμῖν αὐλον ὃν δὲν καταστρέφεται.

Τὸ σῶμα διακρίεται, καὶ διακρίεται ἐπ' ἄπειρον· ἐπὶ σώματος τί ἀπλοῦστερον τοῦ ἡμίσεως, τοῦ τετάρτου, τοῦ ὀγδόου, τοῦ μυριοστοῦ αὐτοῦ; ἀλλὰ τὸ ἐν ἡμῖν ὃν τὸ ἀποτελοῦν τὴν ἀτομικότητα ἡμῶν ἢ ὑπάρχει ἢ δὲν ὑπάρχει· εὐχερῶς φαντάζομαι τὸ τέταρτον καὶ τὸ ὀγδόν λίθου, ἀλλ' οὐδεὶς ποτε ἐφηντάσθη τὸ ἡμισυ καὶ τὸ τέταρτον ἠθικῆς ἀτομικότητος. Ὁ ἀνθρώπος δύνανται ν' ἀπολέσῃ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, τὴν ῥίνα καὶ τὰ ὦτα, ἀλλὰ τὸ ἐν αὐτῷ ἠθικὸν ὃν ὑπάρχει πλῆρες καὶ καταστρέφεται μὲν παντελῶς ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ δὲν διακρίεται· τὸ αὐλον μόνον δὲν διακρίεται, δὲν ἀποσυντίθεται, ἐτι δὲ δὲν ἀποσυντίθεται καὶ δὲν διακρίεται εἶνε ἀθάνατον.

Ὁ Καρτεσιὸς εἶπε: Cogito ergo sum: αἰσθάνομαι ὅμως ἑμαυτὸν ἀτελή καὶ πεπερασμένον· ἀλλ' ὁ ἀπορρινομένος περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀτελείας καὶ τοῦ πεπερασμένου αὐτοῦ ἔχει τὴν συνειδήσιν τοῦ τελείου καὶ τοῦ ἀπείρου· ἀτελεῖα καὶ πεπερασμένον, τελειότης καὶ ἄπειρον εἶνε ἐννοιαὶ σχετικαί, αἵτινες ἢ ὑπάρχουσιν ἀμοιβαίως ἢ δὲν ὑπάρχουσι ποσῶς. Τὸ ἐν τὸ ἔχον ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἀπείρου καὶ τοῦ τελείου ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ τοῦ ὑπεροτάτου ὄντος αἰ ἰδιότητες δὲν δύνανται νὰ ἐννοηθῶσιν εἰμὴ ὑπὸ ὄντος ἀθανάτου.

Ὅτι ὑπάρχει ἠθικὸς νόμος οὐδὲ αὐτοὶ οἱ ὕλιται ἠρνήθησαν, ἀλλὰ τὸ κύρος τοῦ ἠθικοῦ νόμου εἶνε ἢ ποιητῆ· ἀνευ τῆς ποιητῆς ὁ ἠθικὸς νόμος εἶνε γράμμα νεκρὸν· οἰαδῆποτε καλὴ πράξις συνεπάγεται ἀπαραιτήτως ποιητῆ· ἀλλ' οἱ μὲν ἀνθρώποι παιδεύουσιν εἰς στενότερον τῆς ἠθικῆς κύκλον, ἢ δὲ τύψις τῆς συνειδήσεως δὲν εἶνε ποιητῆ· εἶνε προϊσθητὸν ποιητῆ καὶ ἐν μόνον ἐγκλημα μόνον ἀτιμώρητον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἐὰν πρὸς στιγμὴν δὲν παραδεχθῶμεν καὶ μέλλοντα βίον, ἀνατρέπει τὸ κύρος τῆς ἠθικῆς, τουτέστιν αὐτὴν τὴν ἠθικὴν κατ' ἀνάγκην ἀρα ὑπάρχει βίος ἕτερος, ἐν ᾧ συμπληροῦται τὸ κύρος τοῦ ἠθικοῦ νόμου. Καὶ μήπως ἢ ἀρετὴ ἀνταμείβεται πάντοτε ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ; Πόσκι

ἀρεταὶ ἔρχονται καὶ παρέρχονται ἀγνωστοὶ ἢ καὶ καταφρονούμε-
ναί! Πόσαι θυσίαι γίνονται, δι' αἷς οὐδ' αὐτὸς ὁ θυσιαζόμενος
δύναται: νὰ τίθηται τὴν εὐδαίμονα χροῖαν ταῦ ἐναρέτου! Ποία
ἢ ἀμοιβὴ τῶν τριακοσίων; Ποία ἢ ἀμοιβὴ ἐκείνων, οἵτινες θυσιά-
ζουσι τὴν ζωὴν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς πατριδος; Ἡ δόξα καὶ ἡ ὑ-
περοφημία! ἀλλ' εἰς ταῦτα κωφεύει ὁ χροῖς αὐτῶν! ἡ δόξα καὶ
ὑπεροφημία εἶνε σκιὰ τῆς ἀλλῆς ἐκείνης ἀθανασίας, ἥτις ἀπο-
δίδει τὸ βραβεῖον εἰς τὴν ψυχὴν τὴν ἀγωνισθεῖσαν ἐν τῷ κόσμῳ
τούτῳ. Ἡ ὑπάρχει ἀθανασία, ἢ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία εἶνε λέ-
ξεις κενὰ ἔνοιας καὶ ὁ ἠθικὸς νόμος χίμαιρα.

Ἡ συνείδησις ἡμῶν ἀποτροπιάζεται τὸν θάνατον αἰσθημα ἀ-
ναγκαῖον καὶ αὐθόρμητον οὐχὶ ἀλγεῖνης μόνον ἐντυπώσεως ἀλλὰ
καὶ φρίκης ἐγείρεται ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ἐπὶ τῇ θεᾷ θανάτου: ἡ
συνείδησις δὲν δύναται νὰ συνοικειωθῇ πρὸς τὴν ἡρεμίαν τοῦ θα-
νάτου καὶ δὲν θέλει κἄν νὰ πιστεύσῃ πολλάκις εἰς αὐτὸν Φαν-
τάζεται ὅτι ἀπατάται, ὅτι βλέπει πικρὸν ὄνειρον καὶ ὅτι ἐκεῖνος,
ὃν νομίζει διὰ παντὸς ἀπολεσθέντα, ἰδοὺ θὰ ἐγερθῇ μετ' ὀλίγον.
Τὸ αὐθόρμητον καὶ ἀναγκαῖον τοῦτο αἰσθημα ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἔμ-
φυτος συνείδησις καταδικάζει τὸν θάνατον καὶ θεωρεῖ αὐτὸν κακόν, θε-
ωρεῖ αὐτὸν ἐγκλημα διαπραττόμενον ὑπὸ τῶν νόμων τῆς φύσεως κατὰ
τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλ' οἱ νόμοι τῆς φύσεως εἶνε σοφώτατοι καὶ δι-
καιώτατοι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ διαπράττωσι τὸ κακόν. Ἡ συνείδησις
ἡμῶν καταδικάζει τὸν φονέα, ἀλλ' ὁ φονεὺς τιμωρεῖται ὑπὸ τε
τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ θετικοῦ νόμου καὶ ἀνορθοῦται ἡ ἀδικία διὰ
τῆς ποινῆς ἢ συνείδησις ἡμῶν καταδικάζει τὴν φύσιν, ἀλλὰ τίς
καὶ πῶς ἀνορθοῖ τὴν ἀδικίαν; Ἡ λοιπὸν ὑπάρχει ἀθανασία καὶ
ὁ θάνατος εἶνε ἀπλῆ μετάβασις, ἢ ὁ μέγιστος τῶν ἀδικούντων εἶνε
ἡ φύσις, ἥτις ἐν τούτοις διεπίει τὰ πάντα ἀναλλοίωτος καὶ ἀτά-
ραχος. Ἡ δὲ συνείδησις αὕτη, ὅτι ὁ θάνατος εἶνε ἀντίφασις τῶν
δυνάμεων ἡμῶν πρὸς τὴν φύσιν, τότε ἰδίως ἐξεγείρεται, ὅτε ἐνῶ
ἀνεστράφημεν, ἐνῶ ἐθαυμάσαμεν μεγαλοφυᾶ ἄνδρα, δαιμόνιον
πνεῦμα, αἴφνης μάθωμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐξεμέτρησε τὸ
ζῆν. Ἡ καρδία ἡμῶν δυσπιστεῖ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐπὶ μακρὸν
χρόνον δὲν δύναται νὰ πεισθῇ ὅτι ἡ μεγαλοφυᾶ ἐκείνη μετεβλήθη
εἰς χροῖν. Ἐπὶ ἐξόχων ἀνδρῶν, ὧν αἱ ἠθικαὶ καλλοῦναι καὶ ἡ ἀ-
θάνατος φύσις ὑπερέχουσιν, εἶνε ἐπόμενον νὰ φαίνεται ζωηρὰ ἢ
ἀντίφασις καὶ μόνον τότε ἡ ἀνωμαλία ἐκείνη ἐκλείπει, ὅτε πεισθῶ-
μεν ὅτι ἀπωλέσθη ἡ μορφή καὶ τὸ σῶμα αὐτῶν, ἀλλὰ διασώζε-
ται ἔτι ἡ ἀθάνατος αὐτῶν φύσις.

Αἰσθανόμεθα τὸ καλόν ἢ καρδία ἡμῶν συγκινεῖται βαθύτατα
ἐνώπιον τοῦ κάλλους καὶ πρὸ πάντων τοῦ ἠθικοῦ κάλλους: ἀλλ'
ἐν ᾧ ἐν τῷ νῶ ἡμῶν ὑπάρχει ὁ ἰδεώδης τύπος τοῦ καλοῦ, ἐν τῷ
κόσμῳ τούτῳ οὐδαμῶς ἀπαντῶμεν τὸ ἰδεώδες ἢ ὠραιότερα γυνή
εἶνε μυριάκις κατωτέρα τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἢ ἡ φαντασία ἡ-
μῶν πλάττει. Ποῦ λοιπὸν θέλομεν ἀπαντῆσαι τὸ ἰδανικόν, τὸ ὁ-
ποῖον ἡ καρδία ἡμῶν ἀκορέτως ἐπιζητεῖ; ποῦ λοιπὸν θέλουσιν
ικανοποιηθῆ οἱ βαθύτατοι πόθοι τῆς καρδίας; Ἰπάρχουσιν ἄνθρω-
ποι ἀγαπῶντες μετὰ παραδόξου δυνάμεως: ἄς λέγῃ ὅσον θέλει ἡ
κοινωνία τοὺς ποιητὰς παράφρονας: αἰσθάνονται πολὺ βαθύτερον
τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ προσεγγίζοντες μάλλον πρὸς τὸ ἰδανι-
κὸν λογίζονται μὲν ἐπιδιώκοντες χίμαιραν ὑπὸ τῶν κοινῶν ἀν-

θρώπων, ἀληθῶς ἔμως ἐπιδιώκουσι τὸ τέλειον ἐκεῖνο καλόν, τὸ
ὅποιον ἡ μὲν καρδία αὐτῶν ἀντικαθίσταται σαρξέστερον καὶ διαυ-
γέστερον τοῦ ἐπιλοῦπου κόσμου, ἢ δὲ γλώσσα αὐτῶν ψάλλει πε-
ριπαθέστερον τὴν ἀντίθεσιν μετὰ τῆς ἰδέας καὶ πραγματικότητος.
Ἰπάρχουσιν ἄνθρωποι ἀγαπῶντες μετὰ παραδόξου δυνάμεως: ἀλ-
λὰ τί διεγείρει ἐν ἑαυτοῖς τὴν δυνάμιν ταύτην; τὸ ἀγαπῶμενον
ἀντικείμενον; Ὅχι βεβαίως: τὸ ἀντικείμενον τοῦτο εἶνε ἀπλῆ
ἀφορμὴ τοῦ ἔρωτος. Ὅχι, ἀγαπῶμεν ἡμεῖς, ἀγαπῶμεν ἴσως μόν-
ον ἡμεῖς καὶ εἶνε ἀδιάφορον ἢ ἀπεχθές πρὸς τοὺς λοιποὺς
τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἔραστής ἀπὸ τῆς βλάβης τῆς καρδίας αὐτοῦ ἀν-
τλεῖ τοὺς θησαυροὺς, δι' ὧν κοσμεῖ τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ. Ἄλη-
θῆς ἔρως εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις γενᾶται ἀνευ ἐλπίδος ἀμοιβῆς, ἀ-
νευ ἐπιφυλάξεως, ὅστις θαυμάζει πολλάκις ἀντικείμενον ἀνά-
ξιον τοσοῦτου ἔρωτος, ἀλλὰ μετὰ ἐθουσιασμοῦ, μετ' αὐταπαρ-
νήσεως, μετὰ θυσίας, μετὰ πίστεως μὴ κλονιζομένης μηδὲ ὑπὸ
τοῦ θανάτου, μηδὲ ὑπὸ τῆς περιφρονήσεως, μηδὲ ὑπὸ αὐτῆς τῆς
προδοσίας. Τί ὅτι γίνῃ λοιπὸν ἢ φοβερὰ αὕτη δυνάμις, ἐὰν αἴφνης
καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῆς ἐπέλθῃ ὁ θάνατος; Ὁ ἀγαπῶν ὄνειροπο-
λεῖ τὴν αἰωνιότητα, καὶ ἡ φύσις θὰ προσηλώσῃ αὐτὸν εἰς τὸν
στενὸν τοῦτον χώρον τῆς ἐνταῦθα ζωῆς; τὴν ἀπερίοριστον ταύ-
την δυνάμιν τῆς ἀγάπης, τὴν ὅποιαν δὲν καταβάλλουσιν ὁ χρό-
νος καὶ ἡ ἀπόστασις, θὰ καταβάλῃ μία στιγμὴ, ἀρκεῖ νὰ ἦνε ἡ
στιγμὴ τοῦ θανάτου; καὶ ὁ μέχρις αὐταπαρνήσεως ἔρως θὰ συν-
τριβῇ ὑπὸ τὸ ψυχρὸν μάρμαρον; Δὲν θ' ἀπαντησώμεν τέλειον καὶ
αἰώνιον τὸ ἐν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐλατρεύσαμεν ἐνταῦθα ἀτελές,
μετ' ἴσης δυνάμεως, μετὰ μείζονος μάλιστα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν
ἀπονεμομένης λατρείας; καὶ ὅτε καταπέσῃ ἡ φυλακὴ αὕτη τοῦ
σώματος, δὲν θὰ συναντηθῶσι καὶ δὲν θὰ ἀσπασθῶσιν ἀλλήλους
οὐχὶ πλέον διὰ τῶν χειλέων, ἀλλὰ εἰλικρινῆς ψυχῆ πρὸς εἰλι-
κρινῆ ψυχὴν ἐν χώρῃ, ἐν ἣ δὲν ὑπάρχει πλέον προδοσία, ἐν ἣ τὸ
ἠθικὸν κάλλος δὲν φθείρεται ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ ἡ θερμὴ τῶν
αἰσθημάτων δὲν ἀμβλύνεται ὑπὸ τοῦ γήρατος;

Ἄλλὰ δὲν λαλεῖ εὐγλώττως ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος βίου καὶ ὁ
πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἔρως; Παράδοξοι ἀκορέτως εἰς τὴν με-
λέτην καὶ γινώσκιν τῆς φύσεως, λέγομεν ἑαυτοὺς θνητοὺς, καὶ
ἔμως ἐπιδιώκομεν πάντοτε τοὺς αἰώνιους καὶ ἀναλλοίωτους νό-
μους: ἡ ψυχὴ ἡμῶν τρέφεται διὰ τῆς αἰωνιότητος, καὶ ἡ αἰωνι-
ότης αὕτη θὰ διαφύγῃ τὴν ψυχὴν ἡμῶν; Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν
ἐπλάσθη μόνον, ἵνα παλαίσῃ πρὸς τὸν χρόνον καὶ συντριβῇ ὑπὸ
τοῦ χρόνου; Καὶ ἐνῶ παλαίει τελειοποιούμενος, συμβεβηκὸς τυ-
χεῖον, ὁ θάνατος θὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν νὰ ἀπολαύσῃ τὸ αἶδιον, ὅπερ
ἐραντάσθη μόνον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ; ἢ δὲ εὐδαιμόνια, ἢ ἀκο-
ρέτως ἐπιζητεῖ ἡ καρδία ἡμῶν καὶ ἢν οὐδέποτε ἐπιτυγχάνει,
ἢτις ἀποκαλύπτεται ἡμῖν ὡς ἐν ὄνειρῳ καὶ ἢτις διαλύεται ἄμα
περιστρέψωμεν περὶ ἡμᾶς τὸ βλέμμα: ἢτις εἶνε κατοπτρισμὸς τῆς
ἀληθείας τοῦ οὐρανοῦ δάσεως ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ παρόντος βίου,
αὕτη ἀφοῦ θέλῃ καὶ καταναλώσῃ ἡμᾶς θὰ διαφύγῃ μετὰ τοῦ
τελευταίου στεναγμοῦ;

Ἡ ψυχὴ ἡμῶν δὲν εἶνε σῶμα: ἡ ψυχὴ ἡμῶν δὲν διαίρεται
ἢ ψυχὴ ἡμῶν πίπτει, ἀλλ' ἔχει τὴν συνείδησιν ὅτι θέον νὰ ἐξι-
λέσῃ ἑαυτὴν ἔραται, ἀλλ' ἔχει τὴν συνείδησιν ὅτι ἔραται ἰδέας

φαντασμαγορίας: ποθεῖ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πλανᾶται ποθεῖ τὴν
εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ καταβάλλεται ὑπὸ τῆς συμφορᾶς: πάντα ταῦτα
δὲν εἶνε τεκμήριον ὅτι ὁ βίος οὗτος εἶνε προανήκουσμα μελλού-
σης ἀρμονίας; ἔχομεν βαθυτάτην τὴν πεποίθησιν ὅτι μόνῃ ἢ συ-
ζήτησις περὶ τοῦ ἀθανάτου ἢ μὴ τῆς ψυχῆς ἀποδεικνύει τὴν ἀ-
θανασίαν ἡμῶν καὶ ὁ Λουκρήτιος καὶ πάντες οἱ ὕλισται οἱ κα-
πολεμούντες τὴν ἀγίαν ταύτην ἐλπίδα ἠττώνται αὐτὴν ἐκείνην
τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν θέτουσιν ἐπὶ κεφαλῆς τὸν στέφανον τῆς νί-
κης. Θνητὰ ὄντα δὲν δύνανται ν' ἀποδείξωσιν ἑαυτὰ θνητὰ, καὶ
ὅστις προσφέρει τὴν λέξιν ἀθανασία, ἔστω καὶ ἵνα ἀρηθῇ αὐτὴν,
εἶνε ἐν ἀθάνατον.

II

Ἄλλὰ ποία ἢ κατὰστασις τῆς ψυχῆς μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ σώ-
ματος ἐξόδου; Ἰδοὺ ζήτημα ἔτι σκοτεινότερον, ἔτι ἀπροσιτώτε-
ρον. Δὲν εἶνε δυνατόν νὰ κατανοήσωμεν σαφῶς βίον μακρῶν
ἐνόσω δεσμευόμεθα ὑπὸ τοῦ σώματος. Καὶ ὅμως δι' αὐτῶν τού-
των τῶν νόμων καὶ προαισθημάτων, δι' ὧν ἀποκαλύπτεται ἡμῖν
ἢ ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ἀποκαλύπτεται ἄμα ἐν ἀμυδρᾷ καὶ τε-
θλωμένῃ εἰκόνι ἢ κατὰστασις τῆς ἀθανάτου ταύτης ψυχῆς μετὰ
θάνατον. Ἡ ψυχὴ ἄρα γε τηρεῖ τὴν ἀτομικότητά αὐτῆς τὴν ἐπὶ
τῆς γῆς, ἔχει τὴν συνείδησιν τῶν ἐνταῦθα πεπραγμένων; Ἄν δὲν
σώζῃ αὐτὴν, τότε ἢ ἀθανασία εἶνε μάταιον χρῆμα. Τί πρὸς ἐμὲ
ἀνὴ ψυχῆ μου εἶνε ἀθάνατος, ὅταν ἐγὼ ὁ πρὸς ὑμᾶς ἀποτεινό-
μενος ἦδῃ, ὁ πάσχων καὶ ὁ χαίρων ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ οὐδαμῶν
μετὰ θάνατον θὰ ἔχω ἀνάμνησιν τῶν ἐνταῦθα πεπραγμένων; ἀλ-
λ' ἀνὴ τῆς ψυχῆς ἀθανασία ἀποδεικνύεται διὰ τοῦ ἠθικοῦ νόμου
καὶ τοῦ κύρους αὐτοῦ, διὰ τοῦ αὐτοῦ ἠθικοῦ νόμου ἀποδεικνύεται
ὅτι τηρεῖ αὕτη καὶ μετὰ θάνατον τὴν συνείδησιν τῶν ἐν τῷ βίῳ
τούτῳ πεπραγμένων. Εἴπομεν ὅτι αἱ ἀγαθὰ καὶ αἱ κακὰ πράξεις
πυρνεύονται κατ' ἀνάγκην τὴν ποινήν ἐκείνην, ἢν προαισθανο-
μένη ἡ συνείδησις ταραττεται. Καὶ τιμωρεῖ μὲν ἡ κοινωνία τὴν
κακίαν καὶ ἐξαγνίζεται πολλάκις ὁ κακοεργήσας, ἀλλ' εἰς στε-
νὸν πάντοτε κύκλον, σπανίως δ' ἀνταμείβει τὴν ἀρετήν. Διὰ δὲ
τοὺς πεποθηότας εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, εἶνε εὐτύχημα
αὕτη αὕτη ἢ ὑπὸ τῶν ἀπλουστέρων κατακρινόμενη σπουδῇ μὲν
τῆς κοινωνίας εἰς τὸ τιμωρεῖν τὴν κακίαν, ἀκηδία δὲ εἰς τὸ ἀ-
μείβειν τὴν ἀρετήν: διότι ἢ μὲν ἀρετὴ θέλει δρέψει ἐν τῇ αἰω-
νιότητι τὸν ἀμάρτανον στέφανον τῶν ἐδῶ ἀγώνων, ἐνώπιον τοῦ
ἰσοῦ εἶνε μηδὲν πᾶσα ἐν τῇ γῆ ἀμοιβή: ἐνῶ ἢ κακία, ἢτις μέλ-
λει νὰ παιδευθῇ δι' ἀτελευτήτου ποινῆς, φιλόκρινος ἦτο νὰ
ἐξαγνίζετο ἐν τῷ βίῳ τούτῳ διὰ τῆς ποινῆς τῶν ἀνθρωπίνων νό-
μων. Ἄλλ' ἀφοῦ οὐδ' ἢ ποινὴ οὐδ' ἢ ἀμοιβὴ εἶσι πλήρεις ἐν τῷ
κόσμῳ τούτῳ συμπληροῦνται δὲ ἐν τῇ αἰωνιότητι, ὅτι ἦτο παρά-
λογον νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἢ ψυχὴ ἀγνοεῖ ἐν τῇ ἀθανασίᾳ διατί
παιδεύεται καὶ διατί ἀμοιβεται. Διασώζει ἄρα τὴν ἀνάμνησιν τῶν
ἐνταῦθα πεπραγμένων. Ποία δὲ εἶνε ἢ μακαριότης ἐκείνη, ἢν
μετὰ τοσαύτης ἀνυπομονησίας ἀνέμενον ὁ Σωκράτης καθ' ἢν στιγ-
μὴν παρεσκευάζετο δι' αὐτὸν τὸ κώνειον; Αὕτη ἐκείνη, περὶ ἢς ὁ
δαιμόνιος ἀνὴρ λέγει: «εἰ μέλλομεν ποτε καθαρῶς τι εἶσεσθαι,

ἀπαλλακτέον τοῦ σώματος, καὶ αὕτη τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ
πράγματα, καὶ τότε, ὡς εἴκειν, ἡμῖν ἔσται οὐ ἐπιθυμητὸν τε
καὶ φαιδρὸν ἔραται εἶναι, φρονήσεως, ἐπειδὴν τελευτήσωμεν, ὡς ὁ
λόγος σημαίνει, ζῶσι δὲ οὐ. Εἰ γὰρ μὴ οἷόν τε μετὰ τοῦ σώμα-
τος μηδὲν καθαρὸν γινῶναι, δυοῖν θάτερον, ἢ οὐδαμῶς ἔσται κτή-
σασθαι τὸ εἶδέναι ἢ τελευτήσασιν τότε γὰρ αὕτη καθ' αὐτὴν ἔσε-
ται ἢ ψυχὴ χωρὶς τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὐ.»

Ἡ ψυχὴ μετὰ θάνατον σώζει αὐτὰς ἐκείνας τὰς δυνάμεις, δι'
ῶν ἐκδηλοῦται ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἢ ἀθάνατος αὐτῆς φύσις: ἦτοι
τὴν βούλησιν, τὴν διάνοιαν, τὴν εὐαισθησίαν, σώζει τὸν αὐτὸν
ἔρωτα τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ ἀληθοῦς. Ἐκεῖ ἐν τῷ μέσῳ
τοῦ καλοῦ, τὸ ὅποιον δὲν δεσμεύεται περὶ τὴν ἔμφρασιν αὐτοῦ ὑπὸ
τῆς ὕλης, τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ μὴ διαταραττομένου ὑπὸ γῆινων πε-
ρισπασμῶν, τοῦ ἀληθοῦς τοῦ μὴ ἐπισκοτιζομένου ὑπὸ τῆς ἀσθε-
νοῦς καὶ θνητῆς φύσεως, θέλομεν ἀπολαμβάνει τῆς εὐδαιμονίας
ἐκείνης, ἢς ἀμυδρὰν ἐνόησαν παρέχουσιν ἡμῖν αἱ ἱεραὶ, ἀλλὰ καὶ
σπάνια στιγμὰ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ συγκινήσεων τῶν διε-
γειρομένων ὑπὸ τῆς ἀρετῆς, τῆς θυσίας, τῆς ἐπιστήμης. Ἄν ἐν
τῷ βίῳ τούτῳ συγκινούμεθα βαθύτατα ἐπὶ τῇ θεᾷ ὠραίας εἰκό-
νος ἢ ὠραίου ἀγάλματος, ὅποιαν ἄρα γε συγκίνησιν θέλει αἰσθαν-
θῆ ἢ ψυχὴ ἡμῶν ἀπαντῶσα τὸ εἰλικρινῆς ἠθικὸν κάλλος, οὐτινος
σύμβολον εἶναι τὸ ὑλικόν; Ἄν πάσας τὰς ἀηδίας τῆς ζωῆς, ἀν
πάσας τὰς ταλαιπωρίας μακρᾶς μελέτης ἐξαγορεύῃ ἢ ἀνακάλυψις
καὶ τῆς ἐλαχίστης ἀληθείας δια μακαριωτάτης ἐνδομύχου ἀμοι-
βῆς, ὅποια ἄρα γε ἔσται ἢ εὐδαιμονία τῆς ψυχῆς, παρακαθη-
μένης εἰς τὴν πλησίφωτον ἐστίν τῆς ἀληθείας; ἢ καρδία ἡμῶν
ἢτις ἠγάπησεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εὐθραυστα ὄντα, θέλει ἀσπα-
σθῆ τὸ τελειότερον τῶν ὄντων καὶ τὸ πνεῦμα ἡμῶν τὸ περιπλα-
νηθὲν εἰς ματαιοὺς ἀγῶνας πρὸς εὔρεσιν τῆς ἀληθείας ἐπὶ γῆς,
ἐκεῖ θέλει περιχυθῆ ὑπὸ τῆς ἀμέσου τοῦ Θεοῦ θεωρίας. Καρ-
δία καὶ νοῦς εὐρόντα ἐπὶ τέλους τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἢν ὁ-
νειροπολοῦσιν ἐνταῦθα, θέλουσιν ἀπολαμβάνει τῆς ὑπερτάτης καὶ
ἀγνωστάτης ἡδονῆς πλησίον τῆς ἀπολύτου τελειότητος, ἢτις εἶνε τὸ
ἀληθές, τὸ καλόν, τὸ ἀγαθόν, ἦτοι ἢ τριπλῆ εἰκὼν τοῦ αὐτοῦ ἰδε-
ώδους, πρὸς ὃ τείνουσι τὸ πνεῦμα, ἢ βούλησις καὶ ἢ καρδία ἡμῶν.

Δ. ΠΑΠΗΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Σ. Ἡ ἐμβριθὴς αὕτη πραγματεία ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἐν Ἀθήναις
ἐκδομένου περιοδικοῦ «ὁ Παρθενών.»

Β Υ Φ Φ Ω Ν .

Ὁ Γεώργιος-Λουδοβίκος Λεκλέρ (Georges-Louis Leclerc), κό-
μης δὲ Βυρφόων, εἰς τὸν τῶν νεωτέρων ἢ ἐπιστήμη χρεωστῆ πολ-
λά, ἐγεννήθη ἐν Μοντμπάρ (Montbard) τῆς Βουργουνδίας τῇ 7
Σεπτεμβρίου 1707. Ἦτον υἱὸς τοῦ Βενιαμίν Λεκλέρ δὲ Βυρφόων,
συμβούλου τοῦ ἐν Διζῶνι κοινοβουλίου. Ἀποπερατώσας δὲ τὰς
σπουδὰς του ἐν τῷ Ἰησουϊτικῷ Λυκείῳ τῆς Ἀγγέρης, ἐπαγγέ-
θεν εἰς Διζῶνα, ὅπου σχετισθεὶς μετὰ νέου τινὸς Ἀγγλοῦ καὶ

του καθηγητού Χιγκμάν, έπεσκέψατο την Άγγλιαν, την μεσημ-
βρινήν Γαλλίαν, την Έλβετίαν, την Ίταλίαν.

Είκοσαετής ών μετέφρασεν εκ του Άγγλικού δύο συγγράμα-
ματα: την των *Φυτών Στατιστικήν* (Statique de végétaux) του
Χάλη (Hales) και την *Όλοκληρωτικήν Μέθοδον* (Traité des flu-
xions) του Νεύτωνος (1). Μόλις είκοσιπενταετής ένεκα των μα-
θηματικών και φυσικών αυτού έργων εξέλέγη μέλος της Άκαδημίας
των επιστημών. Τῷ 1737 ο φίλος του Διράύ, επιστάτης του βα-
σιλικού κήπου, απο-
θνήσκων συνέστησε τον
Βυρῳάνα τριακονταετή
όντα εις τον Λουδοβί-
κον ΙΕ' ως διαδοχόν
του.

Άναλαβών δε την
διεύθυνσιν του κατα-
στήματος τούτου έπε-
δόθη εις τὰς φυσικὰς
επιστήμας, συλλαβών
την γενναίαν ιδέαν του
να γράψη την ιστορίαν
της φύσεως. Προσλα-
βών συνεργάτην τον
συμπολίτην του Δω-
βεντῶνα (γεννηθέντα
τῷ 1716) και επί δε-
καετίαν άσχοληθέντες
εις έρευνας και με-
λέτας, τῷ 1749 έδη-
μοσίευσαν τους τρεις
πρώτους τόμους. Πεν-
τεκαίδεκα αὐτῆς τόμοι
(1749—1767) πραγ-
ματεύονται περί της
θεωρίας της γῆς, της
φύσεως των ζῳων, του
ανθρώπου και των ζω-
οτόκων τετραπόδων.
Άπό δε του 1770—
1783 έδημοσίευσεν 9
τόμους περιέχοντας τὰ
πηγά. Εν τῷ μέρει
τούτῳ μὴ βοηθούμενος
υπό του Δωβεντῶνος,
επεκαλέσθη την συν-
δρομήν του Gueneau
de Montbeillard και
του Άββᾶ Βεζῳωνος.

Άπό δε του 1783

— 1788 έδημοσίευσεν άνευ συνεργάτου πέντε τόμους πραγμα-
τευομένων περί ορυκτών. Άργότερον εφάνθησαν έπτά τόμοι συμ-
πληρωματικοί, ών ο τελευταίος εξέδόθη μικρόν ύστερον του θα-
νάτου του συγγραφέως και περιλαμβάνει ιδιαίτερόν τι πόνημα
Αι εποχαι της Φύσεως (Les epoques de la nature), τὸ ὅποιον

(1) Βιογραφίαν και εικόνα αὐτοῦ ἴδε ἐν σελ. 111 του Β' τόμου του Μέντορος.

Βυρῳάνας.

δύναται να θεωρηθῆ ως τὸ ἀριστούργημα του Βυρῳάνας. Τεσσα-
ρακονταετής ών τῷ 1747 απέδειξε την ἀλήθειαν των καυστι-
κῶν κατόπτρων του Άρχιμήδους, επαναλαβών πρώτος του πείρα-
μα ἐν τοῖς νεωτέροις θέσας σκινίδας πεπισσωμένους εις ἀπόστα-
σιν 200 ποδῶν και δια παμμεγέθους και πολυσυνθέτου κολλου
κατόπτρου συγκεντρώσας τὰς ἡλιακὰς ακτίνας, απέδειξε τὸ Άρ-
χιμήδειον πείραμα.

Τῷ 1753 εξέλέχθη μέλος της Γαλλικῆς Άκαδημίας. Έν δε
των κειμηλίων του
Βυρῳάνας εἶνε και ο
λόγος, ὃν ἀπήγγειλεν,
εἰσαχθεὶς ἐν τῇ Άκα-
δημίᾳ, δι' οὗ ἀνέπτυξε
την περιόρητον ἀρχήν:
*Ό λόγος εἶνε ἄνθρω-
πος.*

Ό Βυρῳάνας ὑπῆρξε
μέλος πασῶν των Ά-
καδημιῶν μάλιστα δε
της των *Εντιμῶν Άρ-
καδῶν*, οἵτινες ἔθεσαν
τῷ νέῳ αὐτῶν συνταί-
ρῳ την βουκολικὴν ἐ-
πωνυμίαν: *Άρχύτας ὁ
Θεοτάλας*. Συνῆλθεν
εις γάμον τῷ 1762
ὢν 55 ἐτῶν μετὰ νε-
αρὰς κόρης.

Ό Βυρῳάνας εγεύσα-
το των καρπῶν των
πόνων αὐτοῦ και ζῶν
ἐτι ἀπῆλυνσε μεγάλην
δόξην. Ό Λουδοβί-
κος ΙΕ' ἀνηγόρευσε
την ἐν Μοντᾶρ ἰδιο-
κτησίαν του κομητείου
χάριν αὐτοῦ. Εἶδε πρό
του θανάτου τον ἀνδρι-
άντα του ἰδρυόμενον
διαταγῇ Λουδοβίκου
του ΙΣΤ' κατὰ την εἰ-
σοδον του Μουσείου της
Ίστορίας μετὰ της ἐξῆς
πομπῶδους ἐπιγραφῆς:
*Majestati naturae par
ingenium.* Ό μέγας
οὗτος φυσιοδίφης ἐξε-
μέτρησε τὸ ζῆν την
16 Ἀπριλίου 1788.

Η ἀρίστη ἔκδοσις του Βυρῳάνας εἶνε ἡ εις 36 τῶμ. εις 4ον
ἐκ του βασιλικου τυπογραφείου, 1749—1781. Έκ δε των πο-
λυαριθμῶν ἀνατυπῶσεων διακρίνονται ἡ ὑπό του Φρ. Κυβιέρου εις
42 τόμους εις 8ον, 1829—1831 και ἡ παρὰ του Λαμουρῶν ἐπι-
χειρηθεῖσα και παρὰ του Δεμαραι ἀπωπερατωθεῖσα εις 42 τῶμ.
εις 8ον 1824—1832.

Γ. Κ. Ὑπερίδης (1).

(1) Σ. Δ. Παρακαλεῖται ὁ ἀναγνώστης νὰ μὴ φανῆ αὐστηρῶς,
διότι ὁ συρράφας διατελεῖ μαθητευῶν εισέτι.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

των γυναικῶν και των ἀπελευθέρων ἐν Ἀμερικῇ.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 211).

Η μεγάλη σπουδαιότης, την ὅποιαν ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πο-
λιτείαις ἀποδίδουσιν εις την ἐκπαίδευσιν των γυναικῶν, και ἡ συμ-
μετοχὴ αὐτῶν εις μαθήματα ἐπὶ πολὺν καιρὸν θεωρηθέντα ὡς ἀ-
νήκοντα ἀποκλειστικῶς εις τους ἄνδρας, θαυμασιῶς προπαρκακευ-
αῖρουν αὐτὰς εις τὸ ὥραϊον ἐπάγγελμα των διδασκαλισῶν, τὸ
ὅποιον ἐν τῇ Ἀμερικανικῇ κοινωίᾳ φαίνεται ὅτι ὀφείλει να θε-
ωρηται ὡς ἐν των πολυτιμωτέρων προνομίων αὐτῶν. Ὡς διδα-
σκαλισσαι ἠδυνήθησαν αὐται νὰ συντελέσωσι λίαν ἀποτελεσμα-
τικῶς εις ἔργον ἐξόχως ἐκπολιτιστικόν, δηλαδή την σύστασιν ἐν
ταῖς χώραις της μεσημερίας πλείστων σχολείων προωρισμένων
διὰ τὰ τέκνα των ἀπελευθέρων Μαύρων. Οὐδὲν δε περιποιεῖ με-
γαλειτέραν τιμὴν εις την Ἐνωσιν ὅσον ὁ ζῆλος, μεθ' οὗ ἡ κυ-
βέρνησις και οἱ ἰδιωτικοὶ συνεταιρισμοὶ κατέγειναν ἐν τῇ τρομε-
ρωτέρᾳ στιγμῇ του ἐμφυλίου πολέμου νὰ ἐξασφαλίσωσιν εις τους
Μαύρους της Μεσημερίας πόρους ὑπάρξεως και νὰ συστήσωσι
σχολεῖα δι' αὐτοὺς και διὰ τὰ τέκνα των. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι ἡ
ἄρκτος, ὅσον και ἂν εἰδικύνετο ἐναντια πρὸς την δουλείαν, δὲν
εἶχεν ὅμως ἀποβάλει πλείοτερον της μεσημερίας την πρόληψιν
την θεωροῦσαν τους υἱοὺς της Ἀφρικῆς ὡς ἀνήκοντας εις κατω-
τέραν φυλὴν. Ἀκαταμάχητος τις ἀντιπαθεῖα εἶχε πάντοτε θεωρη-
σει αὐτοὺς ὡς ὑποστάθμην της κοινωίας: και ἐν αὐτῇ δε τῇ
χώρᾳ της ἰσότητος ὑπελείφθη μεταξὺ αὐτῶν και των προνομι-
ούχων της λευκῆς φυλῆς διάκρισις τις προσβλητικῇ. Ἐν τούτοις
σχολεῖα διὰ τὰ τέκνα των Μαύρων πανταχοῦ καθιδρύοντο, και ἡ
κυβέρνησις ἂν και θεωροῦσα αὐτοὺς ἀνάξιους νὰ ἀπολαύσωσι δι-
καιώματα ἀστυκὰ και πολιτικά, ἐνόμισε καθήκον της νὰ τοῖς
χορηγήσῃ τὸ εὐεργέτημα της ἐκπαίδευσως. Τινὲς των ἐπὶ της
δημοσίας ἐκπαίδευσως ὑπαλλήλων ἔδειξαν ἀληθῆς ἐνδιαφέρον
πρὸς τους ἀποκλήρους τούτους και ἀνεγνώρισαν ὅτι οὔτε εὐρυ-
ίας οὔτε πνεύματος ἐστεροῦντο. Ἀγαθοὶ δὲ τινες ἄνδρες ἤρ-
χίζον νὰ ἐνωῶσιν ὅτι εις την μισραίαν ἐπιρροὴν της δουλείας
μᾶλλον παρὰ εις την φυσικὴν κατασκευὴν του σώματος ὤφειλε νὰ
ἀποδοθῇ ἡ γενικῶς παραδεδεγμένη ιδέα του ὅτι οἱ Μαῦροι ἦσαν
καὶ ἠθικῶς ὑποδεέστεροι. Ἐν τούτοις ἡ μεγαλειτέρα ἡμέρις του
ἔθνους, πρέπει νὰ τὸ εἰπωμεν, δὲν ἠθῶνετο δι' αὐτοὺς την αὐτὴν
συμπάθειαν. Τὰ ἔκτακτα συμβάντα, τὰ ὅποια προεκάλεσαν παρὰ
πᾶσαν προσδοκίαν την χειραφετήσιν των δούλων της Μεσημερίας,
και τὰ ὅποια παρέσχον αὐτοῖς ἀκολουθῶς ὅλα τὰ πολιτικά δι-
καιώματα, ἐδημιούργησαν πρῶτον και κατ' ἀρχὰς ἐν ἐκάστη πό-
λει γραφεῖα των ἀπελευθέρων, και τὰ γραφεῖα ταῦτα, διοργανι-
σθέντα μετὰ της προθυμίας και του θαυμαστοῦ ζήλου, ἄτινα προ-
εβρέουσιν ἐν Ἀμερικῇ πάσης ἐπιχειρήσεως μεγάλου ἠθικοῦ συμ-
φέροντος, ἀμέσως ἔστρεψαν την προσοχὴν των εις την ἰδρυσιν
σχολείων ὑπὲρ των παιδῶν και των κορασίων των Μαύρων.

Την πρώτην Ἰανουαρίου 1863, ἡμέραν ἀξιωμακόμενον ἐν
τοῖς χρονικοῖς της Ἐνώσεως, ὁ πρόεδρος Λίγκολν προεκήρυξε

την χειραφετήσιν των δούλων ἐν ὄλοις τοῖς διαμερίσμασι της χώ-
ρας της ἀποστατησῆς κατὰ της κυβερνήσεως των Ἠνωμένων
Πολιτειῶν. Την εἰκοστὴν δευτέραν του αὐτοῦ μηνὸς νόμος διορί-
ζων ἐπιτροπὴν ἐπὶ της χειραφετήσεως ἤχθη εις την βουλὴν των
ἀντιπροσώπων. Ἀλλὰ πρὶν ἡ προσοχὴ των ἀντιπροσώπων στραφῇ
ἐπὶ του ἀντικειμένου τούτου, πλείστοι ἰδιωτικοὶ συνεταιρισμοὶ
ἐσχηματίσθησαν ἐν ταῖς διαφόραις χώραις, ὅπως ἔλθωσιν εις βο-
ήθειαν των ἀπελευθέρων. Πλήθη ἀνδρῶν, γυναικῶν και παιδιῶν
φεύγοντα την δουλείαν κατετάχθησαν εις τους στρατιώτας της
Ἄρκτου, ἐξαιτούντα την βοήθειαν αὐτῶν και προσέφεραν αὐτοῖς
τὰς ὑπηρεσίας των. Ό Κ. Pierce ἐκ της Μασαχουσέτης ἔτρε-
χεν εις την Οὐασιγκτῶνα και εὐγλώτως ὑπερησπίζετο τὸ ζῆ-
τημα των προσφύγων, ἀπαιτῶν νὰ χορηγήσωσιν αὐτοῖς ἐργασίαν
και νὰ τους προπαρκακεύωσιν εις την ἐλευθερίαν διὰ της ἐκ-
παίδευσως. Χιλιάδες φωνῶν μετὰ ζήλου προεκάλεσαν την ὑπὲρ
αὐτῶν κοινὴν συμπάθειαν και εὐποίαν. Ἐνῶ δὲ ὄλοι οἱ νέοι
κατεγράφοντο ὑπὸ τὰς σημαίας, γενναίοψυχοι γυναῖκες ἔ-
σπευσαν εις τους στρατοὺς και προσήνεγκαν εις τους συζύγους
των, εις τους ἀδελφούς των και εις τους υἱοὺς των την συν-
δρομὴν της ἀφοσιώσεως των. Αὐταὶ ἐσύστησαν και διεθύθησαν ἐπὶ
του θεάτρου της πάλης ξενοδοχεῖα και κινητὰ νοσοκομεῖα και
δὲν ἐλησμώνησαν τους πτωχοὺς δούλους, των ὅποιων ὁ πόλεμος
ἔθραυσε μὲν τὰ δεσμά, ἀλλ' εις τους ὁλοους ἔπρεπε νὰ χορη-
γήσωσι και πόρους ὑπάρξεως. Αἱ γυναῖκες μετὰ πλείστων προ-
θυμίας ἀνταπεκρίθησαν εις την πρὸς τον ζῆλον των διδασκάλων
γενομένην πρόσκλησιν και ἤλθον ἵνα διευθύνωσι τὰ σχολεῖα τὰ
καθιδρύοντα ὑπὲρ των τέκνων των Μαύρων ἐν ταῖς διαφόροις
πόλεσιν, ἐν αἷς ὁ νικηφόρος στρατὸς ἀνεστήλωνε την ἔναστρον
σημαίαν. Δὲν δύναται τις νὰ συλλάβῃ ιδέαν της ἐνεργείας,
μεθ' ἧς οἰπολίται της Ἐνώσεως συνέδραμον τὸ ἔργον τούτο. Ἀπὸ
του ἔτους 1862 συνελεύσεις δημοσίας συνεχλήθησαν εις την Νέαν
Ἰόρκην, εις την Βοστώνην, εις την Φιλαδέλφειαν, και παρευ-
θῆς ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ την διπλὴν ἐπιρροὴν της φιλανθρωπίας
και της θρησκείας ὁ συνεταιρισμὸς ὁ πρὸς βοήθειαν των ἀπελευ-
θέρων, ὁ συνεταιρισμὸς των ἱεραποστόλων ἐν τῇ Νέᾳ Ἰόρκη, ἡ
ἐπὶ της ἐκπαίδευσως ἐπιτροπὴ ἐν Βοστώνη και φιλεκπαιδευτι-
καὶ ἑταιρία εις την Φιλαδέλφειαν και εις την Κιγκνιάτην. Φύλλα
εἰδικὰ ἤρχισαν δημοσιεύομενα ὅπως γνωστοποιῶσι τὰ ἀποτελέ-
σματα ἐκάστης ἑταιρίας και τὸ ποσὸν των συναγομένων ἐκουσίων
προσφορῶν, και δημοσιεύωσι τὰς ἐπιστολάς και τὰς πληροφάριας
τὰς πεμπομένους ἐκ παντὸς μέρους, ὅπου οἱ προστάται των Μαύ-
ρων ἐξήσκουν τὰς φιλανθρωπίας ἐνεργείας των. Εὐθὺς τὸ δεύτε-
ρον ἔτος χίλια πεντακόσια σχολεῖα ἠδυνήθησαν νὰ ἀνοιχθῶσιν
εις τους ἄνδρας της μαύρης φυλῆς. Ἀμα ὁ στρατὸς της Ἄρκτου
κατελάμβανε νέαν τινὰ πόλιν, φάλαγξ ἀφοσιωμένη διδασκάλων
τε και διδασκαλισῶν εἰσῆρχετο ἐν αὐτῇ ἀμέσως μετ' αὐτοῦ. Διὰ
τους Μαύρους δραπέτας, οἵτινες κατετάσσοντο εις τον στρατὸν, οἱ
στρατηγοὶ ἐσχημάτισαν σχολεῖα στρατιωτικά. Οἱ ἱερεῖς ἐκατήκουν
αὐτοὺς εις τὰς ἀληθείας της θρησκείας και τὰς ἀρχὰς της ἠθι-
κῆς, διδάσκοντες αὐτοὺς συγχρόνως τὸ ἀναγινώσκειν και τὸ γρά-
φειν. Ό Σέρμαν εις την Γεωργίαν, ὁ Βάρνς εις την Λουϊσιάνην

ὁ Χόβαρντ εἰς τὴν Τεννεσὴν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος τούτου τῆς φιλανθρωπίας ἀνέπτυξαν τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν καὶ δραστηριότητα, τὴν ὅποιαν καὶ διὰ τὸν πόλεμον. Εἶχε παρέλθει ὁ καιρὸς, καθ' ὃν νόμος τῆς Μεσομυρίας ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἀηγόρευε τοῖς δούλοις τὸ μανθάνειν γράψην καὶ ἀνάγνωσιν. Πρέπει δὲ νὰ τὸ εἴπωμεν πρὸς τιμὴν τῆς ἀποκλήρου φυλῆς, οὐδὲν θεῆμα ὑπῆρξε συγκινητικώτερον τοῦ θεάματος, τὸ ὅποιον παρῆσαν τότε οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά ἐξ ἴσου σπεύδοντες μετὰ ζήλου εἰς τὰ σχολεῖα, ἐν οἷς ἡ διδασκαλία ἔμελλε νὰ ἀναγεννήσῃ τὰς ψυχὰς των, καθὼς καὶ εἰς τὰς φιλοζέτους οἰκίας τὰς ἀνοιχθεῖσας πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν σωμάτων των. Ὁ πειναλέος ἄνθρωπος δὲν ῥίπτεται μὲ πλειότεραν ἀπληστίαν ἐπὶ τῶν προσφερομένων αὐτῷ φαγητῶν παρ' ὅσον οἱ πτωχοὶ οὗτοι δραπέται ἐπὶ τοῦ ἄρτου τῆς μαθήσεως, τὸν ὅποιον ζωηρότατον ἐνστικτῶμα παρίστανεν εἰς αὐτοὺς ὡς τὸν πρῶτον ὄρον τῆς ἀναγεννήσεώς των. Οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ διδασκάλισσαι ἐπεδόθησαν εἰς τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦτο ἔργον. Αἱ χρηματικαὶ προσφοραὶ καὶ αἱ ἀποστολαὶ τροφίμων καὶ ἐνδυμάτων ἐφθάνον πικταχθῆν. Ὁ εὐεργετικὸς Peabody ἀφιέρωσε πέντε ἑκατομμύρια πρὸς σύστασιν σχολείων. Εἰς μόνος συνεταιρισμὸς ὁ Ἀμερικανὸς Ἱεραπόστολος εἰσέπραττεν ὑπὲρ τὰς 45,000 φράγκα κατὰ μῆνα, ποσὸν λίαν ἀνεπαρκὲς ἀναμφιβόλως διὰ νὰ συνδράμῃ ἀποτελεσματικῶς τσαυτάς φυσικὰς καὶ ἠθικὰς ταλαιπωρίας. Ἡ κυβερνήσις ἔδιδε 45 ἑκατομμύρια εἰς τὸ γραφεῖον τῶν ἀπελευθέρων, τοῦ ὁποίου τὴν προεδρείαν εἶχεν ἐμπιστευθῆ ὁ Λίγκολν εἰς τὸν στρατηγὸν Χόβαρντ, ὁ ὁποῖος πρὸ μικροῦ εἶχεν ἀπολέσει τὴν μίαν τῶν κνημῶν του εἰς τινὰ τῶν τελευταίων μαχῶν. Εἶνε ἀδύνατον νὰ φαντασθῶμεν πᾶν ὅ,τι τὸ γραφεῖον τοῦτο ἐξεπλήρωσε ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐγκαθιδρύσεώς του. Οἱ δυστυχεῖς, τοὺς ὁποίους ἐπρόκειτο νὰ ἀναδείξωσιν ἄνδρας καὶ πολίτας, ἀπῆλθον συνδρομὰς παντοειδεῖς. Ἐπρεπε νὰ συστήσωσι δι' αὐτοὺς τσαυτὰ ξενοδοχεῖα ἔσα καὶ σχολεῖα. Ἀπὸ τὸ 1861 ἕως τὸ 1866 σχεδὸν 400,000 ἀπελευθέρων ἐπλήρωσαν τὰ δι' αὐτοὺς κτισθέντα 48 ξενοδοχεῖα, ἐντὸς τῶν ὁποίων 20 χιλιάδες ἀπέθανον ἀπὸ τὴν ἔνδειαν, ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ ἀπὸ τὰς πληγὰς, τὰς ὁποίας ἔλαβον πολεμοῦντες ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν ἐλευθερίας. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου 40 χιλιάδες ἀπελευθέρων εἶχον φοιτήσει εἰς τὰ στρατιωτικὰ σχολεῖα καὶ ἤξευρον νὰ γράψωσι καὶ νὰ ἀναγινώσκωσι.

Ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ὑπῆρξεν ἡ ἀφοσίωσις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὑπὲρ τῆς ἐκπαίδευσως τῶν ἀπελευθέρων, ἔσον μέγας καὶ ἂν ὑπῆρξεν ὁ ἀριθμὸς τῶν σχολείων, ὁ ὁποῖος ἔβρινε πάντοτε αὐξάνων, —ἐλογίζοντο 4000 κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 1868, —ἀπητοῦντο ἔμως πλειότεροι διδάσκαλοι, τοὺς ὁποίους ἡ Ἄρκτος καὶ ἡ Δύσις ἠδυνάτουσαν νὰ χορηγήσωσι. Οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἔφοροι προεῖδον τοῦτο συστήνοντες σχολεῖα πρότυπα διὰ τοὺς Μαύρους καὶ ἐμπιστευόμενοι εἰς αὐτοὺς, ἅμα ἀπέκτων τὰς πρώτας γνώσεις τῆς γράψης, τῆς ἀναγνώσεως καὶ τῆς ἀριθμητικῆς, τὴν φροντίδα τοῦ νὰ μεταδίδωσιν εἰς τοὺς ἄλλους ἔσα αὐτοὶ εἶχον μάθει. Οἱ Μαύροι τότε κατεστάθησαν καθηγηταί. Κατὰ τὸ 1868 διετήρουν 1200 σχολεῖα καὶ τὸ ἐξῆς μόνον ἀρκεῖ νὰ ἀποδείξῃ μεθ' οἷας σπουδαίότητος ἀφωσιώθησαν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν κατὰ τὸ 1863 ἡ Λωῖσι-

ἀνη, χάρις εἰς τοὺς φόρους τοὺς τελουμένους ὑπὸ τῶν κατοίκων, εἶχεν ἤδη πολυάριθμα σχολεῖα, εἰς ἃ ἐξεπαιδεύοντο 50 χιλ. ἀπελευθέρων. Κατεπεύγουσιν ἀνάγκη ἐπέφερον τὴν κατάργησιν τοῦ φόρου, ἀλλ' ἐν τούτοις οἱ Μαύροι δὲν ἀπώλεσαν τὸ θάρρος των. Ἦδη ἐπλήρουν, καθὼς ἔλοι οἱ ἄλλοι κάτοικοι, τὸ ἀνάλογον μέρος τοῦ φόρου τοῦ διὰ τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν τεταγμένου καὶ χρησιμεύοντος ἐλοκλήρου πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων τῶν διὰ τοὺς λευκοὺς προωρισμένων, ἐξ ὧν οἱ Μαύροι ἀπεκλείοντο. Παρεδέχθησαν δὲ νὰ συνεισφέρωσι καὶ ἰδιαίτερος διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἰδικῶν των τέκνων χωρὶς ἔμως νὰ ἀπαλλαγθῶσιν τοῦ κοινού φόρου. Ἐντὸς τινῶν ἐτῶν ἡ χειραφετηθεῖσα φυλὴ ἐξισώθη σχεδὸν μετὰ τὴν ἐκπολιτιστικὴν φυλὴν. Σχολεῖα νηπιακὰ, σχολεῖα διὰ τοὺς ἐφήβους, σχολεῖα πρότυπα, σχολεῖα βιομηχανικὰ, σχολεῖα ἰδίως δι' ἔργα γυναικεία, ἀποταμιευτήρια (caisses d' épargnes) ἑταιρίαι ὀλιγαρκείας, ταῦτα πάντα ἀνεφάνησαν ὡς διὰ γοητείας. 300,000 Μαύροι ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά μετέειχον τῶν εὐεργετημάτων τῆς ἐκπαίδευσως. Τέλος πάντων ἐβδόμαδιαιαί τις ἐφημερίαι ὁ Δημοκράτης συνταττομένη ἐντελῶς ὑπὸ Μαύρων, ἤρχισεν ἐκδιδόμενη κατὰ τὸ 1867 εἰς Ῥαλέγην πρωτεύουσιν τῆς βορείου Καρολίνας. Βεβαίως εἶνε ἄξιος εὐγνωμοσύνης καὶ θαυμασμοῦ ὁ Ἀμερικανὸς οὗτος λαὸς, ὁ ὁποῖος δι' εὐγενοῦς ζήλου ἀρῶν ἀπλευθέρωσε τέσσαρα ἑκατομμύρια δούλων ἐξώδυσεν ἀρθύτως τὰ χρήματά του διὰ νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς νέους του ἀδελφοὺς πάντα τὰ ἐκ τῆς παιδείας ὠρελήματα ἀλλὰ δίκαιον ἐπίσης εἶνε νὰ σημειώσωμεν τὴν εὐφύαν, μεθ' ἧς ὁλόκληρος λαὸς δούλων κατενόησεν ὅτι δὲν ἤδύνατο νὰ βαδίσῃ ἐκ παρακλήλου μετὰ τοὺς ἀρχαίους κυρίους του εἰμὴ ἐκπαιδευόμενος, ὡς αὐτοὶ, δηλαδὴ ἐξαρτιζόμενος τὸ χαρακτηριστικώτατον σημεῖον τῆς ἀνισότητος τῆς ἀποχωριζομένης αὐτοῦ. Οὐδέποτε ἐδείχθη καλλίτερον, ὅτι οἱ Μαύροι καὶ οἱ Λευκοὶ εἶνε τέκνα ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ, ὅτι ἡ φύσις δὲν ἔθηκε μεταξὺ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ οὐδεμίαν οὐσιώδη διαφορὰν καὶ ὅτι αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις τῶν Μαύρων ἀναπτύσσονται καὶ αὐξάνουσιν ἅμα εἰςδύση ἡθεῖα ἀκτῆς τῆς ἐπιστήμης εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς ἐκείνης, ἥτις ἐκ συστήματος τέως ἦτο πεφυλακισμένη ὑπὸ σκληρὰς πολιτικῆς ἐν τῇ εἰρηκτῇ τῆς ἀμαθείας.

Ἡμῖν εὐτυχῆς δυνάμενος νὰ συλλέξω τὰς περὶ τούτου ἀποδείξεις, καὶ ἔσπευσα εἰς Οὐασινγκτόνα, ἵνα ἐπισκερθῶ τὸν ἐνδοξον διοργανωτὴν τοῦ γραφείου τῶν ἀπελευθέρων, δηλαδὴ τὸν στρατηγὸν Χόβαρντ καὶ τὸν ἄξιον συνεργάτην του Κύριον Ἐλιστ. Εἰς τὴν Οὐασινγκτόνα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1861 ἐσυστήθησαν τὰ πρῶτα σχολεῖα διὰ τὰ τέκνα τῶν ἀπελευθέρων. Ἦδη ὑπάρχουσι τοιαῦτα παντὸς βαθμοῦ καὶ μάλιστα ὁ στρατηγὸς διέταξε τὴν κατασκευὴν εὐρυχωρῶν οἰκοδομῶν, αἵτινες θὰ χρησιμεύσωσιν ὡς γυμνάσιον καὶ πανεπιστήμιον δι' αὐτοὺς. Ἡμῖν ὅλος πλήρης ἀναμνήσεων, τὰς ὁποίας εἶχον συλλέξει ἐν τοῖς ἀθηροτέροις σχολείοις τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν, καὶ μοι ἦτον εὐκόλον νὰ κρίνω ἀπ' ἑμαυτοῦ περὶ τῶν διαφορῶν, αἵτινες ἴσως ὑφίσταντο εἰς τὰς διανοητικὰς δυνάμεις τῶν τέκνων τῶν δύο φυλῶν. Πλὴν οὐχὶ μόνον ἐγὼ δὲν εὐρον οὐδεμίαν διαφορὰν, ἀλλὰ καὶ ἔλοι οἱ διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι, τὰς ὁποίας ἠδυνήθησαν νὰ συμβουλευθῶ ὡς πρὸς τοῦτο,

ἦσαν τῆς αὐτῆς γνώμης. Ἄνῆρ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα συνδέεται λίαν ἐντίμως μετὰ τοῦ ἔργου τῆς χειραφετήσεως τῆς ἐκτελουμένης ὑπὸ τοῦ γραφείου τῶν ἀπελευθέρων, δηλαδὴ ὁ κύριος Ζ. Ἄλβορντ, ἔφορος τῶν σχολείων τῶν Μεσομυρινῶν χωρῶν, ἀπέδειξε τοῦτο καταφανέστατα εἰς τὰς ἐτησίους ἐκθέσεις τὰς πεμπομένας ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν στρατηγὸν Χόβαρντ. Εἰς ἐν τῶν σχολείων τούτων ἀπαριθμοῦν 400 μαθητὰς καὶ μαθητρίδας παρηκολούθησαν τὰ γυμνάσματα ἀπὸ τῆς κλάσεως τῶν ἐξαετῶν νηπιῶν μέχρι τῆς ἑνωτέρας σχολῆς, ἔπου οἱ μαθηταὶ σπουδάζουσι τὰς ἐπιστήμας, τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Ἡ χρῆσις τῆς αὐτῆς μεθόδου παρήγαγε πικταχρῶς ἀποτελέσματα ἐπίσης εὐχάριστα. Αἱ μαθητρίαι τῆς μακρῆς φυλῆς ἐράνοντο, ὅτι ἀτελῶς ἐνόουν τὰς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου διδομένας ἐξηγήσεις· τινὲς ἔμως αὐτῶν ἐξεραζόντο μὲ εὐχέρειαν θαυμασίαν. Τὰς ἀριθμητικὰς καὶ ἀλγεβρικὰς πράξεις ἐξετέλουν μετ' ἀκριθείας ἀξιοσημειώτου. Ὅτε ἡ διδασκάλισσα διέταξε νὰ ἀναγνώσῃ τὰς συνθέσεις τῆς ἡμέρας, μία μαθητρίαι δεκαεταρτητῆς ἀπήγγειλλε τὴν ἰδικὴν τῆς ἔχουσαν ἀντικείμενον τὴν συμβολικὴν σημασίαν τῶν ἀριθμῶν. Ἐτέραι τις ἀνέγνωσαν ὁμοίως ἔλθεσιν ἀρκετὰ τερπνὴν περὶ μικρὰς τινος ἐξοχικῆς διασπιδάσεως, καθ' ἣν οἱ γείτονες καὶ οἱ συγγενεῖς συνέρχονται εἰς συμπόσιον ἐξ ἐράνου (riqué-niqué) δύναμαι. Δὲ νὰ εἴπω ὅτι οὐδὲν οἰκοτροφεῖον ὑπάρχει ἐν Γαλλίᾳ, ἔπου αἱ μαθητρίαι νὰ ἀναγινώσκωσι μὲ τὸσσην ἔκφρασιν καὶ μὲ τὸσσην χάριν. Ἡμεῖς ἔμελοῦμεν νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὰς τὸ προτέρημα τοῦτο, ὅπερ λίαν ἐρελκεί τὴν προσοχὴν ἐν τοῖς σχολείοις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἐκπληξίς ἔτι μεγαλειότερα ἐπεφυλάττετο εἰς τοὺς παρευρισκομένους μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ κλάσει. Νεῶνις δεκαεξαετίας ἡ δεκαεπταετίας προσεκλήθη εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ καθηγητοῦ διὰ νὰ ἀναγνώσῃ τὴν σύνθεσιν τῆς Ἀνέγνωσεν αὐτὴν μετ' ἀληθοῦς χάριτος ἅμα δὲ ἐτελείωσε, μία τῶν συμμαθητριῶν τῆς ἐγερεθεῖσα ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἡ Ἰωάννα εἶχεν ἀπαγγεῖλαι χθὲς στίχους ὑπ' αὐτῆς συντεθειμένους πολὺ ἀνωτέρους τοῦ τεμαχίου τούτου, καὶ ὅτι καλὸν ὅθ' ἦτο ἂν ἐπανελάβανεν αὐτοὺς. Ἡ Ἰωάννα κατ' ἀρχὰς τὸ ἠρνήθη, ἀλλὰ ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ ἐμοῦ συνεμωρρώθη πρὸς τὴν πεπιθυμίαν τῶν συμμαθητριῶν τῆς. Πάντες ἠκούσαμεν αὐτὴν μετὰ ἠρσκειτικῆς σιγῆς. Τὸ μικρὸν τοῦτο πόνημα ἐξ 150 στίχων σχεδὸν ἦτον ἡ ἴδια αὐτῆς ἱστορία. Ὁ πατὴρ τῆς, ἡ μήτηρ τῆς καὶ ὁ ἀδελφὸς τῆς πρὶν τοῦ πολέμου εἶχον ζήσει εἰς καλύβην τινὰ ἀνήκουσαν εἰς πλούσιον φυτειοκτῆμονα τῆς Βιργινίας. Ἡμεῖς τινὰ ὁ ἀδελφὸς τῆς ἀφηρπάγη καὶ ἐπωλήθη εἰς ἕνα κύριον, ὁ ὁποῖος τὸν μετέφερεν εἰς τὰς Δυτικὰς χώρας· ἡ γραῖα μήτηρ τῆς ἀποθνήσκει· ἐκ τῆς θλίψεως· ὁ πατὴρ τῆς κατηράσθη τὴν σκληρότητα, ἥτις ἀπεχώρισεν αὐτὸν τοῦ υἱοῦ του ἐτιμωρήθη διὰ τοῦτο· αὐτὴ ἡ ἴδια, πτωχὴ κόρη δεκαετίας, ἐπειδὴ ἔκλαιεν, ἔτε διὰ τῆς βίας παρέσυρον τὸν ἀδελφὸν τῆς, ἐρραβδίσθη ἀσπλάγχνως. Αἰφνης κρυγὴ τῆς ἀντήχησε ἐν τῇ χώρᾳ τῶν δούλων, ἡ κρυγὴ τῆς ἐλευθερίας! «Ἡμῖν λοιπὸν ἐλευθερία, ἐξηκολούθησεν ἡ νεῖα ποιήτρια, ἐλευθερία νὰ βαδίζω ἐνώπιόν μου, ἐλευθερία νὰ θεωρῶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἐλευθερία νὰ κερδίζω διὰ τῆς ἐργασίας μου τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, ἐλευθερία νὰ ἐκπαιδευθῶ ἐξῆς μου μετὰ τοὺς κυρίους μου, ἐλευθερία νὰ ἀναγινώσκω τὴν βίβλον τοῦ Θεοῦ!»

Καὶ ἐξηκολούθησεν οὕτω μέχρις οὗ καταληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀκροῦν ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ ἐκθεσιν, ἥτις εἶχε συγκινήσει ἡμᾶς μέχρι τῶν μυχῶν τῆς ψυχῆς. Ὅλα: αἱ μαθητρίαι συνεκινήθησαν καὶ δὲν δύναμαι νὰ παραστήσω τὴν εἰκόνα τριακόνα μαθητριῶν, αἵτινες ἔχουν δάκρυα συμπαθείας καὶ θαυμασμοῦ διὰ τὴν συμμαθητρίαν των. (Ἐπεταί τὸ τέλος).

Ἡλικία καθ' ἣν ἐνυμφεύθησαν διάσημοί τινες ἄνδρες

Ὁ Ἀδάμ ἐνυμφεύθη τὴν Εὐάν ἅμα ὡς ἔφαγε τὸν καρπὸν τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως. Ὁ Σαίξπηρος ἐν ἡλικίᾳ 18 ἐτῶν ὁ Βὲν Ἰώωνος ἐν ἡλικίᾳ 21. ὁ Φραγκλίνος, 24· ὁ Μοζάρτ, 26· ὁ Δάντης, Κέπλερ, Φύλλερ, Ἰώνων Βούρκ, Σκόττ, 26· ὁ Τύχων Βράχιος, Βύρων, Οὐασινγκτόν, Βονοπάρτης, 27· ὁ Πένν, καὶ Στέρν, 28· ὁ Λιναῖος καὶ Νέλσον, 29· ὁ Βύρν, 30· ὁ Πήλ, 32· ὁ Δάβυς, 33· ὁ Ἀριστοτέλης, 36· ὁ Οὐέλινγκτων, 37· ὁ Οὐίλβερφύρς, 38· ὁ Λούθηρος, 42· ὁ Ἀδισων, 44· ὁ Οὐέλςλεϋ καὶ Ἰούργκ, 47· ὁ Σφάιρτ, 49· ὁ Βυφφών, 55· ὁ γέρον Πάρρ ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 120!

Πιστεύομεν ὅτι τὸ μικρὸν τοῦτο καὶ ἀτελὲς βεβαίως ὀνοματολόγιον τῶν ἐνδοξοτέρων ἐγγράμων ἀνδρῶν θέλει εὐαρεστήσει τὰξιν τινὰ τῶν ἡμετέρων ἀναγνώστων καὶ ἀναγνωστριῶν, ὅσοι ἐφθασαν εἰς τὸν χρόνον ἐκεῖνον τῆς ζωῆς, καθ' ὃν ὁ γάμος τοῖς φαίνεται πλέον καρπὸς ἀπηγορευμένου. Ἐκαστος δύναται νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν αἰγίδα ἐνός ἐκ τῶν ἄνω διασφῶν ἐγγράμων.

Διὰ τί ν' ἀπελιπίζωμεθα, ἀφ' οὗ ὁ μὲν Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐά ἐνυμφεύθησαν τὸν πρῶτον χρόνον τῆς ἑαυτῶν υπάρξεως, ὁ δὲ δόκτωρ Πάρρ εἰσῆρχετο εἰς τὸν μῆνα τοῦ μέλιτος, ὅτε εἶχε τοὺς 120 εἰς τὴν ράχιν;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Η ΖΗΝΟΒΙΑ.

Περὶ τῆς μυθιστορίας ταύτης, τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ζ. ὑπανδρευμένου πονηθείσης, ἐγράφομεν ἐν σελ. 338 τοῦ Β'. τόμου τοῦ Μέντορος. Σήμερον δὲ ἀναγγέλλομεν τοῖς φίλοις ἡμῶν ἀναγνώσταις ὅτι τὸ πόνημα τοῦτο εὐρίσκειται ὑπὸ τὰ πιστήρια καὶ παρακαλοῦνται ὅσοι ἔχουσι ἀνὰ χεῖρας ἀγγελίας αὐτοῦ νὰ τὰς ἐπιστρέψωσιν ἢ πρὸς τὸν συγγραφέα ἐν Μελοῦβω τῆς Λέσβου ἢ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Μέντορος.

Οὐκ ἀπὸ σκοποῦ δὲ νομιζόμεν ἵνα καταχωρίσωμεν ἐνταῦθα ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς τοῦ κ. Ὑπανδρευμένου, ἀφ' οὗ ἐν συντομίᾳ φαίνεται ὁποῖον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σύγγραμμα.

«Σὰς παρακαλῶ νὰ μὴ μεμρῶνται πρὶν ἢ διέλθῃτε ἅπαν τὸ σύγγραμμα, διότι τῷ ἔδωκα τύπον μυθιστορήματος, ἐνῶ ὁ κόσμος ἐβαρύνθη πλέον ἀναγινώσκων μυθιστορήματα. Ἐχω τὸν λόγον μου. Κύριος σκοπὸς τοῦ πονήματός μου εἶνε ἡ κατάργησις τοῦ

πολέμου, ὡς θέλετε ἰδεῖ, καί ἡ ἔνωσις τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν θρησκευμάτων, τοῦλάχιστον τῶν χριστιανικῶν. Ἡ κατάργησις δὲ τοῦ πολέμου, κατ' ἐμὴν τοῦλάχιστον ἰδέαν, ἄλλως ἀδύνατον νὰ κατορθωθῇ εἰμὴ διὰ τοῦ λαοῦ, ἀν ἀρκούντως φωτισθῇ. Πῶς δὲ θὰ φωτισθῇ ὁ λαός; Διὰ τῶν συγγραφῶν. Ὅποιον πλὴν συγγραφῶν; Διὰ φιλοσοφικῶν; Οὐδὲν ἔννοεῖ. Διὰ πολιτικῶν; Οὐδεὶς καταλαμβάνει. Διὰ θεολογικῶν; Δὲν τὰ πλησιάζει Δέον ὅθεν διὰ τινος συγγραφῆς προσιτῆς αὐτῷ, καὶ τοιαύτη συγγραφή εἶνε ἡ ἱμυθιστορία. Ἄλλως τε δὲ ἐν τῇ Ζηνοβίᾳ οὐδὲν ἔχετε νὰ ἀπαντήσητε ἐξ ἐκείνων, ἅτινα διαφθεύρουσι τὰ ἤθη ἢ ἐρυθραίνουσι τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου».

ΛΥΣΕΙΣ.

Τοῦ ἐν σελ. 288 προβλήματος οὐδενὸς μὴ ἀποστείλαντος τὴν λύσιν, ἀντὶ νὰ δημοσιεύσωμεν αὐτήν, σημειοῦμεν ὅτι ὁ παντοπώλης δὲν εἶχε 512 ἀλλὰ 511 οὐκ ἄρα σιδήρου.

Τὸ πρόβλημα τοῦτο δύναται νὰ ἐκφωρηθῇ καὶ οὕτω: Πρόκειται ὁ 511 νὰ διαιρηθῇ εἰς 9 ἄντις μέρη τοιαῦτα, ὥστε συνδυαζόμενα ν' ἀποτελῶσι πάντας τοὺς μεταξὺ τοῦ 1 καὶ τοῦ 511 ἀριθμούς, καὶ τούτων συμπεριλαμβανομένων. Τίνες οἱ 9 ἀριθμοὶ οὗτοι;

Τοῦ 8ου λογογράφου.

Εἰ μὴ θεάσαι τὰς Ἀθήνας, στέλεχος εἶ·
εἰ δὲ θεάσαι, μὴ τεθήρυσαι δέ, ὄνος·
εἰ δέ, εὐαρεστῶν, ἀποτρέχεις, κανθήλιος. (Δικαίταρχος).

Ἐπὶ τῶν κυρίων Μιχ. Ι. Βακριαίδου (ἐκ Μακρησίας), Ἄντ. Γ. Πάππη (ἐκ Μιτυλήνης) καὶ Ν. Ἀναστασιάδου (ἐκ Κωνσταντινουπόλεως).

Ἐτέρα ἔμμετρος παρὰ τῶν κυρίων Δημητρίου Ζαφειρίδου καὶ Παναγιώτου Θεοδωρίδου, μαθητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ θεολ. Σχολῆς.
«Στέλεχος ἦβλεπεν εἶσθαι
τὰς Ἀθήνας ὃ μὴ εἶλεπον.
Βλέπω δὲ καὶ μὴ θηρεύων
ὄνος εὖ οἶμ' ἀν κεληθεῖσθαι.
Κἂν τερπόμενος ἐκφύγη,
κανθήλιος ἀεὶ θά μένη». (Δικαίταρχος).

Τοῦ 9ου αἰνίγματος.

Ζωή.

Ἐπὶ τῶν κυρίων Ἰωάν. Δ. Μανώλη καὶ Ν. Ἀναστασιάδου (ἐκ Κωνσταντινουπόλεως).

Τοῦ 9ου Γρίφου.

Ὅμοιος ἐμοίφ' αἰεὶ πελάζει.

Ἐπὶ τῶν κυρίων Ν. Βενάκη, Κ. Μπόσκοβικ, Κωνσταντίνου Ν. Ψαλτώφ, Κ. Σκούρου (ἐκ Σμύρνης), Μιχ. Ι. Βακριαίδου (ἐκ Μακρησίας) Ἄντωνίου Γ. Πάππη (ἐκ Μιτυλήνης), Δημητρίου Ζαφειρίδου καὶ Παναγιώτου Θεοδωρίδου (ἐκ Κωνσταντινουπόλεως).

Λογογρίφος 9ος.

Ἦκα θάρρει! ὦ τίς, εἶνε φύλλα ξί!

Τίς ἡ γῆ; ἄσπε τοὺς ὄμμα τι οἱ σὶ στόλοι.

Μ. Γ.

Αἶνιγμα 10ον.

Ἡ φήμη τῶν ἀγώνων μου μὲ δάφνας ἐκοσμεῖτο
καὶ τ' ὄνομά μου ὄνομα δόξης καὶ κλέους ἦτο.
Ἄλλ' αἶφνης χεῖρ ἀδύνατος (ἀν ποιητοῦ οὐκ οἶδα)
Ἄντι φασιγάνου δράξατα μολύβδινον γραφεῖδα,
τὰ μέλη μου ἀνέτρεψε, κ' ἐγὼ ὡς ἐκ μηχανίας
εὐρέθην Ἀραβὴ γνήσιος ἐντὸς τῆς Ἀραβίας.
Μὴ ἀρεσθεὶς ὁ δειλίαιος εἰς τὴν κατάστασίν μου
ἀνέλαβε καὶ δευτέρον τὴν μεταμόρφωσίν μου.
Νεκρὸν τὸν ἕνα πέρατα ἐκ τῶν ποδῶν μου εἶδα,
κατὰ πτηνὸν μὲ πτέρυγας εὐρέθην παρ' ἐλπίδα.
Καὶ τρίτην μεταμόρφωσιν. ὦ! ὦ! τί ἀσπλαγχνία;
Ἀπέκοψε τὴν κάρην μου· ἀλλ' αἶφνης ἀρὰ μία
Ἐξήλαθε τῶν χειλέων μου· σὺ τότε τὴν ζωὴν μου
νὰ μὲ χαρίσης δύνασαι ὑψῶν τὴν κεφαλὴν μου.
Γ. Αὐγουστιδῆς.

Γρίφος 10ος.

d

ὑπὸ Γ. Νικολαΐδου τοῦ Λεσβίου.